

לקוטי תורה • פרשת מטות • מאמר 3

ואשה כי תדור נדר לה' כו' בנעוריה כו'

”ואשה כי תדור נדר להוי”

כנסת ישראל, ”האשה” שבנדר, אוהבת את ה' בשתי דרכים: באהבה קרירה של בן לאביו, שבזמן הגלות יכולה רק להכניע את הגשמיות ולכן נדרים משמשים לה גדר; ובאהבה לוחטת של אשה לבעלה, הנמשכת מן התורה, הופכת את הגשמיות ולכן ”מפרה” את הנדר. אהבת התורה הזאת היא מידת האמת של יעקב — ביטול מתמיד של עצמו — שבאמצעותו באה הגאולה האחרונה והנצחית.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/matos/3

הנקודה

כנסת ישראל, "האשה" שבנדר, אהבת את ה' בשתי דרכים: באהבה קרירה של בן לאביו, שבזמן הגלות יכולה רק להכניע את הגשמיות ולכן נדרים משמשים לה גדר; ובאהבה לזהות של אשה לבעלה, הנמשכת מן התורה, הופכת את הגשמיות ולכן "מפרה" את הנדר. אהבת התורה הזאת היא מידת האמת של יעקב — ביטול מתמיד של עצמו — שבאמצעותו באה הגאולה האחרונה והנצחית.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מסביר את דינו של נדר נערה. "האשה" היא כנסת ישראל, ששורשה גבוה מאוד, כפי שמראה הטעם זקף גדול שעל המילה; "הגבהה גדולה" זו היא תשובה עילאה והגאולה העתידה, שבה יקראו ישראל להי "איש". גאולה זו באה בזכות יעקב, שמידתו אמת: לא דיוק בלבד, אלא התמדה, כמעין שאינו פוסק, המתבטאת בלימוד התורה, שבו האדם מתבטל לחלוטין. לאחר מכן מתוארות שתי אהבות. אהבת בן לאביו היא טבעית אך נסתרת וקרירה, מפני שהנשמה בגלות, עטופה בתשוקות אחרות; היא משיגה רק אתכפאי, הכנעת הגשמיות, ולכן נדרים נחוצים כגדר. אהבת אשה היא לזהות ונמשכת מן התורה, שגם כעת, כשהיא מלוכשת בלבושים גשמיים, היא עצמותו של ה'; היא מסירה את התשוקות הזרות ומשיגה אתהפכא, הפיכת החושך, ולכן אפשר "להפר" את הנדר. האב והבעל הם תפילה ותורה. השלבים "בת", "אחות" ו"אם" מובילים לנישואין העתידיים, שבהם הלכנה תאיר כשמש, ויעקב, הכוכבים הנראים קטנים, לא יתבייש.

מבנה

1	האשה ושורשה הנעלה	2-11
	"האשה" היא כנסת ישראל. זקף גדול שעל המילה מראה על מקורה הגבוה מאוד, ה"ה" הגדולה, השכינה העליונה; זקף קטן הוא תשובה תתאה, שובה של ה"ה" הקטנה.	
2	תשובה עילאה, הגאולה השלישית ואמתו של יעקב	31
	"הגבהה גדולה" היא תשובה עילאה והגאולה העתידה, שבה יקראו ישראל להי "איש". היא באה בזכות יעקב; מידתו היא אמת, כלומר התמדה, והיא מתבטאת בלימוד התורה, שעניינו ביטול מוחלט של עצמו.	
3	אהבת הבן: נסתרת וקרירה	6-41
	בכל נשמה יש אהבה טבעית, כמו אהבת בן לאביו, היקרה להי אך אינה מורגשת וקרירה, מפני שהנשמה בגלות, עטופה בתשוקות אחרות ובכבושה. היא משיגה רק אתכפאי, ועל הנשמה לבקש מהי שיוציא אותה.	
4	אהבת האשה: אש הנמשכת מן התורה	10-71
	אהבה נעלית ולזהות יותר באה באמצעות התורה, שהיא עצמותו של ה' גם בלבושה הנוכחיים. היא מסירה את התשוקות הזרות, כך שהנשמה ואור אין סוף מתלבשים יחד בתורה, "שניהם עירומים" ואינם מתביישים.	
5	לשם מה נדרים: גדר בשלב הנשי	13-111
	דברים מותרים מסתירים את ה' אם אינם מועלים. מי שעדיין אינו יכול להעלות אותם, בשלב של "אשה בנעוריה", זקוק לנדרים כגדר לפרישות.	

קבלת חכמה באמצעות התורה עושה את הנשמה "זכר", המסוגל להפוך חושך לאור, ולכן הנדר מופר, וכיחוד בשבת. האב והבעל הם תפילה ותורה; כעת זהו שלב האירוסין, והעתיד הוא נישואין, ונשמה כשל רבי שמעון בר יוחאי כבר היה "בבית בעלה".

שני השלבים נאמרים שוב: אהבת הבן הקרירה, הזקוקה לנדרים, ואהבת האשה הלוהטת, הנמשכת מן התורה ומפרה אותם.

שלושה שלבים של קרבה מובילים לייחוד העתידי, שבו ו"ה יהיו כמו י"ה. הלבנה של ההווה תתבלבל והלבנה של העתיד תתרומם, ואילו יעקב, הכוכבים, שקטנותם היא ביטול, לא יתבייש.

כנסת ישראל כנסת ישראל

המקור הכללי של כל נשמות ישראל ו"האשה" שבמאמר; בשורשה היא השכינה העליונה, ה"ה" הגדולה.

זקף גדול זקף גדול

טעם נגינה שפירוש שמו "הגבהה גדולה"; כאן הוא סימן לשורשה הגבוה מאוד של כנסת ישראל ולתשובה עילאה.

אמת אמת

מידתו של יעקב, המובנת כהתמדה — דבר שאינו פוסק או משתנה — ולא רק כהפך השקר. היא מתבטאת בלימוד התורה, שעניינו ביטול מוחלט של עצמו.

אתכפיא ואתהפכא אתכפיא ואתהפכא

הכנעת התשוקות לעומת הפיכתן, והפיכת החושך לאור. אהבת הבן משיגה את הראשונה; אהבת האשה הלוהטת, הנמשכת מן התורה, משיגה את השנייה.

אהבת הבן ואהבת אשה אהבת הבן ואהבת אשה

האהבה הטבעית, הנסתרת והקרירה שיש לכל נשמה לה, לעומת האהבה הלוהטת הנמשכת מן התורה ואינה מותירה מקום לתשוקה אחרת.

אירוסין ונישואין אירוסין ונישואין

הקשר הנוכחי של ישראל עם ה', שבו הם מקבלים רק את החיצוניות של התורה, לעומת הקשר העתידי, שבו תתגלה פנימיותה וישראל יקראו להי "איש".

קטע 1 • 11-2

האשה ושוורשה הנעלה

1 ואשה כי תדור^{1,2} נדר לה' כו' בנעוריה כו'. ואשה היא כנסיי [כנסת ישראל] מקור כל נשמות ישראל

"ואשה, כאשר תידור נדר לה' כו', "בנעוריה" כו'. "ואשה" היא כנסת ישראל, מקורן של כל נשמות ישראל.

המאמר פותח בדיני נדרים שבפרשת מטות: נערה, כשהיא עדיין בבית אביה, שנודרת נדר. אדמו"ר הזקן מפרש את "האשה" ככנסת ישראל, המקור הכללי שממנו באה כל נשמה יהודית.

ולכן טעמו זקף גדול שמורה שהוא ממקום גבוה מאד.^{3,4} כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ישראל עלו במחשבה^{5,6} ה' בחכמה יסד ארץ.⁷

ולכן טעם הנגינה שלה הוא זקף גדול, המורה שהיא ממקום גבוה מאוד, כפי שאמרו חז"ל: "ישראל עלו במחשבה"; "ה' בחכמה יסד ארץ".

בטעמי המקרא, המילה "ואשה" מוטעמת בזקף גדול; צורתו הזקופה והמורמת נדרשת כרמז למקור גבוה מאוד. שני מאמרי חז"ל מראים עד כמה מקור זה גבוה: ישראל "עלו במחשבה" עוד קודם לבריאת העולם, ו"ה' בחכמה יסד ארץ" — כאשר ה"ארץ" כאן היא הדרגה המקבלת, ששוורשה בחכמתו של ה'.

(ועיין בזהר ר"פ בשלח) (דמ"ד א') ע"פ ושם אשה גדולה^{8,9} ובפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] שם, ועיין ברכות ויצא פ"ע ע"פ הגדולה לאה¹⁰ גדולה במתנותיה¹¹ כו'

(ועינינו בזוהר, בתחילת פרשת בשלח) (דף מ"ד ע"א), על הפסוק "והנה שם אשה גדולה", ובפירוש הרמ"ז שם. ועינינו במדרש רבה, ויצא, פרק ע', על הפסוק "הגדולה לאה": גדולה במתנותיה וכו';

מובאות כאן הפניות. הזוהר בתחילת פרשת בשלח דורש את הפסוק "והנה שם אשה גדולה", שנאמר על האשה השונמית שאירחה את הנביא אלישע, לצד פירוש הרמ"ז (רבי משה זכות). המדרש על לאה, המכונה "הגדולה", דורש את המילה במשמעות של "גדולה": גדולה במתנותיה.

ויהודה לעולם תשב¹² כו' יוסף לשעה כו', ועמ"ש סדי"ה ויגש אליו יהודה ובדי"ה בכ"ה בכסליו¹³ בענין ה' קטנה רחל.

"ויהודה לעולם תשב" וכו'; יוסף — לשעה וכו'. ועינינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "ויגש אליו יהודה", ובמאמר המתחיל "בכ"ה בכסליו", בעניין ה"א קטנה — רחל.

המדרש מסביר שמתנותיה של לאה היו נצחיות: המלכות עברה דרך יהודה, שעליו נאמר "ויהודה לעולם תשב"; ואילו מתנותיה של רחל היו זמניות — "יוסף לשעה". כאן מקשר המאמר את רחל לה"א הקטנה; לאה, שהיא "הגדולה", רומזת לה"א הגדולה שבפסקה הבאה.

2 ועמ"ש בד"ה שיר השירים¹⁴ בענין שכינתא עילאה וזהו ה' גדולה. וזהו ענין כנס"י [כנסת ישראל] כמ"ש ע"פ אחת היא יונת.¹⁵

ועיינו במה שנכתב במאמר הפותח במילים "שיר השירים", בענין השכינה העליונה; וזו הה"א הגדולה. וזהו ענינה של כנסת ישראל, כפי שנכתב על הפסוק "אחת היא יונת".

הה"א הגדולה היא השכינה העליונה, הגבוהה מכין שתי בחינות של השכינה שמבחינה ביניהן הקבלה. בשורשה כנסת ישראל היא בחינה עליונה זו, כפי שמוסבר על הפסוק "אחת היא יונת".

וזהו ענין זקף גדול. עמ"ש ע"פ וזוקף לכל הכפופים ובד"ה אדי שפתי תפתח¹⁶ בענין וזוקף בשם.¹⁷ אך יש זקף קטן והוא ענין תשובה תתאה תשוב¹⁸ ה' קטנה.¹⁹

וזהו ענינו של זקף גדול. עיינו במה שנכתב על הפסוק "וזוקף לכל הכפופים", ובמאמר הפותח במילים "אדני שפתי תפתח", בענין "וזוקף בשם". אך יש גם זקף קטן, והוא ענינה של תשובה תתאה: "תשוב ה"א" — הה"א הקטנה חוזרת.

לכן המילים "ואשה" מוטעמות בזקף גדול, כלומר בהתרוממות גדולה. אותה מילה מופיעה בפסוק "וזוקף לכל הכפופים", וגם בהלכה שלפיה המתכופף בתפילה זוקף כשהוא מזכיר את שם ה'. יש גם זקף קטן, כלומר התרוממות קטנה, והוא תשובה תתאה: דורשים את המילה תשובה כ"תשוב ה"א" — הה"א חוזרת; כאן מדובר בה"א הקטנה.

קטע 2 • 39

תשובה עילאה, הגאולה השלישית ואמתו של יעקב

3 ויש זקף גדול ענין תשובה עילאה והוא ע"ד שנתבאר לקמן בד"ה אלה מסעי²⁰ בענין ואלה מסעיהם למוצאיהם²¹ ובד"ה יונת בחגוי^{22,23} בענין קומי לך.

ויש כאן זקף גדול, שהוא ענין התשובה העליונה; וזהו על דרך המבואר בהמשך, בדיבור המתחיל "אלה מסעי", בענין "ואלה מסעיהם למוצאיהם", ובדיבור המתחיל "יונתי בחגוי", בענין "קומי לך".

מעל התשובה התחתונה עומדת התשובה העליונה, המקבילה לזקף גדול — התרוממות גדולה. שני מאמרים עוסקים בכך: האחד במסעות בני ישראל "למוצאיהם", והאחר ב"יונתי בחגוי הסלע", שבו הקריאה "קומי" מבטאת התרוממות זו.

וזהו ביום ההוא אקים את סוכת דוד²⁴ ועמ"ש בענין צדקה²⁵ כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול.²⁶ וזהו [פירוש] "ביום ההוא אקים את סוכת דוד". וראה מה שכתוב בענין הצדקה: "כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול".

אותה "הקמה" היא הבטחת ה': "ביום ההוא אקים את סוכת דוד". ההפניה לצדקה, שבה "כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול", מוסיפה שימוש נוסף במילה "גדול", המהדהד את הזקף הגדול.

וע"פ יתקע בשופר גדול²⁷ ובענין שמו הגדול ולכן נק' כנס"י [כנסת ישראל] אשה כדכתיב ביום ההוא נאום²⁸ ה' תקראי אישי (בהושע ס"י ב').

וראה גם על הפסוק "יתקע בשופר גדול", ובענין "שמו הגדול". ולכן כנסת ישראל נקראת "אשה", ככתוב: "ביום ההוא נאום ה' תקראי אישי" (בהושע, פרק 2).

דוגמאות נוספות ל"גדול": ה"שופר גדול" של הגאולה העתידה ו"שמו הגדול" של ה'. בשל שורשה הנעלה, כנסת ישראל נקראת "אשה", והושע מנבא שבעתיד תקרא לה: "אישי".

וצריך להבין מהו ביום ההוא ולא עכשיו. ועיין מזה בגמרא רפ"ח דפסחים. דהנה שלשה גאולות הן (ועיין בפי' וישלח קס"ט סע"א [סוף עמוד א])

וצריך להבין: מה פירוש "ביום ההוא" ולא עכשיו? וראה על כך בגמרא, בתחילת פרק 8 של פסחים. והרי יש שלוש גאולות (וראה פרשת וישלח, 169a, סוף העמוד):

השאלה היא מדוע הנביא אומר שהדבר יהיה רק "ביום ההוא", בעתיד, ולא עכשיו. התשובה, הנידונה גם בגמרא בפסחים ובזוהר, מתחילה מן הרעיון שיש שלוש גאולות.

גאולה ראשונה בחי' חסד בזכות אברהם²⁹ גאולה שנייה בזכות יצחק³⁰ ולכן לא היתה גאולה שלימה. הגאולה הראשונה הייתה בבחינת חסד, בזכות אברהם; הגאולה השנייה הייתה בזכות יצחק; ולכן לא הייתה גאולה שלמה.

הגאולה הראשונה הייתה במידת החסד ובאה בזכות אברהם; השנייה באה בזכות יצחק. לפי דברי המאמר, משום כך לא הייתה זו גאולה שלמה.

גאולה שלישית בזכות יעקב^{31,32} (עיין מזה באלשיך בתהלים ס"י כ"ד. שזהו ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה]) (פ"ח דפסחים דפ"ח א') ע"פ והלכו עמים רבים³³ כו'

הגאולה השלישית תהיה בזכות יעקב (ראה על כך באלשיך על תהלים, פרק 24). זהו פירוש מאמר חז"ל (פרק 8 של פסחים, 88a) על הפסוק "והלכו עמים רבים" וכו',

הגאולה השלישית והאחרונה תבוא בזכות יעקב. כך דורשת הגמרא את נבואת ישעיהו, שלפיה "עמים רבים" ילכו אל בית אלקי יעקב: העתיד קשור דווקא ליעקב.

אל בית אלקי יעקב לא כאברהם שכתוב בו הר בהר ה' יראה ולא כיצחק שכתוב בו שדה³⁴ שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה³⁵ אלא כיעקב שקראו בית כו' ועיין מזה בפ' יתרו (דס"ט סע"ב [סוף עמוד ב]) ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם.

"אל בית אלקי יעקב": לא כאברהם, שנאמר בו "הר" — "בהר ה' יראה"; ולא כיצחק, שנאמר בו "שדה", ככתוב "ויצא יצחק לשוח בשדה"; אלא כיעקב, שקרא לו "בית" וכו'. וראה על כך בפרשת יתרו (סוף העמוד), ובמק"מ שם.

הגמרא משווה בין השמות שנתנו האבות למקום המקדש: אברהם קרא לו "הר", יצחק — "שדה", ויעקב — "בית". העתיד קשור ל"בית" של יעקב, המבטא את המצב המיושב ביותר.

(פקודי רכ"א ב'. רל"ב א' ב') ועמ"ש מענין בית סד"ה השמים כסאי^{36,37} ובד"ה מזמור שיר חנכת הבית³⁸ ועמ"ש בד"ה יחינו מיומים בענין ביום השלישי יקימנו³⁹.

(פקודי, 221b; 232a-b). וראה מה שכתוב בענין "בית" בסוף המאמר המתחיל "השמים כסאי", ובמאמר המתחיל "מזמור שיר חנוכת הבית"; וראה מה שכתוב במאמר המתחיל "יחינו מיומים", בענין "ביום השלישי יקימנו".

הפניות נוספות בנושא "בית": מאמרים על "השמים כסאי" ועל המזמור לחנוכת הבית. הפסוק "ביום השלישי יקימנו" מובא אף הוא בהקשר של הגאולה השלישית.

והוא בחינת יעקב בחיר שבאבות ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר⁴⁰ כו' ה' בדד ינחנו⁴¹ וכתוב וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב⁴².

וזו בחינתו של יעקב, הנבחר שבאבות. ועיין במה שנכתב במאמר הפותח במילים "כנשר יעיר" וכו': "הוי לבדו הנחהו"; ונאמר: "וישכון ישראל בטח בדד, עין יעקב".

יעקב הוא "הנבחר שבאבות". מובאים שני פסוקים המתארים כיצד ה' הנהיג את ישראל "לבדו" וכיצד ישבו לבטח "בדד", "עין יעקב", כדי לתאר את בחינתו של יעקב.

שהוא בחינת אמת כדכתיב תתן אמת ליעקב⁴³ והתורה נק' אמת כדכתיב תורת אמת היתה בפיהו⁴⁴ קרוב ה' כו' באמת⁴⁵ ואין אמת

שהרי זו בחינת האמת, כמו שנאמר: "תתן אמת ליעקב". גם התורה נקראת אמת, כמו שנאמר: "תורת אמת היתה בפיהו"; "הוי קרוב" וכו', "באמת"; ואין אמת

מידתו של יעקב היא אמת: "תתן אמת ליעקב". גם התורה נקראת אמת, וחכמינו אומרים שאין אמת אלא תורה.

אלא תורה⁴⁶ כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ברבות פ' צו פ"ז [פרק ז'] אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות⁴⁷ כמ"ש (בהושע סי' ח') גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם.⁴⁸

אלא תורה. כפי שאמרו חז"ל במדרש רבה, פרשת צו, פרק ז': "אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות", כמו שנאמר (בהושע, פרק ח'): "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם".

התורה היא המביאה את הגאולה האחרונה: המדרש אומר שהגליות יתכנסו רק בזכות לימוד המשנה, וקורא את המילה "יתנו" בהושע במשמעות "לומדים". כך נקשרים יחד יעקב, אמת, תורה והגאולה האחרונה.

ולהבין למה מדת יעקב נקי אמת וכי מדת אוי"ר [אהבה ויראה] מדת אברהם ויצחק אינם אמת ח"ו [חס ושלום]. גם מהו מדת יעקב באדם.

ויש להבין מדוע מידתו של יעקב נקראת אמת: וכי מידות האהבה והיראה, מידותיהם של אברהם ויצחק, אינן אמת, חלילה? ועוד, מהי מידתו של יעקב באדם?

עולות כאן שתי שאלות. אם מידתו של יעקב היא אמת, האם האהבה והיראה, מידותיהם של אברהם ויצחק, אינן אמת, חלילה? ומהי מידתו של יעקב בעבודת ה' של האדם עצמו?

(ועיקר פ"י אמת אין ר"ל [רוצה לומר] הפך מן השקר לבד ח"ו [חס ושלום] אלא היינו כמ"ש וכמוצא מים אשר לא יכזבו⁴⁹ מימיו דהיינו הפך נהרות המכזבים כמשנה פ"ח דפרה שהוא מה שנפסקים לפעמים, וע' בפי בשלח)

(ועיקר פירושה של אמת אינו רק ההפך משקר, חלילה, אלא זהו כמו שנאמר: "וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו"; כלומר, ההפך מ"נהרות המכזבים" שבמשנה, פרק ח' דפרה, שהם נהרות שלפעמים פוסקים מלזרום. ועיינו בפרשת בשלח.)

החסבר מתחיל בהגדרה: כאן אמת פירושה לא רק "לא שקר", אלא דבר שאינו פוסק. ישעיהו מדבר על מעיין שמימיו "לא יכזבו", והמשנה מכנה "נהרות המכזבים" נהרות שלפעמים פוסקים מלזרום.

(מ"ד ב') ע"פ אל תכזב בשפחתך⁵⁰ שהיה נשמתו מסטרא דנוקי' [דנוקבא] שאין לו קיום כי הוא אתר דמשתני,

(מד, ב), על הפסוק "אל תכזב בשפחתך": שנשמתו הייתה מצד נוקבא, הבחינה הנשית, שאין לה קיום, כי היא "אתר דמשתני", מקום שמשנתה;

הזוהר, על תחינתה של השונמית "אל תכזב בשפחתך", אומר שנשמת בנה הייתה מצד נוקבא, הבחינה הנשית, שאין לה קיום משום שהיא "מקום שמשנתה".

ולכן הנהרות המכזבים פסולים לקידוש מי חטאת שצריך מים חיים ע"ד עץ החיים אתר דלא אשתני כמ"ש בפי' אמור ק"ז.

ולכן הנהרות המכזבים פסולים לקידוש מי חטאת, שצריכים מים חיים, על דרך עץ החיים, שהוא "אתר דלא אשתני", מקום שאינו משתנה, כמו שנכתב בפרשת אמור, ק"ז.

משום כך המשנה פוסלת "נהרות המכזבים" למי הפרה האדומה, שעבורה נדרשים "מים חיים". מים חיים הם בדוגמת עץ החיים, שהזוהר מכנה "מקום שאינו משתנה".

וזהו ענין אני הוי' לא שניתני.⁵¹ וזהו עיקר האמת. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אלה מסעי).

וזהו ענין "אני הוי' לא שניתני". וזהו עיקר האמת. (ועיינו במה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "אלה מסעיי").

זו האמת של ה' עצמו: "אני הוי' לא שניתני". עיקר האמת הוא הקביעות, היות הדבר בלתי משתנה ואינו פוסק.

וכך בגאולת מצרים שירה נקבה ולעתיד יהיה שיר לשון זכר⁵² שנאמר שירו לה' שיר חדש⁵³ כמ"ש ברבות בשלח ס"פ כ"ג⁵⁴ וע"ש בפי' בא ס"פ י"ח⁵⁵ ליל שמורים כו' נס עובר⁵⁶

וכך גם בגאולת מצרים הייתה שירה, בלשון נקבה, ואילו לעתיד לבוא יהיה שיר, בלשון זכר, כמו שנאמר: "שירו לה' שיר חדש", כמובא במדרש רבה, בשלח, סוף פרק כ"ג. ועיינו שם, בפרשת בא, סוף פרק י"ח: "ליל שמורים" וכו' — נס חולף,

אותו רעיון מופיע גם בשירה. המדרש אומר שהשירים של העבר, ובהם השירה שלאחר יציאת מצרים, נקראים "שירה", בלשון נקבה, מפני שכמו אישה שיוולדת שוב ושוב, גם הצרות חזרו ובאו; ואילו השירה העתידית תהיה "שיר", בלשון זכר, משום שלא יבואו אחריה צרות. עוד נאמר שם שבלי לל יציאת מצרים התרחש רק "נס חולף".

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] כו', ועמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' תשא (דקפ"ח ע"ב) בענין שיר זכר,⁵⁷ ועמ"ש ע"פ שפת אמת תכון לעד⁵⁸ בד"ה ושבתה הארץ⁵⁹ שבת לה.⁶⁰

אבל לעתיד לבוא וכו'. ועיינו במה שכתב הרמ"ז בפרשת תשא (דף קפ"ח ע"ב) בענין שיר בלשון זכר; וכן במה שכתוב על הפסוק "שפת אמת תכון לעד", במאמר המתחיל "ושבתה הארץ שבת לה".

בעתיד, ממשיך המדרש, הלילה עצמו יהפוך ליום. הרמ"ז כותב על השיר בלשון זכר, והפסוק "שפת אמת תכון לעד" מקשר בין אמת לבין דבר המתקיים, כפי שמוסבר במאמר על שנת השמיטה.

והנה מענין שיעקב נק' אמת עיין בביאור ע"פ וידעת היום^{61,62} ועיין בפי' אחרי (ס"ו ב') מענין וזכרתי את בריתי יעקב⁶³ כו'.

ובענין שיעקב נקרא אמת, עיינו בביאור על הפסוק "וידעת היום"; וכן בפרשת אחרי (דף ס"ו ע"ב) בענין "וזכרתי את בריתי יעקב" וכו'.

עוד בענין יעקב כאמת: עיינו בביאור על הפסוק "וידעת היום", וזוהר על "וזכרתי את בריתי יעקב" — פסוק שבו יעקב נזכר ראשון.

ועיין ברבות ויצא פי"ע⁶⁴ נטל הקב"ה שיחתן של אבות ועשאו מפתח לגאולתן של בנים⁶⁵ אתה אמרת והיה הוי' לי לאלקים⁶⁶ חיך כל טובות וברכות ונחמות שאני נותן לבניך אני נותן

ועיינו במדרש רבה, ויצא, פרק ע': הקדוש ברוך הוא נטל את דברי האבות ועשה אותם מפתח לגאולת הבנים. אתה אמרת: "והיה הוי' לי לאלקים"; חיך, את כל הטובות, הברכות והנחמות שאני נותן לבניך, אני נותן

המדרש אומר שה' עשה את דברי האבות מפתח לגאולת בניהם. יעקב אמר: "והיה הוי' לי לאלקים", ולכן ה' נותן לבניו כל ברכה ונחמה באמצעות המילה "והיה" — "ויהיה".

אלא בלשון הזה שנאמר והיה ביום ההוא יצאו⁶⁷ מים חיים מירושלים כו' והיה ביום ההוא יתקע⁶⁸ בשופר גדול.

אלא בלשון הזאת, כמו שנאמר: "והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים" וכו'; "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול".

שתי דוגמאות לכך הן נבואות על הגאולה הסופית, הפותחות במילים "והיה ביום ההוא": יציאת מים חיים מירושלים ותיקיעת השופר הגדול.

הרי שכל בחינה דלעתיד זהו ע"ד בחי' וענין והיה הוי' לי לאלקים שאמריעקב והיינו לפי שזהו ע"י התגלות עצמות אור א"ס ב"ה שלמעלי [שלמעלה] מעלי [מעלה / מעלת] מבחי' שם הוי' והוא מה שיתגלי [שיתגלה] לע"ל [לעתיד לבוא]

נמצא שכל בחינה של העתיד לבוא היא על דרך הבחינה והענין של "והיה הוי' לי לאלקים", שאמר יעקב. והטעם לכך הוא שהדבר יהיה באמצעות התגלות עצמות אור אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מעלה מבחינת שם הוי'; וזהו ההתגלות שתהיה לעתיד לבוא,

נמצא שכל מה שיהיה לעתיד לבוא מתנהל לפי הדגם שבדברי יעקב. הסיבה לכך היא שמה שיתגלה אז הוא עצמות אור אין סוף, שלמעלה הרכה מדרגת שם הוי'; דברי יעקב, שבהם הוי' עצמו "יהיה" דבר נוסף, מבטאים את ההתגלות הזאת.

והיינו ע"י בחי' יעקב וכמ"ש מזה סד"ה שובה ישראל עד⁶⁹ הוי' אלקיך, ועמ"ש ע"פ המאמר [המאמר] פ' וישב (קפ"א ב') ירום מסטרא דאברהם⁷⁰ כו'

וזוהו באמצעות בחינת יעקב, כמו שכתוב על כך בסוף המאמר המתחיל "שובה ישראל עד הוי' אלקיך". ועיינו במה שכתוב על המאמר בפרשת וישב (דף קפ"א ע"ב): "ירום" — מצד אברהם וכו';

התגלות זו באה באמצעות בחינת יעקב, כפי שמוסבר במאמר על "שובה ישראל עד הוי' אלקיך". מובא גם הזוהר בפרשת וישב, המשיך את "ירום" לצד של אברהם.

מאד מסטרא דיעקב וזהו ואף את בריתי יצחק⁷¹ ואף את בריתי אברהם כו', ודוגמא לדבר מ"ש כי כאשר השמים החדשים⁷² כו' כן יעמוד זרעכם ושמכם.

"מאד" — מצד יעקב. וזהו "ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם" וכו'. ודוגמא לדבר היא מה שכתוב: "כי כאשר השמים החדשים" וכו', "כן יעמוד זרעכם ושמכם".

הזוהר משייך את "מאד", הביטוי הנעלה ביותר, לצד של יעקב. אותו סדר מופיע ב"זוכרתי את בריתי יעקב, ואף את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם", שבו יעקב נזכר ראשון. "השמים החדשים" ש"יעמדו" ממחיש את הקיום הנצחי של מדרגת יעקב.

והנה יש ג' קוין תורה ועבודה וגמ"ח [וגמילות חסדים]^{73, 74} ויעקב הוא בחי' תורה ויקם עדות ביעקב⁷⁵ כו' ועמ"ש סד"ה וארא אל אברהם⁷⁶ דאהוי"ר [דאהבה ויראה] הוא עדיין בחי' יש מי שאוהב

והנה יש שלושה קווים: תורה, עבודה וגמילות חסדים; ויעקב הוא בחינת תורה, כמו שנאמר: "הקים עדות ביעקב" וכו'. ועיינו במה שכתוב בסוף המאמר הפותח במילים "וארא אל אברהם", שאהבה ויראה הן עדיין בחינת "יש מי שאוהב",

העולם עומד על שלושה עמודים, או "קווים": תורה, עבודה וגמילות חסדים. יעקב הוא קו התורה: "הקים עדות ביעקב". לעומת זאת, באהבה וביראה עדיין יש משהו שאוהב: האדם עדיין נוכח, עומד בפני עצמו ומרגיש.

אבל עסק התורה הוא ביטול לגמרי ואינו תופס מקו' כלל וזהו עיקר גילוי בחי' אמת⁷⁷

ואילו העיסוק בתורה הוא ביטול גמור, ואין האדם תופס מקום כלל; וזהו עיקר גילוייה של בחינת האמת,

לימוד התורה הוא ביטול גמור: הלומד אינו תופס כלל מקום משל עצמו. הביטול המוחלט הזה הוא גילוייה האמיתי של מידת האמת.

דהיינו כמו דכולא קמיה כלא חשיב^{78, 79} כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פל"ה בהג"ה [בהגהה], והדרך שיזכה אדם לאור התורה הוא ע"י בחינת יעקב כמ"ש סד"ה מי מנה עפר יעקב:^{80, 81, 82, 83, 84, 85}

כלומר, כמאמר "וכלא קמיה כלא חשיב", כמו שכתוב בספר של בינונים [תניא], פרק ל"ה, בהגהה. והדרך שבה יזכה האדם לאור התורה היא באמצעות בחינת יעקב, כמו שכתוב בסוף המאמר הפותח במילים "מי מנה עפר יעקב".

הדבר מתאים לאמירת הזוהר ש"וכלא קמיה כלא חשיב", כפי שמבאר התניא בהגהה לפרק ל"ה. הדרך לזכות לאור התורה היא באמצעות בחינת יעקב, כפי שמוסבר במאמר על "מי מנה עפר יעקב".

קטע 3 • 41-6

אהבת הבן: נסתרת וקרירה

4 ב דהנה כתיב הגידה לי שאהבה נפשי⁸⁶ כו'. פי' נפשי⁸⁷ שהוא ניצוץ אלהות שבכל אחד ואחד יש בו

2. שהרי נאמר: "הגיד לי, אהובת נפשי" וכו'. כלומר, "נפשי" — הניצוץ האלקי שבכל אחד ואחד — יש בו

סעיף ב נפתח בפסוק "הגיד לי, אהובת נפשי". "נפשי" היא הניצוץ האלקי שבכל יהודי, ובתוך הניצוץ הזה יש אהבה וכמיהה לדבוק בה'.

בחי' אהבה לדבקה בו אף שאינו מרגיש כלל הוא מחמת שהנפש בגופו אצלו כמ"ש ואני בתוך הגולה⁸⁸ כמארו"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גלו לאדום^{89,90} כו'

אהבה לדבוק בו. ואף שאדם אינו חש בה כלל, הסיבה לכך היא שהנשמה שבגופו נמצאת עמו בגלות, כמו שנאמר: "ואני בתוך הגולה", וכפי שאמרו חז"ל: "גלו לאדום" וכי'.

רוב האנשים אינם חשים כלל באהבה הזאת, משום שהנשמה שבתוך הגוף נמצאת בגלות יחד עם האדם. את דברי יחזקאל "ואני בתוך הגולה" מיישמים על כך, וחז"ל אומרים שבכל מקום שאליו גלו ישראל, אפילו לאדום, שכינה הלכה עמם.

והיא אהבה הטבעית שבכל אחד ואחד מישראל כאהבת הבן אל האב⁹¹ שאהבת הבן אל האב אינה כרשפי אש שהוא ברא כרעא דאבוה^{92,93,94} דבר בפ"ע [בפני עצמו].

וזוהי האהבה הטבעית שיש בכל אחד ואחד מישראל, בדומה לאהבת בן לאביו. אהבת בן לאביו אינה כרשפי אש, שהרי הוא "ברא כרעא דאבוה" — דבר בפני עצמו.

האהבה הנסגרת הזאת היא האהבה הטבעית שיש בכל יהודי, בדומה לאהבת בן לאביו. אהבה כזאת אינה בוערת כרשפי אש: בלשון התלמוד, "ברא כרעא דאבוה" — הבן הוא כהמשך של אביו; והכתוב מוסיף שהוא גם דבר בפני עצמו.

5 והנה אהבת הבן אל האב אף שהבן אינו מקבל נחת ותענוג רק שהוא צועק אל אביו שיקרב אותו אליו אעפ"כ [אף על פי כן] האב מקבל תענוג מזה וכל מה שהוא צועק יותר האב מקבל תענוג יותר,

והנה, אהבת בן לאביו: אף שהבן אינו מקבל סיפוק ותענוג, אלא רק צועק אל אביו שיקרב אותו אליו, האב מקבל מכך תענוג; וככל שהבן צועק יותר, כך האב מקבל תענוג רב יותר.

האב מתענג מאהבת בנו גם כשהבן עצמו אינו חש תענוג ורק צועק שיקרבו אותו. ככל שהבן צועק יותר, כך גדל תענוגו של האב.

וזהו אכלתי יערי⁹⁵ שהוא ברכות שלפני ק"ש [קריאת שמע] עם דבשי שהוא ק"ש [קריאת שמע] שהוא ענין מתיקות ותענוג שלמעלה מצעקת הבן שרוצה שתשוב נפשו אליו אף שאין נפשו מרגשת כלל שבחי' ניצוץ אלהות שבתוכו מעוטף ומלוכש מרצונות אחרים

וזהו [פירוש] "אכלתי יערי", שהן הברכות שלפני קריאת שמע, "עם דבשי", שהיא קריאת שמע: זהו ענין המתיקות והתענוג שלמעלה מצעקת הבן, שרוצה שנפשו תשוב אליו, אף שנפשו אינה חשה כלל; שכן ניצוץ האלקות שבתוכו עטוף ומולבש מרצונות אחרים.

בשיר השירים נאמר: "אכלתי יערי עם דבשי". יערי הוא הברכות שלפני קריאת שמע, ודבש הוא קריאת שמע עצמה. הם מעוררים למעלה "מתיקות ותענוג" מזעקתו של הילד הכוסף לשוב אל ה', אף שנפשו אינה חשה דבר, משום שניצוץ האלקות שבה עטוף מרצונות אחרים.

ולכן אין האהבה כרשפי אש כי חמימות מרצונות עוה"ז מקררים אותו (עמ"ש בפ' שלח בד"ה בפ' נסכים).

ולכן האהבה אינה כרשפי אש, שכן החמימות של רצונות העולם הזה מצננת אותה. (ראו מה שנכתב בפרשת שלח, במאמר המתחיל "בפרשת נסכים").

לכן אהבה זו אינה בוערת כאש. החמימות של רצונות העולם מצננת את האהבה לה': התשוקה המופנית לדברים אחרים מקררת את כיסופיה של הנפש.

וזהו זכרתי לך חסד נעוריך^{96, 97, 98, 99, 100, 101} הוא דרך התחלת העבודה (ועמ"ש בשה"ש [בשיר השירים] בד"ה לריח שמניך¹⁰² בענין נער ובד"ה והיה אור הלבנה¹⁰³ בענין ונערים ממשותה נגינתם כו') אהבת כלולותיך שהוא בחי' כלה ולא אשה.¹⁰⁴ לכתך אחרי במדבר.

וזהו [פירוש] "זכרתי לך חסד נעוריך" — זו דרך העבודה בראשיתה (וראו מה שנכתב בשיר השירים, במאמר המתחיל "לריח שמניך", בענין "נער", ובמאמר המתחיל "והיה אור הלבנה", בענין "ונערים ממשותה נגינתם" וכו'); "אהבת כלולותיך" — בחינת כלה ולא אשה; "לכתך אחרי במדבר".

פסוקו של ירמיהו, "זכרתי לך חסד נעוריך, אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר", מתאר את ראשית העבודה לה'. "כלולותיך" מצביע על בחינת כלה, שעדיין אינה אשה: אהבה שקודמת להתאחדות מלאה.

פי' אחרי היינו שהוא עדיין בבחינת אחוריים שהוא בחי' אתכפא ולא בחי' אתהפכא חשוכא לנהורא וכמ"ש מזה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק^{105, 106} כו', ולכן הוא עדיין בבחינת מדבר ושממון ארץ ציה כו'.

פירוש "אחרי" הוא שהוא עדיין בבחינת אחוריים, שהיא בחינת אתכפא ולא בחינת אתהפכא, הפיכת החושך לאור, כפי שנכתב על כך במאמר המתחיל "זכור את אשר עשה לך עמלק" וכו'. ולכן הוא עדיין בבחינת מדבר ושממון, "ארץ ציה" וכו'.

"אחרי" נקרא גם אחוריים: עבודה שעדיין חיצונית. זו אתכפא — הכנעת הרצונות — ולא אתהפכא, הפיכתם, כלומר הפיכת החושך לאור. לכן היא עדיין בבחינת "מדבר", ארץ יבשה ושוממה.

וגם מדבר הוא לשון דיבור שמדבר דברים גשמיים ומ"ם פתוחה¹⁰⁷ מורה שמזה באו לו מחשבות זרות ומדבר הוא גם מלשון דיבור: הוא מדבר על דברים גשמיים; והמ"ם הפתוחה [של "מדבר"] מורה שמכך באות אליו מחשבות זרות.

"מדבר" נקרא גם מלשון "דיבור": דיבור על דברים גשמיים. האות מ"ם הפתוחה בתחילת המילה מרמזת על פתח שדרכו נכנסות מחשבות זרות.

(ועי' מה שנתבאר בד"ה וארשתיך לי¹⁰⁸ שסיבת המחשבות זרות מחמת ששכלו ומחשבתו פנויים כמשל החצר שאין לו קירוי והוא פתוח כו' ע"ש. ועיין מענין זכרתי לך חסד נעוריך כו' בפ' וישלח)

(ועל דרך מה שנתבאר במאמר המתחיל "וארשתיך לי", שסיבת המחשבות הזרות היא שהשכל והמחשבה פנויים, כמשל חצר שאין לה גג והיא פתוחה וכו'; עיינו שם. וראו גם בענין "זכרתי לך חסד נעוריך" וכו' בפרשת וישלח.)

כפי שנתבאר במקום אחר, מחשבות זרות באות כשהשכל פנוי, בדומה לחצר שאין לה גג והיא פתוחה לכל דבר שנופל לתוכה. הביטוי "חסד נעוריך" נידון בכמה מקומות בזוהר, המובאים כאן.

(קע"ו ב') אמור (ק"ג ב') שלח לך (קס"ח ב') פינחס (רנ"ז א') עקב (רע"ד א') רבות במדבר פ' ב' (רי"ב ד') ועמ"ש בד"ה קחו מאתכם תרומה.¹⁰⁹

(קע"ו ב') אמור (ק"ג ב') שלח לך (קס"ח ב') פינחס (רנ"ז א') עקב (רע"ד א') רבות במדבר פ' ב' (רי"ב ד'). וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "קחו מאתכם תרומה".

רשימת הקטעים מן הזוהר נמשכת, וכן מובאים מדרש במדבר רבה ומאמר על "קחו מאתכם תרומה".

וזהו משכני¹¹⁰ כי ידע אינש בנפשיה כאו"א [כל אחד ואחד] שהנפש אלהות שבו הוא מוטבע בחושך משכא דחויא שמכסה ומסתיר על אור הקדושה ואין חבוש מתיר עצמו.¹¹¹

וזהו [פירוש] "משכני": כל אדם יודע בנפשו שהנפש האלקית שבו שקועה בחושך, ב"עור הנחש", המכסה ומסתיר על אור הקדושה; ואסיר אינו יכול לשחרר את עצמו.

"משכני" מבטא שהנפש אינה יכולה להתרומם בכוחות עצמה. כל אדם יודע שהנפש האלקית שבו שקועה בחושך, ב"עור הנחש", המסתיר את אור הקדושה, ו"אסיר אינו יכול לשחרר את עצמו".

וזהו שכנס"י [שכנסת ישראל] מבקשת משכני שאתה תמשיך אותי מגלותי ואז אחריך נרוצה, ועמ"ש מזה בד"ה אדם כי יקריב מכם.^{112, 113, 114}

וזהו הטעם שכנסת ישראל מבקשת: "משכני" — משוך אותי מתוך גלותי, ואז "אחריך נרוצה". ועיינו במה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "כאשר אדם מכם יקריב קרבן".

לכן כנסת ישראל מבקשת מה' שיוציא אותה מגלותה, ורק אז היא יכולה לומר: "אחריך נרוצה". הצעד הראשון צריך לבוא מלמעלה.

6 וזהו איכה תרעה פ"י שאין הבקשה בשבילנו לבד אלא דאלי"כ [דאם לא כן] איכה תרעה שכנס"י [שכנסת ישראל] נק' רעיתי וקוב"ה [וקודשא בריך הוא] נק' רועה ישראל.¹¹⁵

וזהו [פירוש] "איכה תרעה?": הבקשה אינה למעננו בלבד; שאם לא כן, "איכה תרעה?" הרי כנסת ישראל נקראת "רעיתי", והקדוש ברוך הוא נקרא "רועה ישראל".

הפסוק ממשיך: "איכה תרעה?" אדמו"ר הזקן קורא את "איכה" במשמעות של "איך": בקשתנו אינה רק למען עצמנו, שכן אחרת, איך יוכל ה' "לרעות"? כנסת ישראל נקראת "רעיתי", וה' הוא "רועה ישראל" — ביטויים מאותו שורש של "תרעה".

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים ר"ל [רוצה לומר] להיות התלכשות אור א"ס ב"ה במדות עליונות הנק' גופא חסד דרועא ימינא כו' כי הוא ית' מצד עצמו לאו מכל אליון מדות איהו כלל.¹¹⁶

כמאמר רז"ל: "ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים"; כלומר, שעל ידי עבודתם מתלבש אור אין סוף במדות העליונות, הנקראות "גוף": "חסד — דרועא ימינא" וכו'. שהרי הוא יתברך מצד עצמו אינו שייך כלל למדות אלו.

הביטוי הנועז של חז"ל, "ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים", פירושו שעל ידי עבודתם של ישראל מתלבש אור אין סוף במדות העליונות, הספירות, הנקראות "גוף", כמו בביטוי "חסד — זרוע ימין". מצד עצמו, ה' אינו אחת מהמדות הללו כלל.

ועיין מה שכתוב ע"פ אני ישנה ולבי ער¹¹⁷ גבי פ"י תמתי מלשון שלימות כו' ע"ש ובד"ה הנך יפה רעיתי ולעיל ע"פ ראשי המטות¹¹⁸ בענין לכו לחמו בלחמי.¹¹⁹

ועיין מה שכתוב על הפסוק "אני ישנה ולבי ער" בעניין פירוש "תמתי" מלשון שלמות וכו', עיין שם; ובמאמר המתחיל "הנך יפה רעיתי"; ולעיל, על הפסוק "ראשי המטות", בעניין "לכו לחמו בלחמי".

הפניות נוספות: הפירוש על הפסוק "אני ישנה ולבי ער", שבו "תמתי" נקרא מלשון שלמות; המאמר על הפסוק "הנך יפה רעיתי"; והמאמר הקודם על הפסוק "ראשי המטות", בעניין "לכו לחמו בלחמי".

איכה תרביץ בצהרים¹²⁰ שהוא לשון חמימות מרצונות אחרים (כי צהרים הוא עת תוקף החום ויש תוקף חום זר של תאוות גשמיות שעל זה נאמר ובושה החמה.¹²¹ וחם הוא אבי כנען¹²² ועיין בפרדס ערך חם ועיין מכ"ז [מכל זה] בפ' ויקרא)

"איכה תרביץ בצהרים": "צהרים" הוא לשון חמימות של רצונות אחרים (כי צהרים הוא זמן שבו החום בתוקפו, ויש גם תוקף של חום זר, של תאוות גשמיות, שעליו נאמר: "ובושה החמה". וחם הוא אבי כנען; ועיין בפרדס, ערך "חם", ועיין בכל זה בפרשת ויקרא).

"איכה תרביץ בצהרים?" הצהרים הם הזמן שבו החום בשיאו, והם מסמלים את החמימות של רצונות אחרים — תאוות גשמיות. על החום הזר הזה נאמר "ובושה החמה"; המילה "חמה" קשורה לחום וגם לחם, אבי כנען.

(י"ז ב') ובפ' בלק (קצ"ז א' ב') ובפרשה תרומה (קמ"ג ב') מענין אי כה ועיין מה שכתוב מזה בד"ה שוש אשיש.¹²³

(י"ז ב'), ובפרשת בלק (קצ"ז א' ב'), ובפרשת תרומה (קמ"ג ב'), בעניין "אי כה". ועיין מה שכתוב על כך במאמר המתחיל "שוש אשיש".

הזוהר דורש "איכה" כ"אי כה", כלומר "היכן כה"; "כה" הוא כינוי קבלי לשכינה. המאמר על "שוש אשיש" דן בכך בהרחבה.

וזוהו שלמה אהיה כעוטיה על עדרי חבריך שהוא לשון בושח כענין העטית עליו בושח¹²⁴ (בתלים סי' פ"ט)

וזוהו [פירוש] "שלמה אהיה כעוטיה על עדרי חבריך": "כעוטיה" הוא לשון בושח, כמו "העטית עליו בושח" (תהלים, פרק פ"ט),

"שלמה אהיה כעוטיה?" המילה "כעוטיה" מתפרשת במשמעות של בושח, כמו בפסוק בתהלים: "העטית עליו בושח".

ויעטו כמעיל בשתם¹²⁵ (שם סי' ק"ט) יעטו חרפה וכלימה¹²⁶ (שם סי' ע"א) ועי' בזהר בראשית (דף כ' ע"א).

"ויעטו כמעיל בשתם" (שם, פרק ק"ט), "יעטו חרפה וכלימה" (שם, פרק ע"א). ועיין בזהר, בראשית (דף כ' ע"א).

שני פסוקים נוספים בתהלים משתמשים באותו פועל לתיאור התעטפות בבושח ובחרפה. הזוהר (I, 20a) מעמיד את הפסוק בהקשר של חילופי הדברים בין השמש ללבנה קודם למיעוט הלבנה, ומפרש "כעוטיה" כמצב של בושח.

גם לשון מעוטף ומלוכש בעדרי חבריך שהוא מחשבות ודבורים מרצונות אחרים שנמשכים ונשפעים משרים עליונים שאין שום דבור ומחשבה למטה שאינו נשפע ונמשך מלמעלה.

וכן הוא לשון עטיפה ולבוש ב"עדרי חבריך", שהם מחשבות ודיבורים הנובעים מרצונות אחרים, הנמשכים ונשפעים משרים עליונים; כי אין דיבור ומחשבה למטה שאינם נשפעים ונמשכים מלמעלה.

"כעוטיה" פירושו גם להיות עטופה ולבוש ב"עדרי חבריך" — מחשבות ודיבורים הנובעים מרצונות אחרים. הם נמשכים מלמעלה, מן ה"שרים" העליונים, הכוחות הרוחניים שבעולמות העליונים; אין דיבור או מחשבה למטה שאינם נמשכים ומושפעים מלמעלה.

(ועיין בזהר פ' ויצא) (דף קס"ב) בס"ת [בסתר תורה] ע"פ והיה העטופים ללבן כו' אתכספן ומתעטפי. ובושה זו הוא ענין מה שאנו מבקשים ולא נבוש לעולם ועד עיין הפי' בד"ה ראיתי

(ועיין בזהר, פרשת ויצא) (דף קס"ב), בסתר תורה, על הפסוק "והיה העטופים ללבן" וכו': "הם מתביישים ומתעטפים". ובושה זו היא עניין בקשתנו: "ולא נבוש לעולם ועד"; עיין בפירוש שבמאמר הפותח במילים "ראיתי",

הזוהר מפרש את "והיה העטופים ללבן" כמתייחס למי ש"מתביישים ומתעטפים". זו הבושה שאנו מבקשים להינצל ממנה בברכה שלפני קריאת שמע: "ולא נבוש לעולם".

והנה מנורת זהב¹²⁷ ועי' בזהר פ' אמור (דפ"ט ע"ב) ע"פ לך אדני הצדקה ולנו בשת הפנים^{128, 129} ונקי בחי' אלו ללבן.

"והנה מנורת זהב". ועיין בזהר, פרשת אמור (דף פ"ט ע"ב), על הפסוק "לך אדני הצדקה ולנו בושח הפנים"; ובחינות אלו נקראות "ללבן".

מובא הזוהר בפרשת אמור, על הפסוק "לך אדני הצדקה ולנו בושח הפנים", בהקשר של אותה בושח. בחינות אלו נקראות "ללבן".

וזהו ענין עדרי חבריך וכמו שכתוב ברבות בשה"ש [בשיר השירים] מה שאין כן הקשורים ליעקב שמקושרים בקשר אמיץ וחזק בו ית'

וזהו ענין "עדרי חבריך", כמו שכתוב במדרש רבה על שיר השירים. לא כך הם "הקשורים ליעקב", הקשורים בקשר איתן וחזק אליו ית',

זהו ענין "עדרי חבריך", כפי שמבאר המדרש על שיר השירים. לעומת זאת, "הקשורים ליעקב" — השייכים ליעקב — קשורים לה' בקשר איתן וחזק.

וכמו שכתוב בזהר פ' אחרי (דע"ג) ג' דרגין אינון מתקשרין דא בדא קוב"ה [קודשא בריך הוא] אורייתא וישראל.¹³⁰ ועיין מה שכתוב מזה בביאור על פ' נשא את ראש בני גרשון¹³¹ בענין קטרת:^{132, 133, 134}

כמו שכתוב בזהר, פרשת אחרי (דף ע"ג): "שלוש דרגות הן, הקשורות זו בזו: הקדוש ברוך הוא, התורה וישראל". ועיינו במה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "נשא את ראש בני גרשון", בענין הקטרת.

כפי שאומר הזהר, שלושה קשורים יחד: הקדוש ברוך הוא, התורה וישראל. הקשר לה' עובר דרך התורה, מידתו של יעקב.

קטע 4 • 71-10

אהבת האשה: אש הנמשכת מן התורה

7 ג והנה יש עוד בחי' אהבה שהוא אהבת אשה אל איש שהיא אהבה כרשפי אש ואין לו רצונות אחרים כלל, שהוא ע"י התורה כמ"ש ועמך לא חפצתי¹³⁵ רק ואל אישך תשוקתך¹³⁶

ג. והנה יש עוד בחינה של אהבה: אהבת אישה לבעלה, שהיא אהבה כרשפי אש, ואין לאדם שום רצון אחר כלל. אהבה זו באה באמצעות התורה, כמו שנאמר: "ועמך לא חפצתי", אלא "ואל אישך תשוקתך".

סעיף ג מציג אהבה נעלית יותר: אהבת אישה לבעלה, הבוררת כרשפי אש, ובה האדם אינו רוצה דבר אחר כלל. אהבה זו באה באמצעות התורה, ושני פסוקים מבטאים אותה: "ועמך לא חפצתי" ו"ואל אישך תשוקתך".

(ועמ"ש מענין אהבה זו בד"ה נאוו לחייך בתורים^{137, 138} בענין תורי זהב¹³⁹ וזהו ושם אשתו¹⁴⁰ כו' בת מי זהב שבחי' אהבה זו היא בבחי' כמעלת הזהב על הכסף,

(ועיינו במה שנכתב על אהבה זו במאמר המתחיל "נאוו לחייך בתורים", בענין "תורי זהב". וזהו [פירוש] "ושם אשתו" וגו', "בת מי זהב": שכן בחינה זו של אהבה דומה ליתרון הזהב על הכסף;

הפניה למאמר על "נאוו לחייך בתורים... תורי זהב", המבאר אהבה זו. אשתו של הדר מלך אדם נקראת "בת מי זהב"; אהבה זו נעלה מן האהבה הקודמת כפי שהזהב נעלה מן הכסף.

וגם פי' בת מטרד י"ל [יש לומר] שהוא טרדת אה"ר [אהבה רבה] זו עד שאין לו שום רצון אחר כלל) וזהו ככל לבכך¹⁴¹ וכמ"ש במ"א בד"ה ענין ק"ש [קריאת שמע]¹⁴²

וגם את פירוש "בת מטרד" אפשר לבאר כטרדה של אהבה רבה זו, עד שאין לו שום רצון אחר כלל. וזהו [פירוש] "בכל לבכך", כפי שנכתב במקום אחר, במאמר המתחיל "עניין קריאת שמע".

את השם "מטרד" דורשים מלשון טרדה: אהבה רבה זו מעסיקה את האדם כולו, עד שלא נותר בו שום רצון אחר. וזהו אהבת ה' "בכל לבכך".

והיינו מחמת רוב חשקו וחפצו אליו ית' כרשפי אש שלהבת¹⁴³ מתלהבת בבחי' בהעלותך את הנרות¹⁴⁴ ואהבה רבה זו הוא נמשך ע"י התורה

כלומר, מפני גודל תשוקתו ורצונו אליו ית', כרשפי אש, כלהבה המתלהטת בבחינת "בהעלותך את הנרות"; ואהבה רבה זו נמשכת באמצעות התורה.

אהבה זו היא תשוקה ורצון עזים לה', כלהבה המתלהטת, בדומה למנורת המקדש שעליה נאמר "בהעלותך את הנרות". אהבה רבה זו נמשכת מן התורה.

(כי ביום חתונתו זה¹⁴⁵ מתן תורה והתורה היא בחי' מימינו אש דת¹⁴⁶ שניתנה באש שחורה¹⁴⁷ ע"ג [על גבי] אש לבנה^{148, 149} ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית¹⁵⁰ בענין לזאת יקרא אשה¹⁵¹

(כי "ביום חתונתו" הוא מתן תורה, והתורה היא בחינת "מימינו אש דת", שניתנה באש שחורה על גבי אש לבנה. ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "והיה לכם לציצית", בעניין "לזאת יקרא אשה",

חז"ל דורשים את "ביום חתונתו" שבשיר השירים על מתן תורה. התורה היא "אש דת" מימינו של ה', וניתנה כאש שחורה על גבי אש לבנה; לכן היא מציתה אהבה כרשפי אש. המאמר על ציצית מבאר את דברי אדם על חוה: "לזאת יקרא אשה".

כי מאיש לוקחה ובד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ובקולו תשמעו¹⁵² ובד"ה למען¹⁵³ תהיה תורת¹⁵⁴ ה' בפ"ך בפ' בא.

"כי מאיש לוקחה"; וכן במאמר המתחיל "אחרי ה' אלקיכם תלכו", בעניין "ובקולו תשמעו"; ובמאמר המתחיל "למען תהיה תורת ה' בפ"ך", בפרשת בא.

הפסוק ממשיך: "כי מאיש לוקחה". מובאים גם שני מאמרים נוספים, על "ובקולו תשמעו" ועל "למען תהיה תורת ה' בפ"ך".

ובחי' אה"ר [אהבה רבה] זו נק' אמת וזהו תתן אמת ליעקב¹⁵⁵ כי הקול קול יעקב¹⁵⁶ בחינת תורה כנ"ל ועמ"ש מזה בד"ה כיום השמיני עצרת).¹⁵⁷

ובחינה זו של אהבה רבה נקראת אמת, וזהו [פירוש] "תתן אמת ליעקב", כי "הקול קול יעקב" הוא בחינת התורה, כנזכר לעיל. ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "כיום השמיני עצרת".

אהבה רבה זו נקראת אמת, והיא המידה שניתנה ליעקב. "הקול קול יעקב" הוא קול התורה, כפי שנתבאר לעיל בסעיף א.

וזהו שתיתי ייני עם חלבי¹⁵⁸ שהיא בחיי תורה וזהו כי טובים דודיך^{159, 160} היינו אה"ר [אהבה רבה] והוא נמשך מיין יינה של תורה.¹⁶¹ וז"ש [וזהו שכתוב] ויאמר האדם אדם דלעילא.

וזהו [פירוש] "שתיתי ייני עם חלבי", שהיא בחינת התורה. וזהו [פירוש] "כי טובים דודיך", כלומר אהבה רבה, והיא נמשכת מיין, יינה של תורה. וזהו [פירוש] הכתוב "ויאמר האדם": האדם שלמעלה.

"שתיתי ייני עם חלבי" רומז לתורה, ו"כי טובים דודיך" רומז לאהבה רבה הנמשכת מ"יין", יינה של תורה, כלשון הגמרא. דברי אדם לאחר שהובאה אליו חוה, "ויאמר האדם", רומזים לאדם שלמעלה.

כמ"ש ועל דמות הכסא¹⁶² דמות כמראה אדם כו'. זאת הפעם¹⁶³ התורה שנקי זאת¹⁶⁴ (פ"ה דמנחות נ"ג ב') שלעתיד תתגלה התורה מלבושיה וגשמיותה

כמו שכתוב: "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם" וכו'. "הפעם הזאת": התורה, שנקראת "זאת" (מנחות פרק ה, נג ע"ב); שכן לעתיד לבוא התורה תתגלה כשהיא מופשטת מלבושיה ומענייניה הגשמיים.

האדם העליון הוא "דמות אדם" שראה יחזקאל על הכסא. "הפעם הזאת" מתייחס לתורה, שהגמרא מכנה "זאת", כמו בפסוק "וזאת התורה". לעתיד לבוא התורה תתגלה ללא לבושיה העוסקים בעניינים גשמיים.

(ולכן נאמר ביום ההוא תקראי אישי.¹⁶⁵ שהתורה נקרא אור כמו שכתוב ותורה אור¹⁶⁶ וגם נקרא מים כמו שכתוב הוי כל צמא¹⁶⁷ לכו למים.

(ולכן נאמר: "ביום ההוא תקראי אישי" — בעלי. התורה נקראת אור, כמו שכתוב "ותורה אור"; והיא נקראת גם מים, כמו שכתוב "הוי כל צמא לכו למים").

לכן "ביום ההוא" ישראל יקראו לה' "אישי" — בעלי. התורה נקראת גם אור ("ותורה אור") וגם מים ("כל צמא לכו למים").

והענין כמו שכתוב במ"א¹⁶⁸ על פי הללו אל בקדשו¹⁶⁹ בענין ג' בחינות אור מים רקיע כו' ע"ש. ועל דרך זה בתורה שהתורה כמו שהיא למעלה היא בחיי אור ובירידתה להתלבש למטה נקי מים יורדים מגבוה לנמוך.

והענין הוא כפי שכתוב במקום אחר על הפסוק "הללו אל בקדשו", בענין שלוש הבחינות: אור, מים ורקיע וכו'; עיינו שם. וכך גם בתורה: התורה כפי שהיא למעלה היא בחינת אור, וכשהיא יורדת להתלבש למטה היא נקראת מים, היורדים ממקום גבוה למקום נמוך.

כפי שמוסבר במקום אחר, יש שלוש בחינות: אור, מים ורקיע. התורה כפי שהיא למעלה היא אור; כשהיא יורדת להתלבש למטה היא נקראת מים, היורדים ממקום גבוה למקום נמוך.

ועיין מה שכתוב בד"ה שיר השירים בענין ב' בחינות חתן, ועכשיו כנסת ישראל מקבלת טפת חכמה עילאה בבחינת התלבשות מים רקיע,

ועיינו במה שכתוב במאמר המתחיל "שיר השירים", בעניין שתי בחינות של חתן. וכעת כנסת ישראל מקבלת את טיפת החכמה העליונה כשהיא מלובשת, בבחינות מים ורקיע;

כעת כנסת ישראל מקבלת את "טיפת" החכמה העליונה, שהיא התורה, רק כשהיא מלובשת — בבחינות מים ורקיע — ולא בבחינת אור.

אבל לעתיד שתתגלה פנימיות התורה¹⁷⁰ הוא בחינת אור, וזהו ענין תקראי אישי שתקבל מבחי' אור וכמו שכתוב הרמ"ז [הרב משה זכות] בפרשה פקודי (דף ר"כ ע"ב).

אבל לעתיד לבוא, כשתתגלה פנימיות התורה, היא תהיה בבחינת אור. וזהו ענין "תקראי אישי": שהיא תקבל מבחינת אור, כמו שכתב הרמ"ז בפרשת פקודי (דף רכ ע"ב).

לעתיד לבוא תתגלה פנימיות התורה, שהיא בחינת אור; היא תקבל מאותו אור, ולכן תקרא לה' "אישי". לכך מובאים דברי הרמ"ז.

אך מ"מ גם עתה נמשך האור ע"י התלבשות כו' כנ"ל. וזהו אף הפעם כמו שהוא עתה מלובש בלבושים רבים בדברים גשמיים אעפ"כ [אף על פי כן] היא עצם מעצמי מעצמיותי שהוא פנימיות רצונו שהיא תורה שבכתב.^{171, 172}

אך אף על פי כן, גם כעת האור נמשך באמצעות התלבשות וכו', כפי שזכר לעיל. וזהו "הפעם הזאת": גם כפי שהתורה היא כעת, כשהיא מלובשת בלבושים רבים ובעניינים גשמיים, אף על פי כן היא "עצם מעצמי" — מעצמותי, שהיא פנימיות רצונו, כלומר התורה שבכתב.

ובכל זאת, גם כעת האור נמשך באמצעות לבושי התורה. לכן גם עתה מתאימות מילותיו של אדם "הפעם הזאת... עצם מעצמי": למרות לבושיה הגשמיים הרבים, התורה שבכתב היא מעצמותו של ה' — "עצם", כלומר עצם פנימיות רצונו.

8 ובשר מבשרי¹⁷³ לשון בשרא סומקא¹⁷⁴ תורה שבע"פ [שבעל פה] חומרות וחילוקים לזאת יקרא אשה אש ה' שהיא אהבה כרשפי אש

"ובשר מבשרי": לשון הקשורה ל"בשרא סומקא", בשר אדום, והיא רומזת לתורה שבעל פה, על חומרותיה וחילוקיה. "לזאת יקרא אשה": אש והאות ה"א, אהבה כרשפי אש,

"בשר מבשרי" נדרש על פי הביטוי התלמודי "בשרא סומקא", בשר אדום, ורומז לתורה שבעל פה, על חומרותיה וחילוקיה הדקים. "אשה" נדרשת כ"אש" בתוספת האות ה"א: אהבה כרשפי אש.

כי מאיש לוקחה זאת, כדכתיב כי ה' יתן חכמה¹⁷⁵ זו תורה שבכתב מפיו דעת ותבונה¹⁷⁶ זו תשבע"פ [תורה שבעל פה]¹⁷⁷ כמ"ש ברכות כי תשא פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א],¹⁷⁸

"כי מאיש לוקחה זאת"; כמו שכתוב: "כי הוי' יתן חכמה" — זו תורה שבכתב — "מפיו דעת ותבונה" — זו תורה שבעל פה, כפי שנכתב במדרש רבה, כי תשא, פרק 41.

"כי מאיש לוקחה זאת": אהבה זו נלקחת מן התורה. בספר משלי נאמר: "הוי' יתן חכמה, מפיו דעת ותבונה": החכמה היא התורה שבכתב, והדעת והתבונה הן התורה שבעל פה, שעליה דן המדרש על כי תשא.

כי מחמת שנתפס ונדבק במוחו בשעה שהוא לומד ומכש"כ [ומכל שכן] כשהוא זוכר ואינו נשכח ממנו והוא בחי' זכר כמ"ש זכר חסדו¹⁷⁹

משום שהיא נתפסת ודבוקה במוחו בשעה שהוא לומד, וביתר שאת כשהוא זוכר אותה והיא אינה נשכחת ממנו — וזוהי בחינת "זכר", כמו שכתוב: "זכר חסדו" —

כשהתורה נתפסת ונשמרת במוח בזמן הלימוד, וביתר שאת כשהיא נזכרת ואינה נשכחת, מתגלה בה איכות ה"זכר": "זכר" פירושו גם זכר וגם זיכרון, כמו בפסוק "זכר חסדו".

אזי נקלט בו חכמתו ובינתו ית' שהוא בחי' טפה הנמשך ממוח האב (עמ"ש מזה בד"ה שחורה אני ונאווה ובד"ה והדרת פני זקן).

אזי חכמתו ובינתו יתברך נקלטות בו, וזוהי בחינת הטיפה הנמשכת ממוח האב. (ראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "שחורה אני ונאווה", ובמאמר המתחיל "והדרת פני זקן").

אזי חכמתו ובינתו של ה' נקלטות באדם, כמו ה"טיפה" הנמשכת ממוח האב בשעת ההולדה — דימוי שבו משתמשת תורת החסידות לתיאור המשכת החכמה. הלומד מקבל מה' כדרך שהאישה מקבלת מבעלה.

וזהו ויהיו שניהם ערומים¹⁸⁰ דהיינו שע"י אהבה זו דבחי' רשפי אש הוא מופשט מכל הרצונות זרות. ואין לו רצון אחר כלל. וכמ"ש ועמך לא חפצתי.¹⁸¹

וזהו פירוש "ויהיו שניהם ערומים": כלומר, באמצעות אהבה זו, שהיא בחינת רשפי אש, הוא מתפשט מכל הרצונות הזרים, ואין לו רצון אחר כלל, כמו שכתוב: "ועמך לא חפצתי".

זהו פירוש "ויהיו שניהם ערומים": באמצעות אהבה בוערת זו האדם מתפשט מכל הרצונות הזרים, ואינו רוצה דבר מלבד ה', כפי שנאמר: "ועמך לא חפצתי".

ולא כמו אהבה שבקרירות שהוא מפני שמלוכש עדיין ג"כ ברצונות זרים והוא רק בחי' אתכפיא.

לא כאהבה שבקרירות, שבה הוא עדיין מלוכש גם ברצונות זרים, והיא רק בחינת אתכפיא, כלומר הכנעתם.

אהבה זו שונה מאהבת הבן, שהיא קרירה וחייה לצד רצונות זרים; היא רק בחינת אתכפיא, הכנעת הרצונות האלה.

אבל ע"י אה"ר [אהבה רבה] זו דאפהפכא חשוכא ואין לו רצון אחר כלל רק לדבקה בו. נמצא אינו מלובש בלבושים זרים ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לע"ל [לעתיד לבוא] שלא יכנף עוד מוריק.¹⁸²

אבל באמצעות אהבה רבה זו, שהיא בחינת אפהפכא חשוכא, אין לו רצון אחר כלל מלבד לדבוק בו. נמצא שאינו מלובש בלבושים זרים. ועל ידי אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא לעתיד לבוא, שאז "לא יכנף עוד מוריק".

אהבה בוערת היא אפהפכא, הפיכת החושך לאור: לא נותר לאדם רצון אחר מלבד לדבוק בה', ולכן הוא אינו מלובש עוד בלבושים זרים. אתערותא דלתתא זו מביאה אתערותא דלעילא; לעתיד לבוא "לא יכנף עוד מוריק", וגילוי ה' יהיה גלוי לעין כול.

9 וזהו ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו.¹⁸³ והיינו שלע"ל [שלעתיד לבוא] יהיה גילוי פנימיות התורה בלי לבושים.

וזהו [המשמעות של] "ושניהם היו ערומים, האדם ואשתו": כלומר, לעתיד לבוא תתגלה פנימיות התורה בלי לבושים.

בעתיד, היותם של אדם ואשתו "שניהם ערומים" מתארת את פנימיות התורה, שתתגלה בלי לבושים.

אך גם זאת הפעם שהתורה מלובשת בלבוש כנ"ל עכ"ז [עם כל זה] הוא ע"ד ענין ויהיו שניהם ערומים. כי ע"י עסק התורה שנשמת האדם מלובשת בהתורה.

אך גם "הפעם הזאת", כשהתורה מלובשת בלבוש, כנזכר לעיל, הרי זה בכל זאת מעין "ושניהם היו ערומים". כי על ידי העיסוק בתורה, נשמתו של האדם מתלבשת בתורה.

אך גם עכשיו, כשהתורה מלובשת, הדבר נכון במובן מסוים: כשהאדם לומד תורה, נשמתו מתלבשת בתורה.

10 וכמ"כ [וכמו כן] ע"ז אור א"ס ב"ה נמשך ומתלבש בהתורה שזהו ענין עוסק בתורה לשמה^{184, 185} לשם התורה.

וכך גם, באמצעות זאת, אור אין סוף נמשך ומתלבש בתורה; וזהו ענינו של "העוסק בתורה לשמה" — לשם התורה.

באותה שעה אור אין סוף נמשך ומתלבש באותה תורה עצמה. זהו פירוש לימוד תורה לשמה, "לשמה" — כלומר, לשם התורה עצמה.

נמצא הרי הקב"ה כביכול עם האדם העוסק בתורה מלובשים בלבוש אחד עד"מ שנים שמתכסים בטלית אחד ממש וכמ"ש מזה בד"ה כי ביום הזה יכפר,¹⁸⁶ והיינו דוקא כאשר האדם מופשט מרצונות זרים.

נמצא אפוא שהקדוש ברוך הוא, כביכול, והאדם העוסק בתורה מתלבשים בלבוש אחד, בדומה לשניים שמתכסים ממש בטלית אחת, כפי שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "כי ביום הזה יכפר". הדבר נכון דווקא כאשר האדם מופשט מרצונות זרים.

הרי שה' והאדם הלומד מתלבשים, כביכול, בלבוש אחד, כמו שני אנשים הנמצאים ממש תחת טלית אחת. אולם הדבר מתקיים רק כאשר האדם מופשט מרצונות זרים.

משא"כ כשיש לו רצון זר ולבושים צואים נקי הוא בבגדו והיא בבגדה¹⁸⁷ ויוציא ויתן כתובה.¹⁸⁸

אבל כשיש לו רצון זר ולבושים צואים, הרי זה נקרא "הוא בבגדו והיא בבגדה", ו"יוציא ויתן כתובה".

אם עדיין יש בו רצונות זרים — "לבושים צואים" — הרי זה דומה למקרה שבתלמוד של בעל המתעקש ש"הוא בבגדו והיא בבגדה"; הדין הוא שעליו לגרשה ולשלם לה את כתובתה.

אבל כשמופשט מרצון זר להיות ועמך לא חפצתי נמשך כמ"כ [כמו כן] מלמעלה כנ"ל, וזהו ולא יתבוששו¹⁸⁹ היינו שלא יהיה בחינת כעוטיה על עדרי חבריך הנ"ל.

אבל כשהוא מופשט מרצון זר, כדי להיות במצב של "ועמך לא חפצתי", נמשכת גם מלמעלה המשכה, כנזכר לעיל. וזהו "ולא יתבוששו": שלא תהיה בחינת "כעוטיה על עדרי חבריך" הנזכרת לעיל.

אבל כשהוא משוחרר מרצון זר ורוצה רק בה', נמשכת אותה המשכה גם מלמעלה. אז מתקיים "ולא יתבוששו": שוב אין הבושה של "כעוטיה על עדרי חבריך".

וזהו ולא נבוש לעולם ועד ועמ"ש עוד בחינה גדולה יותר בפ"י ולא יבשו עמי לעולם בד"ה ואכלתם אכול:¹⁹⁰

וזהו "ולא נבוש לעולם ועד". וראה עוד על בחינה נעלית יותר בפירוש "ולא יבושו עמי לעולם", במאמר הפותח במילים "ואכלתם אכול".

על כך אנו מתפללים באומרנו "ולא נבוש לעולם ועד". בחינה נעלית עוד יותר מבוארת בהבטחתו של יואל שעם ה' לא יבוש לעולם.

קטע 5 • 111-13

לשם מה נדרים: גדר בשלב הנשי

11 ד וזהו ואשה כי תדור נדר כו'. וצריך להבין מהו ענין הנדר לאסור על נפשה דברים המותרים.

4. וזהו [פירוש] "ואשה כי תדור נדר" וכו'. כעת צריך להבין: מה ענינו של הנדר, לאסור על עצמה דברים המותרים?

סעיף 4 חוזר לפסוק העוסק בנדר. מדוע אישה תאסור על עצמה דברים שהתורה מתירה?

והרי י"ל [יש לומר] דיין במה שאסרה לך תורה כמ"ש בשמונה פרקים להרמב"ם [להרבי משה בן מימון] פ"ד בשם הירושלמי פ"ט דנדרים.

והרי אפשר לומר: "דיין במה שאסרה לך תורה", כפי שכתוב בשמונה פרקים לרמב"ם, פרק ד, בשם הירושלמי, פרק ט של נדרים.

הירושלמי מסתייג מנדרים: "דיין במה שאסרה לך תורה". הרמב"ם מביא זאת בשמונה פרקים, הקדמתו למסכת אבות.

אך הנה אין חילוק בין היתר לאיסור. רק שההיתר יכול להעלות לה'. אך כל זמן שאינו מעלהו הוא מכסה ומסתיר גם כן.¹⁹¹

אך למעשה אין הבדל בין המותר לאסור, מלבד זאת שהדבר המותר יכול להתעלות לה'. אבל כל עוד אינו מעלה אותו, גם הוא מכסה ומסתיר.

התשובה היא שבמובן מסוים אין הבדל בין הדבר המותר לדבר האסור, מלבד זאת שאפשר להעלות את הדבר המותר לה'. כל עוד הוא אינו מתעלה, גם הוא מכסה ומסתיר את האלוקות.

12 וזהו ענין נדרים סייג לפרישות.^{192, 193} דהיינו קדש עצמך במותר לך.¹⁹⁴ מפני שרואה שלא יוכל להעלות הדבר ויוריד הדבר לגשמיות וממילא נמשך גם האדם אחריו לגשמיות.

וזהו פירוש "נדרים סייג לפרישות", כלומר: "קדש את עצמך במה שמותר לך". שכן הוא רואה שלא יוכל להעלות את הדבר, והוא יוריד אותו אל הגשמיות, וכתוצאה מכך גם האדם יימשך אחריו אל הגשמיות.

זהו הסבר למשנה "נדרים סייג לפרישות" ולמאמר הגמרא "קדש את עצמך במה שמותר לך". אדם שרואה שאינו יכול להעלות דבר, יוריד אותו אל הגשמיות, וגם הוא עצמו יימשך בעקבותיו למטה.

וזהו כובד ראש^{195, 196} כי ישראל לי ראש ובחינה זו הוא מוסתר מחמת כובד הגשמיות המכסה ומסתיר כמשא כבד¹⁹⁷ כו' (עמ"ש מזה בד"ה מנורת זהב כולה)¹⁹⁸ וע"כ צ"ל פרישות.

וזהו "כובד ראש": שכן "ישראל לי ראש", ובחינה זו נסתרת מחמת כובד הגשמיות, המכסה ומסתיר כמו משא כבד וכו' (ראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "מנורת זהב כולה"). לכן צריכה להיות פרישות.

כובד הראש הנדרש במשנה לתפילה מתפרש כאן כך: ישראל הם ה"ראש" של ה', והשורש הנעלה הזה נסתר תחת כובד הגשמיות, המכבד עליו כמו משא כבד. משום כך נחוצה פרישות.

אך זה שלא יוכל להעלות הדבר זהו כשהוא עדיין בחינת ואשה כו' בנעוריה. שהוא בחינת נוקבא. אולם מצב זה, שבו אינו יכול להעלות את הדבר, שייך לשלב שבו הוא עדיין בבחינת "ואשה" וכו', "בנעוריה", שהיא בחינת נוקבא.

חוסר היכולת להעלות את המותר שייך לשלב של "אשה... בנעוריה", לבחינת נוקבא, שהיא הבחינה המקבלת והנקבית.

(עד לא קבילת דבר כמשנ"ת [כמו שנתבאר] ע"פ לריח שמניך)¹⁹⁹ דהיינו אהבה ראשונה. בנעוריה בית אביה^{200, 201} שהוא חסד נעוריק. בית אביה כאהבת הבן אל האב.²⁰²

("עד שלא קיבלה זכר", כפי שנתבאר על הפסוק "לריח שמניך"), כלומר, האהבה הראשונה. "בנעוריה בית אביה", שהיא "חסד נעוריק"; "בית אביה" — בדומה לאהבת בן לאביו.

זהו השלב שלפני "שקיבלה זכר": האהבה הראשונה, אהבת הבן בבית אביו, שהיא "חסד נעוריק".

לא יחל דברו²⁰³ כיון שהוא עדיין בחי' אשה נוקבא ואיש דרכו לכבש²⁰⁴ ואין אשה דרכה לכבש כי נשים דעתן קלות²⁰⁵ כמ"ש בד"ה שוש תשיש בפ' תזריע ובד"ה ויקחו אליך פרה.²⁰⁶

"לא יחל דברו" — מכיוון שהוא עדיין בבחינת אשה, נוקבא; ו"דרכו של איש לכבוש ואין דרכה של אשה לכבוש", שכן "נשים דעתן קלות", כפי שנכתב במאמר המתחיל "שוש תשיש" בפרשת תזריע, ובמאמר המתחיל "ויקחו אליך פרה".

לכן עליו לקיים את הנדר, "לא יחל דברו", מאחר שהאדם עדיין בבחינת "אשה", נוקבא. אדמו"ר הזקן מחיל על שלב זה את מאמרי חז"ל: "דרכו של איש לכבוש ולא של אשה" ו"נשים דעתן קלות". בשלב זה הנשמה עדיין אינה יכולה לכבוש את הגשמיות ולהפוך אותה.

13 ולכן לא יוכל לברר ההיתר ולהעלותו למעלה. כי עדיין לא יוכל לבא לבחינת אתהפכא חשוכא לנהורא רק בחי' אתכפיא שזהו ענין לכתך אחרי במדבר כנ"ל

ולכן הוא אינו יכול לברר את המותר ולהעלותו למעלה, שכן עדיין אינו יכול להגיע לבחינת אתהפכא — הפיכת החושך לאור — אלא רק לבחינת אתכפיא. זהו ענין "לכתך אחרי במדבר", כפי שהוסבר לעיל.

בשלב זה אי אפשר לברר את המותר ולהעלותו, מפני שאפשר להגיע רק לאתכפיא ולא לאתהפכא. זהו ענין "לכתך אחרי במדבר", כפי שהוסבר קודם.

ולכן מה שהוא קצת מותרות יורידנו לגשמיות ועמ"ש ע"פ כי תצא למלחמה^{207, 208} כו' גבי וגלחה את ראשה²⁰⁹ כו'.

ולכן, כל דבר שיש בו מעט מותרות יוריד אותו לגשמיות. ועיינו במה שנכתב על הפסוק "כי תצא למלחמה" וכו', בעניין "וגלחה את ראשה" וכו'.

לכן אפילו מעט פיגוק מוריד אותו לגשמיות. דיון הקשור לכך מופיע במאמר על אשת יפת תואר: "כי תצא למלחמה... וגלחה את ראשה".

קטע 6 • 14-17

הפרת הנדר: חכמה, שבת, תפילה ותורה

14 ובד"ה ונקדשתי בתוך²¹⁰ בניי [בני ישראל]²¹¹ גבי שערך כעדר העזים. ולכן מסכת נדרים הוא בסדר נשים שאינו רק כשהוא בחינת נוקבא. אבל ואם היו תהיה לאיש.

ובמאמר המתחיל "ונקדשתי בתוך בני ישראל", בעניין "שערך כעדר העזים". לכן מסכת נדרים נמצאת בסדר נשים, שכן היא שייכת רק כאשר האדם נמצא בבחינת נוקבא. אבל נאמר: "ואם היו תהיה לאיש".

הפניה נוספת: למאמר על "ונקדשתי בתוך בני ישראל", העוסק בפסוק "שערך כעדר העזים". משום כך מסכת נדרים מופיעה בסדר נשים: הנדרים שייכים לשלב הנשי. הפסוק ממשיך ועוסק באישה שנעשית אשת איש.

ואם בית אישה נדרה.²¹² דהיינו כד קבילת דכר שמקבלת טפת חכמה עילאה שהיא התורה שהיא חכמתו ית' ואורייתא היכלא עילאה דקוב"ה [דקודשא בריך הוא].

"ואם בית אישה נדרה": כלומר, כאשר היא מקבלת את הזכר, ומקבלת את טיפת החכמה העליונה, שהיא התורה, שהיא חכמתו יתברך; ו"התורה היא היכל העליון של הקדוש ברוך הוא".

"ואם בית אישה נדרה" מתאר את השלב שלאחר שהיא "מקבלת את הזכר": הנשמה מקבלת את טיפת החכמה העליונה, את התורה, שהיא חכמתו של ה', הנקראת "היכלו העליון".

ואזי שניהם ערומים שמופשט מכל רצון זר. ואזי והפר את נדרה²¹³ דהיינו שהוא מהפך חשוכא לנהורא כי בחכמה אתברירו²¹⁴ כו'.

ואז "שניהם ערומים", שכן הוא מופשט מכל רצון זר. ואז "והפר את נדרה": כלומר, הוא הופך חושך לאור, שכן "בחכמה מתבררים" וכו'.

אז "שניהם ערומים", חופשיים מכל רצון זר; ואת "והפר את נדרה" קוראים במשמעות של מהפך — הוא הופך חושך לאור, שכן "בחכמה מתבררים".

(ועמ"ש בדי"ה וכל בניך ²¹⁵ בענין ורב שלום בניך ²¹⁶ א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך ²¹⁷ שכדי להיות ורב שלום זהו ע"י בוניך דוקא משום דבחכמה אתברירו כו' ע"ש. ואיתא בפ' תזריע) ²¹⁸

(ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "וכל בניך", בענין "רב שלום בניך": "אל תקרי בניך אלא בוניך"; כדי שיהיה "רב שלום", הדבר נעשה דווקא על ידי "בוניך", משום ש"בחכמה מתבררים" וכו', עיינו שם. וכך נאמר בפרשת תזריע)

חז"ל דורשים את "רב שלום בניך" כ"בוניך" — תלמידי החכמים: השלום הרב בא דווקא על ידם, משום שהבירור נעשה באמצעות החכמה. לאחר מכן מובא הזוהר בפרשת תזריע.

(מ"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ אשה כי תזריע וילדה זכר, ²¹⁹ א"ר [אמר רבי] אחא אתתא מיומא דאתעברת לית בפומה

(מ"ב, סוף ע"ב), על הפסוק "אשה כי תזריע וילדה זכר": אמר רבי אחא, "אשה מיום שהתעברה אין בפיה

הזוהר אומר על "אשה כי תזריע וילדה זכר": מיום שאישה מתעברת, כל מה שהיא מדברת עליו הוא ילדה, בתקווה שיהיה זכר.

אלא ילידו דילה ²²⁰ אי להוי דכר ופי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שעם היות הנוקבא בחינת גבורה עכ"ז [עם כל זה] ע"י יחודה עם החסדים נמתקו גבורותיה ונתבסמו עד

אלא ילדה שלה — אם יהיה זכר". והרמ"ז מפרש שאף שהנוקבא היא בחינת גבורה, בכל זאת, באמצעות ייחודה עם החסדים, הגבורות שלה נמתקות ומתבסמות, עד

הרמ"ז מסביר שהנוקבא היא בחינת גבורה, אך באמצעות ייחודה עם החסדים הגבורות שלה נמתקות ומתרככות.

כי חפצה ותשוקתה שילידו דילה יהי [יהיה] דכר דוקא שהוא בחינת חסדים ועיין בפ' שמיני (דלי"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ ויקח אהרן את אלישבע ^{221, 222} ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם. ²²³

שרצונה ותשוקתה שילדה יהיה דווקא זכר, שהוא בחינת חסדים. ועיינו בפרשת שמיני (דף ל"ח, סוף ע"ב), על הפסוק "ויקח אהרן את אלישבע", ובפירוש הרמ"ז שם.

בסופו של דבר היא משתוקקת שילדה יהיה זכר, המסמל את החסדים. הזוהר על נישואי אהרן ואלישבע, עם פירוש הרמ"ז, הוא מקבילה לכך.

וכך הענין כאן שע"י הייחוד עליון בעסק התורה שזורח בתוכה אור האלקות נעשה הנשמה בבחי' דכר והאיש דרכ ו לכבש ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית²²⁴ כפי' למען תזכרו²²⁵ כו' שתהיו בבחי' זכרים כו'.

וכך הוא גם כאן: באמצעות הייחוד העליון בעיסוק בתורה, שבתוכה זורח אור האלקות, הנשמה נעשית בבחינת זכר, ו"דרכו של איש לכבוש". ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "והיה לכם לציצית", בפירוש "למען תזכרו" וכו': שתהיו בבחינת זכרים וכו'.

כך גם כאן: באמצעות הייחוד העליון בלימוד התורה, שבו זורח אור אלוהי, הנשמה נעשית "זכר" ומסוגלת "לכבוש". המאמר על ציצית דורש את "למען תזכרו" במשמעות של "כדי שתהיו זכרים".

וענין והפר לה אביה י"ל [יש לומר] עפ"מ"ש [על פי מה שכתוב] כפי' אמור (דף ק' ע"ב)²²⁶ בענין אחותי בת אבי היא²²⁷ בזמנא דנטלי מבי אבא²²⁸ כו'

את העניין של "אביה הפר לה" אפשר להסביר על פי הכתוב בפרשת אמור (דף ק' ע"ב), בעניין "אחותי בת אבי היא": "בזמן שנוטלים מבית אבא" וכו';

העניין של "אביה הפר לה" מוסבר על פי הזוהר, בדברי אברהם על שרה: "אחותי בת אבי היא". הכוונה לזמן שבו מקבלים מ"בית אבא", אבא, שהוא חכמה.

והיינו בשבת שאז מאיר בנפש מבחינת חכמה שזהו ענין נשמה יתירה ואזי תוכל לבא לבחינת אתהפכא כו' וכמ"ש במ"א באריכות וע' מזה לקמן סד"ה ושמע אביה את נדרה.^{229, 230}

כלומר, בשבת, שאז מאיר בנפש אור מבחינת חכמה, וזהו ענין הנשמה היתרה; ואז היא יכולה להגיע לבחינת אתהפכא וכו', כפי שנכתב בהרחבה במקום אחר. ועיינו בעניין זה להלן, בסוף המאמר המתחיל "ושמע אביה את נדרה".

כלומר, בשבת מאיר בנפש אור מחכמה — הנשמה היתרה של שבת — ואז הנפש יכולה להגיע לבחינת אתהפכא. הדברים מפורטים להלן, במאמר על "ושמע אביה את נדרה".

15 וזהו מפירין נדרים בשבת²³¹ והארת שבת מאיר בכל יום בתפלה שבכל יום כמ"ש ע"פ להקריב לי במועדו.²³²

וזהו הטעם לכך ש"מפרים נדרים בשבת". הארת השבת מאירה בכל יום, בתפילה של כל יום, כפי שנכתב על הפסוק "להקריב לי במועדו".

זהו הטעם לכך שהמשנה מתירה להפר נדרים בשבת: שבת היא הזמן שבו מאיר אור החכמה. אור זה מאיר גם בכל יום, בתפילה היומית, כפי שמוסבר ביחס לקרבן התמיד: "להקריב לי במועדו".

ועיין בסי' ש"ב [של בינונים] סי' פ' ופרק י"ט ועמ"ש ע"פ והדל לא ימעיט²³³ שאור אבא מאיר בכל²³⁴ נש"י [נשמות ישראל] שזהו ענין

ראו גם בספר של בינונים [תניא], בסוף פרק י"ח ובפרק י"ט; וכן ראו מה שנכתב על הפסוק "והדל לא ימעיט": שאור אבא, כלומר חכמה, מאיר בכל נשמות ישראל, וזהו עניינו של

התניא, בפרקים י"ח וי"ט, והמאמר על הפסוק "והדל לא ימעיט" מסבירים שאור אבא, שהוא חכמה, מאיר בכל נשמה יהודית.

כי קרוב אליך הדבר מאד.²³⁵ והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נערה המאורסה²³⁶ אביה ובעלה מפירין נדריה²³⁷ הפר האב כו'.

"כי קרוב אליך הדבר מאוד". והנה אמרו חכמינו זכרונם לברכה: "נערה המאורסה — אביה ובעלה מפרים את נדריה. הפר האב...".

זהו פירוש הדברים "כי קרוב אליך הדבר מאוד". המשנה מלמדת שנדריה של נערה מאורסה מופרים בידי אביה ובעלה יחד.

והענין דאיתא ברכות בא (סי' ט"ו)²³⁸ שעכשיו הוא בחינת וארשתיך לי²³⁹ ולעתיד כתיב כי בועליך עושין^{240, 241} בחינת נשואין וכ"ה בגמרא (רפ"ח דפסחים)

והענין הוא, שנאמר במדרש רבה, בא, בסוף פרק ט"ו, שכעת זו הבחינה של "וארשתיך לי", ואילו על העתיד לבוא נאמר "כי בועליך עושין" — בחינת נישואין. וכך נאמר גם בגמרא, בתחילת פרק ח' בפסחים,

המדרש מסביר שכעת אנו בשלב האירוסין, "וארשתיך לי", ואילו בעתיד יהיו נישואין, "כי בועליך עושין". גם הגמרא בפסחים אומרת כך.

ע"פ ביום ההוא תקראי איש²⁴² ככלה בית חמיה דהיינו בחינת נשואין משא"כ עכשיו הוא ככלה בית אביה שהוא בחינת אירוסין.

על הפסוק "ביום ההוא תקראי איש" נאמר: "ככלה בבית חמיה" — כלומר, בחינת נישואין; ואילו כעת היא "ככלה בבית אביה", שהיא בחינת אירוסין.

הגמרא מפרשת את "ביום ההוא תקראי איש" כך: אז תהיה ישראל "ככלה בבית חמיה", נשואה לגמרי; ואילו כעת היא "ככלה בבית אביה", מאורסת בלבד.

והיינו כי אורייתא סתים וגליא²⁴³ ועכשיו לא נתגלה לנו רק חיצוניות התורה לכן נק' אירוסין לבד וכנ"ל בענין זאת הפעם כו'.²⁴⁴

כלומר, התורה נסתרת וגלויה, וכעת התגלתה לנו רק החיצוניות של התורה; לכן הקשר נקרא אירוסין בלבד, כפי שנאמר לעיל בענין "הפעם הזאת" וכו'.

הטעם לכך הוא שבתורה יש ממד נסתר וממד גלוי, וכעת התגלתה לנו רק החיצוניות שלה. לכן הקשר בזמן הזה נקרא אירוסין בלבד, כפי שנאמר בענין "הפעם הזאת".

16 ועי"כ צ"ל אביה ובעלה מפירין נדריה פי' אביה הוא עי"כ עסק התפלה לעורר האהבה ויראה שתהיה

בכחינת בת אבי²⁴⁵ ולא זו מחבבה^{246, 247} עד שקראה בתי²⁴⁸ ואח"כ ובעלה היינו עסק התורה כו'

ולכן צריך לומר ש"אביה ובעלה מפירין נדריה". פירוש הדבר: "אביה" הוא על ידי העיסוק בתפילה, המעורר אהבה ויראה, כדי שהנשמה תהיה בכחינת "בת אבי"; וכמו שנאמר: "לא זו מחבבה עד שקראה בתי". ואחר כך בא "ובעלה", כלומר העיסוק בתורה וכו'.

לכן דרושים שניהם כדי להפר את הנדרים. "אביה" היא התפילה, המעוררת אהבה ויראה ומביאה את הנשמה לבחינת "בת אבי"; וכפי שאומר המדרש, המלך אהב את בתו עד שקרא לה "בתי". לאחר מכן בא "בעלה" — לימוד התורה.

משא"כ כל האומר אין לי אלא²⁴⁹ תורה אפילו תורה אין לו וכמ"ש בד"ה וכל בניך הנ"ל בענין על שלא ברכו בתורה תחלה.

לא כך [אצל] "כל האומר: אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו", וכמו שכתוב במאמר המתחיל "וכל בניך", שהוזכר לעיל, בעניין "על שלא ברכו בתורה תחילה".

תורה לבדה אינה מספיקה: "כל האומר: אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו". המאמר שהוזכר מסביר את דברי חז"ל על כך שלא בירכו תחילה על התורה.

17 וזהו אביה ובעלה מפירין אביה היינו כחי' יו"ד ובעלה היינו בחינת ו' שהוא קול התורה.

וזהו [פירוש] "אביה ובעלה מפירין": "אביה" הוא בחינת יו"ד, ו"בעלה" הוא בחינת ו', שהיא קול התורה.

"אביה" מקביל לאות יו"ד שבשם ה', שהיא חכמה, ו"בעלה" לאות ו', שהיא "קול התורה".

אכן לעתיד שיתגלה פנימית התורה זהו ענין בית אישה כחי' תקראי אישי וכן כגון רשב"י [רבי שמעון בר

יוחאי] שתורתו אומנתו²⁵⁰

אולם לעתיד לבוא, כשיתגלה פנימיות התורה, זהו ענין "בית אישה" — בחינת "תקראי אישי". וכך גם אצל מי שהיה כרשב"י, שתורתו הייתה אומנותו,

לעתיד, כשיתגלה פנימיות התורה, הנשמה תהיה ב"בית אישה" ותקרא לה "אישי". וכבר היו גם אנשים כרבי שמעון בר יוחאי, שלימוד התורה היה כל עיסוקם.

כמו שאמר בחד קטירא אתקטרנא^{251, 252, 253} כו' שלא היה בכחינת נפרד אפילו רגע אחד ע"ד משנ"ת [מה

שנתבאר] בד"ה ואלה המשפטים²⁵⁴ גבי נשמות דאצילות כו'

כפי שאמר: "בחד קטירא אתקטרנא" וכו', שכן לא היה במצב של נפרדות אפילו לרגע אחד, בדומה למה שנתבאר במאמר המתחיל "ואלה המשפטים" בענין נשמות דאצילות וכו';

רבי שמעון אמר: "בחד קטירא אתקטרנא" — "בקשר אחד אני קשור". הוא לא היה נפרד מה' אפילו לרגע, בדומה לנשמות דאצילות המתוארות במאמר על "ואלה המשפטים".

עייש ועיין ברבות סדר נח פלי"ה ולא היה צריך לעורר את האהבה ועיי"כ היה פטור מן התפלה וזהו ענין ואם בית אישה כו' ועמ"ש סדי"ה מה טובו בענין משכנותיך ישראל:²⁵⁵

עיינן שם; ועיין במדרש רבה, סדר נח, פרק ל"ה. הוא לא היה צריך לעורר את האהבה, ולכן היה פטור מן התפלה. וזהו ענין "ואם בית אישה" כו'. ועיין במה שנתבאר בסוף המאמר המתחיל "מה טובו", בענין "משכנותיך ישראל". המדרש המצוין מונה את דורו בין הדורות שבהם לא נראתה הקשת, כאות לזכותו הגדולה. הוא לא נזקק לתפלה כדי לעורר את האהבה, ולכן היה פטור מן התפלה, כפי שאומרת הגמרא על מי שתורתו אומנותו. זהו השלב של "בית אישה".

קטע 7 • 18-19

סיכום

18 קיצור ואשה כי תדור. ואשה היינו בחי' נוקבא והיינו בנעוריה עד לא קבילת דכר וכמ"ש חסד נעוריך כו'

סיכום. "ואשה כי תדור". "ואשה" היא בחינת נוקבא, כלומר "בנעוריה", לפני שקיבלה מן הזכר, כמו שנאמר: "חסד נעוריך" כו';

מתחיל כאן סיכום של המאמר. "אשה" היא נוקבא, בשלב "בנעוריה", לפני שקיבלה מן הזכר: "חסד נעוריך".

לכתך אחרי בבחינת אחוריים. אהבה בקרירות כאהבת הבן אל האב ועזי"נ [ועל זה נאמר] משכני אחריך נרוצה.²⁵⁶ הגידה לי שאהבה נפשי.²⁵⁷

"לכתך אחרי" — בבחינת אחוריים. זו אהבה קרירה, כמו אהבת בן לאביו; ועל כך נאמר: "משכני, אחריך נרוצה". "הגידה לי שאהבה נפשי";

"לכתך אחרי" היא עבודת ה' בבחינת "אחוריים": אהבה קרירה, כמו אהבת בן לאביו, הזקוקה ל"משכני, אחריך נרוצה" ולבקשה "הגידה לי שאהבה נפשי".

דאלי"כ [דאם לא כן] איכה תרעה ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים עיי" אהבת הבן גי"כ אכלתי יערי עם דבשי.²⁵⁸ שתיים שלפניה וק"ש [וקריאת שמע] תפלה מיושב.

שאם לא כן, "איכה תרעה?" — "ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים" גם באמצעות אהבת הבן. "אכלתי יערי עם דבשי": שתי הברכות שלפני קריאת שמע, וקריאת שמע; תפילה בשיבה.

גם לאהבת הבן יש חשיבות למעלה, שהרי אחרת — "איכה תרעה?"; גם באמצעות ישראל "מפרנסים לאביהם שבשמים". יער ודבש הם שתי הברכות שלפני קריאת שמע וקריאת שמע עצמה, החלק בתפילה הנאמר בשיבה.

שלמה אהיה כעוטיה בושא והעטופי [והעטופים] ללבן. בחי' לכתך במדבר מם פתוחה. ואזי כי תדור שצ"ל נדרים סייג לפרישות²⁵⁹ כי אין אשה דרכה לכבש:²⁶⁰

"למה אהיה כעוטיה" — בושא; ו"העטופים ללבן". בחינת "לכתך במדבר" היא מ' פתוחה. ואז "כי תדור": צריך ש"נדרים סייג לפרישות", שכן "אין אשה דרכה לכבש".

"כעוטיה" מבטא את הכושה של "העטופים ללבן"; "לכתך במדבר" היא המ' הפתוחה. בשלב זה נדרים נחוצים כ"סייג לפרישות", שכן "אין אשה דרכה לכבש".

19 אכן ואם היו תהי' [תהיה] לאיש²⁶¹ כי הנה יש אהבה גדולה מאהבת הבן שהוא בקרירות כ"א ברשפי אש בחי' אשה ושם אשתו כו' מטרד בת מי זהב.²⁶² ועמך לא חפצתי²⁶³ רק ואל אישך תשוקתך.²⁶⁴

אכן, "ואם תהיה לאיש": יש אהבה גדולה מאהבת הבן, שהיא בקרירות, אלא אהבה ברשפי אש, בבחינת אשה — "ושם אשתו" וכו', מטרד, "בת מי זהב". "ועמך לא חפצתי", אלא "ואל אישך תשוקתך".

השלב השני הוא "אם תהיה לאיש". יש אהבה גדולה מאהבתו הקרירה של הבן: אהבתה הלוהטת של אשה, המרומזת בשמות מטרד ומי זהב, שאינה חפצה בדבר מלבד ה'.

והוא נמשך ע"י התורה שניתנה באש שחורה ע"ג [על גבי] אש לבנה ובחי' זו נאמר ויהיו שניהם ערומים²⁶⁵ הפך מבחי' כעוטיה. ביום ההוא תקראי אישי.²⁶⁶ וגאולה זו בזכות יעקב שנק' אמת.

והדבר נמשך באמצעות התורה, שניתנה כאש שחורה על גבי אש לבנה; ועל בחינה זו נאמר: "ויהיו שניהם ערומים", היפך הבחינה של "כעוטיה". "ביום ההוא תקראי אישי". וגאולה זו היא בזכות יעקב, שנקרא אמת.

הדבר בא באמצעות התורה, שניתנה כאש שחורה על גבי אש לבנה. זוהי ההפך מהיות מכוסה בבושה: "שניהם ערומים". זהו הייעוד לעתיד: "תקראי לי אישי", והגאולה בזכות יעקב, שנקרא אמת.

והנה זאת הפעם אף עתה כשמלוכשת בגשמיות עכ"ז [עם כל זה] היא עצם מעצמי כו' וכיון שכן והפר את נדרה:²⁶⁷

והנה, "זאת הפעם": גם עתה, כשהתורה מלוכשת בגשמיות, בכל זאת היא "עצם מעצמי" וכו'. ומכיון שכן, "והפר את נדרה".

גם עתה, כשהתורה מלוכשת בעניינים גשמיים, היא "עצם מעצמי" — עצמותו ממש של ה'. לכן "והפר את נדרה": הנשמה יכולה להפוך את המותר, במקום להימנע ממנו.

קטע 8 • 201-21

בת, אחות, אם; שמש, לבנה וכוכבים

20 והנה נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה.²⁶⁸ פיי ע"ד לא זו מחבבה עד שקראה בתי²⁶⁹ זהו

הבחי ראשונה בנעוריה בית אביה.

והנה, "נערה המאורסה — אביה ובעלה מפירין נדריה". פירוש הדברים הוא על דרך "לא זו מחבבה עד שקראה בתי": זו הבחינה הראשונה, "בנעוריה בית אביה".

הנערה המאורסה שבמשנה, שאביה ובעלה מפירים יחד את נדריה, מתבארת באמצעות המדרש על המלך שאהב את בתו עד שקרא לה "בתי": זהו השלב הראשון, "בנעוריה בית אביה".

אח"כ לא זו מחבבה עד שקראה אחותי והוא ע"י עסק התורה ואזי הוא בחי' ואם היו תהי' [תהיה] לאיש.²⁷⁰

לאחר מכן, "לא זו מחבבה עד שקראה אחותי"; והדבר נעשה על ידי העיסוק בתורה. אז זוהי הבחינה של "ואם היו תהיה לאיש",

בהמשך, "עד שקראה אחותי": הדבר בא באמצעות לימוד התורה, וזהו השלב של "אם היו תהיה לאיש".

כענין אחותי בת אבי היא²⁷¹ כו' ותהי לי לאשה והיינו עדיין בחי' אירוסין כי נובלות חכמה שלמעלה תורה.²⁷²

כמו שנאמר: "אחותי בת אבי היא" וכו', "ותהי לי לאשה". ועדיין מדובר בבחינת אירוסין, שהרי "נובלות חכמה שלמעלה — תורה".

כך אמר אברהם על שרה: "אחותי בת אבי היא... ותהי לי לאשה". ואף על פי כן, עדיין מדובר רק באירוסין, שכן התורה שבידינו היא "נובלות" של החכמה שלמעלה — ביטוי נמוך יותר שלה.

וע' בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' אחרי (דע"ז [דעבודה זרה] סע"א [סוף עמוד א]) ע"פ ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו²⁷³.²⁷⁴ כו' חסד הוא והוא ענין יחוד ו"ה ולכן אביה ובעלה מפירין נדריה.

ועיינו בזהר חלק ג, פרשת אחרי, דף עז, סוף עמוד א, על הפסוק "ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו" וכו', "חסד הוא". זהו ענין יחוד ו"ה, ולכן "אביה ובעלה מפירין נדריה".

הזוהר מפרש את הפסוק על אדם שלוקח את "אחותו בת אביו... חסד הוא" כמתייחס ליחוד ו"ה שבשם. בפסוק "חסד" פירושו חרפה, אך הזוהר קורא זאת כחסד, מידת החסד. לכן אביה ובעלה מפירים את נדריה.

אך לא זו מחבבה עד שקראה אמי²⁷⁵ פרצוף פנימי דנוק' [דנוקבא] רעותא דלכא בכל מאדך²⁷⁶ אחת היא יונתי²⁷⁷ אחת היא לאמה שהיא כבחי אימא כלה עילאה וזהו ענין נשואין ואם בית אישה.

אבל "לא זו מחבבה עד שקראה אמי": זהו הפרצוף הפנימי של נוקבא, רצון הלב, "בכל מאדך". "אחת היא יונתי, אחת היא לאמה" — שכן היא כבחינת אימא, הכלה העליונה. וזהו ענין הנשואין, "ואם בית אישה".

לבסוף, "עד שקראה אמי": הפרצוף הפנימי של נוקבא, רצון הלב, "בכל מאדך". "אחת היא לאמה": היא נעשית כבחינת אימא, הכלה העליונה. זהו מצב של נישואין שלמים, "בית אישה".

וזהו ביום ההוא²⁷⁸ תקראי אישי כי ביום ההוא יהיה שבחי ו"ה יהי [יהיה] כמו ו"ה תרין רעים דלא מתפרשין.^{279, 280}

וזהו "ביום ההוא תקראי אישי": כי ביום ההוא תהיה בחינת ו"ה כמו ו"ה, "תרין רעים דלא מתפרשין" — שני רעים שאינם נפרדים.

לכן "ביום ההוא" יאמרו ישראל "אישי": ו"ה שבשם תהיה כמו ו"ה, "תרין רעים דלא מתפרשין" — שני רעים שאינם נפרדים, יחוד קבוע.

אהל בל יצען²⁸¹ כו'. אי"כ מעלת אישי על בחי בעלי היינו כמעלת ריעים על דודים.

"אהל בל יצען" וכו'. אם כן, מעלת "אישי" על בחינת "בעלי" היא כמעלת הרעים על הדודים.

על אותו יחוד נאמר "אהל בל יצען". מעלת "אישי" על "בעלי" היא כמעלת הרעים, שאינם נפרדים, על הדודים, שהיחוד ביניהם בא וחולף.

ועיין בזח"א [בזהר חלק א] (דרל"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ אישה יקימנו^{282, 283} להיות ע"ד ויהי בנסוע הארון²⁸⁴ קומה הוי עליי [עלייה] המלי'.

ועיין בזהר חלק א, דף רלו, סוף עמוד ב, על הפסוק "אישה יקימנו": הדבר הוא על דרך "ויהי בנסוע הארון, קומה הוי" — העלאת המלכות.

הזהר מפרש את "אישה יקימנו" כהעלאת המלכות, בדומה לדברי משה בעת שהארון יצא לדרך: "קומה הוי" — העלאת המלכות.

והיינו כמ"ש בפ' ויקרא (ד"ו סע"א [סוף עמוד א]) ע"פ ולא תוסף קום²⁸⁵ כ"א קוב"ה [קודשא בריך הוא] יוקים לה.²⁸⁶ ועמ"ש מזה סד"ה כי ההרים ימוש^{287, 288}

כלומר, כפי שנכתב בפרשת ויקרא (6a, סוף העמוד), על הפסוק "לא תוסף קום": אלא הקב"ה יקים אותה. וראו מה שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "כי ההרים ימוש".

הזהר דורש את הפסוק "לא תוסף קום" כך: היא לא תקום מעצמה, אלא הקב"ה יקים אותה. המאמר "כי ההרים ימוש" דן בכך.

ואזי ג"כ אישה יפירנו ע"ד מ"ש בגמרא סוף נדרים (ד"צ ע"א) שהוא ענין וחפרה הלכנה ²⁸⁹ ובושה החמה ²⁹⁰ (בישע"י [בישעיה] כ"ד כ"ג). וכדפי' בת"ז [בתיקוני זהר] (תיקון ח') דא ס"מ [סמאל] ונוק' [ונוקבא] וכ"כ [וכן כתב] סוף תיקון ס"ט.

ואז גם "אישה יפירנו", על דרך הנאמר בגמרא בסוף נדרים (דף 90a); זהו ענין "וחפרה הלכנה ובושה החמה" (ישעיהו 24:23). וכפי שמבואר בתיקוני זוהר (תיקון 8): זהו סמאל ונוקבא [שלו]; וכן נכתב בסוף תיקון 69.

הגמרא בסוף נדרים קושרת את "אישה יפירנו" לפסוק "וחפרה הלכנה ובושה החמה". תיקוני זוהר מפרש את הדברים כסמאל וכמקבילה הנקבית שלו, כוחות הקליפה.

והיינו כמ"ש ה' הפיר ²⁹¹ כו' אכן ברבות (במדבר פ"ב [פרק ב'] ²⁹² דר"ב ע"ב) ולמה נמשלו בכוכבים ולא בחמה ולכנה ²⁹³

וזוהו כפי שנאמר: "הוי הפיר" וכו'. אולם, במדרש רבה (במדבר, פרק 2, עמוד 212b): מדוע נמשלו לכוכבים ולא לחמה וללכנה?

הפסוק "הוי הפיר..." משתמש באותו פועל, "הפיר". אך המדרש שואל מדוע ישראל נמשלו לכוכבים ולא לחמה וללכנה.

אלא אברהם נמשל בחמה יצחק בלכנה ויעקב בכוכבים לע"ל [לעתיד לבוא] החמה והלכנה בושים שנאמר וחפרה הלכנה כו' והכוכבים אינם בושים כו' שנאמר לא עתה יבוש יעקב ²⁹⁴ כו'. ²⁹⁵

אלא, אברהם נמשל לחמה, יצחק ללכנה ויעקב לכוכבים. לעתיד לבוא החמה והלכנה יתביישו, כפי שנאמר "וחפרה הלכנה" וכו'; ואילו הכוכבים לא יתביישו וכו', כפי שנאמר "לא עתה יבוש יעקב" וכו'.

המדרש משיב שאברהם נמשל לחמה, יצחק ללכנה ויעקב לכוכבים. לעתיד לבוא החמה והלכנה יתביישו, אך הכוכבים לא יתביישו, שכן נאמר: "לא עתה יבוש יעקב".

21 ופרש"י [ופירש רש"י / ופירוש רש"י] סוף נדרים שם משום שלע"ל [שלעתיד לבוא] נאמר והיה אור הלכנה כאור החמה ²⁹⁶ ואור החמה יהיה כו' דבההיא שעתא חפרה נהורא דלכנה דהשתא. ²⁹⁷

ורש"י מפרש בסוף נדרים שם, שזה מפני שלעתיד נאמר: "והיה אור הלכנה כאור החמה, ואור החמה יהיה" וכו'; כי באותה שעה אור הלכנה של עכשיו ייבוש.

רש"י בסוף נדרים מסביר: לעתיד "אור הלכנה יהיה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים", ולכן אור הלכנה של עכשיו ייבוש, כלומר יועם לנוכח האור הגדול ממנה.

ועמ"ש במ"א בענין זה דדוקא הכוכבים אין להם בושה לפי שהם נראים קטנים מאד היינו

ועיי' במה שנכתב במקום אחר בענין זה, שדווקא הכוכבים אינם מתביישים, מפני שהם נראים קטנים מאוד; כלומר, במקום אחר מוסבר מדוע דווקא הכוכבים אינם מתביישים: מפני שהם נראים קטנים מאוד.

כמו שלמעלה היש ולמטה כולא כלא חשיב.²⁹⁸ משא"כ בחיי חמה ולבנה שמהם נמשך שיהי' [שיהיה] היש ודבר נפרד כו'.

כמו שלמעלה היש, ולמטה הכול נחשב לאין. אך לא כך בחינת החמה והלבנה, שממנה נמשכת מציאות של יש ודבר נפרד וכו'.

קטנותם מבטאת את האמת שהיש האמיתי הוא למעלה, ואילו למטה "הכול נחשב לאין". לעומת זאת, החמה והלבנה הן מקור לתחושת המציאות הנפרדת למטה.

וזהו אישה יפירנו וחפרה הלבנה דעכשיו וענין ואישה יקימנו מה שיהי' [שיהיה] אור הלבנה דלע"ל [דלעתיד לבוא] כאור החמה כו' שבעתים²⁹⁹ כו' וגם כמ"ש ביום השלישי יקימנו^{300, 301} ועיין ברכות וירא פנ"ו:

וזהו "אישה יפירנו" — "וחפרה הלבנה" של עכשיו. וענין "ואישה יקימנו" הוא שאור הלבנה שלעתיד יהיה כאור החמה וכו', "שבעתים" וכו'; וכן נאמר: "ביום השלישי יקימנו". ועיין במדרש רבה, וירא, פרק נ"ו.

לכן "אישה יפירנו" פירושו שהלבנה של עכשיו תיבוש, ואילו "ואישה יקימנו" פירושו שהלבנה לעתיד תאיר כאור החמה, שבעתים. וכן נאמר: "ביום השלישי יקימנו" — רמז להקמה העתידית.

בעבודה

כל עוד האהבה קרירה ודברים מותרים מושכים את האדם למטה, יש צורך בגדרים: "גדרים סייג לפרישות" ו"קדש עצמך במותר לך". הדרך להתקדם היא תפילה, המעוררת אהבה ויראה ("אביה"), יחד עם לימוד תורה לשמה, נקי מתשוקות זרות ("בעלה"), שבאמצעותו אפשר להפוך את הגשמיות במקום להתרחק ממנה. אין די באחד מהם לבדו: מי שאומר שיש לו תורה בלבד, אין לו אפילו תורה.

שאלות לשיחה

1. מדוע המאמר מגדיר אמת כהתמדה ולא כהפך השקר, וכיצד הדבר מסביר מדוע הגאולה האחרונה באה בזכות יעקב ולא בזכות אברהם או יצחק?
2. כיצד החום של תאוות העולם יכול להשאיר את אהבתו של אדם לה' קרירה?
3. מה ההבדל בין אתכפיא לאתהפכא, ומדוע הראשונה זקוקה לגדרים ואילו השנייה יכולה "להפר" אותם?
4. מדוע נחוצות גם תפילה ("אביה") וגם לימוד תורה ("בעלה"), ומדוע רבי שמעון בר יוחאי היה פטור מתפילה?
5. מדוע הכוכבים, שנראים קטנים, הם אלה שלא יתביישו לעתיד לבוא?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 ואשה כי תדור

הערות קה"ת מפנה את הקורא להערות ולמראי המקומות של הרבי על מאמר זה, שנדפסו קודם לכן בכרך.

הערות קה"ת

ראה לעיל בהערות וציונים מכ"ק אדמו"ר. עוד הנחת כ"ק אדה"א בסי מאמרי אדה"ז הקצרים ע' ק. מאמר זה בשינויים ובתוס' הגהות נדפס באוה"ת פרשתנו ע' אישכו. המאמר בארוכה — במאמרי אדה"א פ' מטות ע' איתשיג.

2 ואשה כי תדור

הדין הנוגע לצעירה הנמצאת בבית אביה ונודרת נדר. המאמר כולו הוא ביאור לפסוק הזה ולפסוקים הבאים אחריו.

Numbers 30:4 במדבר ל':ד'

וְאִשָּׁה כִּי־תִדְּרֶנָּה נָדָר לַיהוָה אָסַר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנַעֲרֶיהָ:

Also when a woman voweth a vow unto the L-RD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

במדבר ל, ד.

3 זקף גדול שמורה שהוא ממקום גבוה מאד

לפי ההערה, אור התורה מפנה כאן לזוהר, חלק ג, 191b, לביאור משמעותו של הזקף הגדול.

הערות קה"ת

ראה פרדס שכ"ט, פ"ג. באוה"ת מטות ע' אישכו מצייין לזח"ג קצא, ב.

4 זקף גדול שמורה שהוא ממקום גבוה מאד

הערות קה"ת מפנה לפרק זה בספר "פרדס רימונים" של רבי משה קורדובירי, שבו נאמר שהזקף הגדול מצוין מקור נעלה מאוד.

Pardes Rimmonim 29:3 פרדס רימונים כ"ט:ג'

בביאור אולא גרש פסיק רביע קדמא זקף קטן זקף גדול. אולא גרש פיי הרשב"י ע"ה שהם שתי זרועות. והנראה באלו הטעמים הוא כי הם הזרועות בעת התייחדם בת"ת אל קו האמצעי וזהו שהא' מצד ימין והא' מצד שמאל ושתייהם תואמים מלמעלה אל הטבעת הא' שהוא התפארת והוא המייחדם בקו המיצוע ולכן נק' הא' אולא לפי שהוא הימין כח חסד והרחמים הנשפעים מאליהם כדרכם והם הולכים בדרך הליכתם. אבל השמאל נקרא גריש שהוא כח הדין המגרש את עצמו ממקומו אל צד הרחמים: פסיק הוא היסוד הפוסק ומבדיל בין העולם העליון לעולם

...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

5 ישראל עלו במחשבה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערות קה"ת

ב"ר רפ"א. ת"ז ד' זיטאמיר (ו, א. כג, ב. עט, ב. פ, א. צט, ב. ק, א. קב, א [ב]. קסז, ב. [תו"ח קח, ד].) זח"ב (קיט, א-ב). ובזח"ג (רכט, ב. שו, ב). ובזח"א (א, רע"ב, כד, א). [כ].

6 ישראל עלו במחשבה

המדרש מונה דברים שקדמו לבריאת העולם, ובהם ישראל, שי"עלו במחשבה". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות עד כמה נעלה שורש כנסת ישראל.

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א':ד'

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י'): "כענבים במדבר וגו'" ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו'" שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש ינון שמו]" רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם,

...

In the beginning, G-d created" – six items preceded the "creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from ... ,eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

7 ה' בחכמה יסד ארץ

"הו"י יסד ארץ בחכמה". הפסוק מובא לצד המאמר הקודם כדי להראות ששורש כנסת ישראל הוא בחכמת ה'.

Proverbs 3:19 משלי ג':י"ט

ה' בְּחִכְמָה יִסֵּד־אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתִבְנוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

משלי ג, יט.

8 ושם אשה גדולה

האישה משונם שאירחה את אלישע מכונה "אישה גדולה". אדמו"ר הזקן מפנה את הקורא לפירוש הפסוק הזה בווהר, בעניין "האישה הגדולה".

II Kings 4:8 מלכים ב' ד':ח'

וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֵר אֱלִישָׁע אֶל־שׁוֹנֵם וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה וַתִּחְזְקֵהוּ וַתֹּאמֶר לְאֶחָלִי לָחֶם וַיְהִי מִדֵּי עֲבָרוֹ יָסַר שְׁמָהּ לְאֶחָלִי־לָחֶם:

And it fell on a day, that Elisha passed to Shunem, where was a great woman; and she constrained him to eat bread. And so it was, that as oft as he passed by, he turned in thither to eat bread

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 2

14 בד"ה שיר השירים

המאמר הפותח בעניין שיר השירים מסביר ששתי בחינות נקראות בקבלה שכינה עליונה ושכינה תחתונה. אלו הן שתי בחינות של "כלה" שבשיר השירים, המתאר פעמיים את אהבת החתן והכלה; והן מקבילות ליחודא עילאה וליחודא תתאה.

הערת קה"ת
לקרית שה"ש א, ב.

15 אחת היא יונת

"אחת היא יונת תמתי, אחת היא לאמה". אדמו"ר הזקן מפנה להסברו על פסוק זה בנוגע למשמעותה של כנסת ישראל.

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו:ט

אחת היא יונת תמתי אחת היא לאמה ברה היא ליולדתה ראונה בנות ויאשרנה מלכות ופילגשים ויהללוה:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 אדי שפתי תפתח

הפסוק הנאמר לפני תפילת העמידה; המאמר הפותח בו עוסק בהזדקפות בעת הזכרת השם.

Psalms 51:17 תהילים נ"א:יז

אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

O L-rd, open Thou my lips; and my mouth shall declare Thy praise

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 וזוקף בשם

הגמרא פוסקת שבתפילת העמידה כורעים ב"ברוך" וזוקפים בשם. אדמו"ר הזקן קושר את ה"זקיפה" הזאת ל"זוקף".

Berakhot 12a:24-26 ברכות י"ב א:כ"ד-כ"ו

ואמר רבה בר חיננא [סבא] משמיה דרב: המתפלל, כשהוא כורע כורע בברוך, וכשהוא זוקף — זוקף בשם אמר שמואל: מאי טעמא דרב — דכתיב: "ה' זוקף כפופים". מתיבי: "מפני שמי נחת הוא".

Rabbah b. Hinnana [the Elder] also said in the name of Rab : When one prays [the Tefillah] and has to bow, he should bow at the word "Blessed" ; and when returning to the erect position, he should do so on mentioning the Divine Name. Samuel asked : What is Rab's reason ? Because it is written, "The L-rd raiseth up them that are bowed down" (ibid, cxlvi. 8). Against this is quoted, "And from before My name he is

!afraid" (Mal. ii. 5)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

18 תשובה . . תשובה

בהערת קה"ת מובא פירוש הוזהר למילה "תשובה" כ"תשובה ה", כלומר, "ה' חוזרת".

Zohar III, 122a זח"ג קכב, א

הערת קה"ת
זח"ג קכב, א.

9 ושם אשה גדולה

בתחילת פרשת בשלח הוזהר דורש את הפסוק על "האישה הגדולה" משונם; כאן הטקסט מפנה אליו יחד עם פירוש הרמ"ז.

Zohar, Beshalach 1:1-9 ספר הוזהר, בשלח א:א-ט

10 הגדולה לאה

"ושם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל". המדרש מפרש את המילה "גדולה" כ"גדולה".

Genesis 29:16 בראשית כ"ט:טז

וללכן שתי בנות שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל:

Now Laban had two daughters: the name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 גדולה במתנותיה

המדרש אומר שלא הייתה "גדולה במתנותיה" — כהונה ומלכות לעולם, ומביא את הפסוק "ויהודה לעולם תשב"; ואילו רחל הייתה "קטנה במתנותיה" — יוסף, שאול ושילה, אך רק לזמן מוגבל.

Bereshit Rabbah 70:15 בראשית רבה ע:ט"ו

... ללאה לילו של גדעון ולילו של מרדכי. לרחל (אסתר ו) בלילה ההוא נדדה שנת המלך. ושם הגדולה לאה גדולה במתנותיה, כהונה לעולם ומלכות לעולם, דכתיב (יואל ד): ויהודה לעולם תשב וגוי. וכתיב (תהלים קלב): זאת מנוחתי עדי עד. ושם הקטנה רחל קטנה במתנותיה, יוסף לשעה, שאול לשעה, ושילה לשעה:

Laban had two daughters; the name of the elder was Leah, "and the name of the younger was Rachel" (Genesis 29:16). "Laban had two daughters" - like two beams that reach from one end of the world to the other: this one produced chieftains and that one produced chieftains; this one produced kings and that one produced kings; from this one, lion-killers arose and from that one lion-killers arose; from this one prophets arose and from that one prophets arose; from ... this one judges arose and from that one judges

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

12 ויהודה לעולם תשב

הבטחתו של יואל שיהודה יישאר לעד; המדרש מביא אותה כהוכחה לכך שמתנת המלוכה של לאה היא נצחית.

Joel 4:20 יואל ד:כ

ויהודה לעולם תשב וירושלם לדור ודור:

But Judah shall be inhabited for ever, And Jerusalem from generation to generation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 ובד"ה בכ"ה בכסליו

המאמר על כ"ה בכסלו שבתורה אור. הקטע באותו עמוד עוסק בצדקה כמבטלת את מציאותו של האדם, ובכך ממשיכה את אור אין סוף הפנימי; הוא מצטט גם את הפסוק "אני ה' לא שנית", המובא גם במאמר זה. המאמר מפנה את הקורא לשם בעניין הה"א הקטנה, רחל.

הערת קה"ת
תו"א כט, ד.

19 | ה' "זוקף כפופים". הפועל "זוקף" הוא שמה של הטעמת הנגינה "זקף".

Psalms 145:14 תהילים קמ"ה:י"ד

סומך ה' לְכִלֵּי־הַנְּפִלִים וְזוֹקֵף לְכִלֵּי־הַכְּפֹּפִים:

The L-RD upholdeth all that fall, And raiseth up all those that
.are bowed down

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

20 אלה מסעי

פתיחת רשימת מסעותיהם של בני ישראל במדבר; המאמר העוסק בה מובא
בהקשר של תשובה עילאה.

Numbers 33:1 במדבר ל"ג:א'

אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן:

These are the stages of the children of Israel, by which they
went forth out of the land of Egypt by their hosts under the
.hand of Moses and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 | "ואלה מסעיהם למוצאיהם". המאמר העוסק בפסוק זה מובא בהקשר של
תשובה עילאה.

Numbers 33:2 במדבר ל"ג:ב'

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם
לְמוֹצְאֵיהֶם:

And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the
commandment of the L-RD; and these are their stages at
their goings forth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 ובד"ה יונתי בחגי

שם הקריאה "קומי" שייכת למצב של "לכתך אחרי במדבר", ואילו בגלות
היונה נמצאת "בחגי הסלע": כנפיה — האהבה והיראה — תפוסות בגוף
ובדאגה לפרנסה, ורק אהבה טבעית נסתרת נותרת בה. הדבר מסייע להבין
את הקשר בין הזקף הגדול לבין "קומי".

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש יז, ב.

23 יונתי בחגי

"יונתי בחגי הסלע". המאמר העוסק בפסוק זה דן בקריאה "קומי".

Song of Songs 2:14 שיר השירים ב:י"ד

יוֹנָתִי בַּחֲגִי הַסֵּלַע בְּסֹתֵר הַמְּדִרְגָּה הָרְאִינִי אֶת־מְרְאִיהָ הַשְּׂמִיעֵנִי אֶת־
קוֹלָהּ כִּי־קוֹלָהּ עָרֵב וּמְרְאִיהָ נְאוֹה:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of
the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice;
'For sweet is thy voice, and thy countenance is comely

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 ביום ההוא אקים את סוכת דוד

הבטחת ה' להקים את סוכת דוד הנופלת, המובאת בהקשר של "הקמה"
לעתיד לבוא.

Amos 9:11 עמוס ט:י"א

בַּיּוֹם הַהוּא אֶקִּים אֶת־סֹכֶת דָּוִד הַנִּפְלֹת וְגִדְרֹתֶיהָ אֶת־פְּרִצֶיהָ וְהָרַסְתִּיו
אֶקִּים וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם:

In that day will I raise up The tabernacle of David that is fall-
en, And close up the breaches thereof, And I will raise up his
ruins, And I will build it as in the days of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

עמוס ט, יא.

25 ועמ"ש . . בענין צדקה

הקטע ב־11d מפנה לביאור "כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול" באירת
הקודש, ועוסק ב"חשבון גדול" למעלה. הדבר תומך בהכנת "גדול" בפסקה
זו.

הערת קה"ת

ראה לעיל יא, ד. מג, ד.

26 כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול

הגמרא אומרת על צדקה שכל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.
אדמו"ר הזקן מביא זאת בהקשר של עניין ה"גדול".

Bava Batra 9b:1 כבא בתרא ט"ב:א'

"מִשְׁנֵשׁ אֶרְחֻתִּיהָ דְאִימִיה", מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי אֶלְעָזָר – מֵאִי דְכִתִּיב: "וַיִּלְבַּשׁ
צִדְקָה כְּשָׂרִי"י? לֹמֵר לָהּ: מַה שָּׂרִיוֹן זֶה – כָּל קְלִיפָה וְקְלִיפָה מִצְטָרֶפֶת
לְשָׂרִיוֹן גָּדוֹל, אִף צִדְקָה – כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה מִצְטָרֶפֶת לְחֶשְׁבֹּן גָּדוֹל.
רַבִּי חֲנִינָא אָמַר מִהֲכָא: "וַיִּכְבְּד עֲדִים כָּל צִדְקָתֵינוּ"; מַה כָּבֵד זֶה – כָּל
נִימָא וְנִימָא מִצְטָרֶפֶת לְכָבֵד גָּדוֹל, אִף צִדְקָה – כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה
מִצְטָרֶפֶת לְחֶשְׁבֹּן גָּדוֹל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

27 וע"פ יתקע בשופר גדול

שם מוסבר שהתקיעה היחידה שלאחר נעילה ביום הכיפורים היא הארה מן
ה"שופר גדול", ואילו גילוי עצמות ה' בשלמותו יהיה לעתיד, כאשר "יתקע
בשופר גדול" ממש. הקטע עובר לאחר מכן לאותו מדרש על "והיה" המובא
כאן.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת ר"ה ס, ג.

28 ביום ההוא נאום ה' תקראי אישי

"ביום ההוא, נאום הוי', תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי". המאמר
חוזר לפסוק זה לאורך הדיון.

Hosea 2:18 הושע ב:י"ח

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֹאֵם־ה' תִּקְרָאִי אִישִׁי וְלֹא־תִקְרָאִילִי עוֹד בְּעָלִי:

And it shall be at that day, saith the L-RD, That thou shalt
.call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 גאולה ראשונה בחי' חסד בזכות אברהם וכו'

התלמוד מסביר את הביטוי "בית אלקי יעקב": לא כאברהם, שכינה אותו
הר, ולא כיצחק, שכינה אותו שדה, אלא כיעקב, שכינה אותו בית.

Pesachim 88a:4 פסחים פ"ח א:ד'

אֲלֹא, לֹא כִּאֲבָרְהָם שֶׁכָּתוּב בּוֹ "הָר", שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲשֶׁר יֵאֲמַר הַיּוֹם בְּהָר ה' יִרְאֶה", וְלֹא כִּי־צִחָק שֶׁכָּתוּב בּוֹ "שָׂדֶה", שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּצָּא יִצְחָק לְשׂוּחַ בְּשָׂדֶה", אֲלֹא כִּי־עַקֵּב שֶׁקְרָאוּ "בֵּית", שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֱלֹ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ומפרש ע"ז ביהל אור לתהלים שם [קכו, א] סי"ב (ע"פ מרז"ל פסחים פח,
א): בית הראשון כנגד אברהם וכו'. ולהעיר מרמב"ן, תולדות (כו, כ). בחיי

שם. ועוד. צפע"נ עה"ת ויצא כח, יז. — לקו"ש ח"ט ע' 26.

30 גאולה שני' בזכות יצחק

הרבי מבאר שם שהגאולה השנייה קשורה ליצחק משום שיצחק הוא מידת הדין, ולכן הגאולה השנייה לא הייתה שלמה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש-ט ע' 27 שהשייכות דגאולה שני' ליצחק היא — כי יצחק הוא בחי' דין וגאולה השני' לא הייתה גאולה שלימה. אבל מהמבואר בד"ה נחמו עת"ר בסופו (וראה גם ב"ב ג, סע"א) שיש מעלה בבית שני על בית ראשון — משמע שהשייכות דבית שני ליצחק היא גם מצד המעלה שבמדת הגבורה.

31 גאולה שלישית בזכות יעקב

ההערה מצטטת: הגאולה השלישית היא גאולה משולשת הכוללת את שתי הראשונות, כשם שיעקב (תפארת) כולל את אברהם ואת יצחק (חסד וגבורה).

הערת קה"ת

"יש לומר, שגאולה השלישית היא גאולה משולשת הכוללת גם ב' גאולות הראשונות, כמו שביעקב (ת"ת) נכללים גם אברהם ויצחק (ח"ג)". — משיחת ש"פ פנחס תשמ"ח הערה 36. וראה בארוכה בלקו"ש-ט ע' 26 ואילך. משיחת ש"פ מטות תנש"א סעי' ו. (סה"ש תנש"א כרך-ב ע' 713).

32 גאולה שלישית בזכות יעקב

ההערה מצטטת: הגאולה השלישית היא נצחית, שכן בניין בית המקדש הוא חלק מרכזי מן הגאולה, והגדולה הנוספת של הבית השלישי מעלה את הגאולה למדרגה נעלית יותר; לכן לקוטי תורה קושר בין הגאולה השלישית לבית השלישי.

הערת קה"ת

"ומבאר דגאולה השלישית היא גאולה נצחית. והביאור בזה בפשטות הוא כי מעיקרי הגאולה הוא — בנין בית המקדש. ועיי' שמיתוסף עילוי בביהמ"ק הגאולה היא נעלית יותר, ולכן מקשר בלקו"ת המעלה דגאולה השלישית עם המעלה דביהמ"ק השלישי" — ד"ה גדול יהי כבוד הבית-תשכ"ב (סה"מ מלוקט-ד ע' שלג).

33 "והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר הוי", אל בית אלקי יעקב". הגמרא מפרשת את "אלקי יעקב" כקושר את העתיד ליעקב.

Isaiah 2:3 ישעיהו ב'ג'

וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכֵן וְנַעֲלֶה אֶל־הָרִי אֶל־בֵּית אֱלֹקֵי יַעֲקֹב וְיִרְנֶוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכָּה בְּאַרְחֵתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדְבַר־ה' מִירוּשָׁלַם:

And many peoples shall go and say: 'Come ye, and let us go up to the mountain of the L-RD, To the house of the G-d of Jacob; And He will teach us of His ways, And we will walk in His paths.' For out of Zion shall go forth the law, And the word of the L-RD from Jerusalem.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 התלמוד מסביר את הביטוי "בית אלקי יעקב": לא כאברהם, שכינה אותו הר, ולא כיצחק, שכינה אותו שדה, אלא כיעקב, שכינה אותו בית.

Pesachim 88a:4 פסחים פ"ח א'ד'

אֵלָּא, לֹא כְּאַבְרָהָם שֶׁכָּתוּב בּו' "הָרִי", שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֵשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהָרִי יִרְאֶה", וְלֹא כְּיִצְחָק שֶׁכָּתוּב בּו' "שָׂדֶה", שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׂוּחַ בְּשָׂדֶה", אֵלָּא כְּיַעֲקֹב שֶׁקְּרָאוּ "בֵּית", שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֱלֹי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

35 ויצא יצחק לשוּח בשדה

יצחק יצא להתפלל בשדה; התלמוד מביא זאת כמקור לכינוי "שדה" אצל יצחק.

Genesis 24:63 בראשית כ"ד:ס"ג

וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׂוּחַ בְּשָׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה גַמְלִים בָּאִים:

And Isaac went out to meditate in the field at the eventide; and he lifted up his eyes, and saw, and, behold, there were camels coming.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 סד"ה השמים כסאי

ההערה מציינת שמאמר זה נמצא בתורה אור, פרשת בראשית; כאן מפנה המאמר לעיי' בו בנושא "בית".

הערת קה"ת

תו"א פ' בראשית.

37 השמים כסאי

37 "השמים כסאי... ואי זה בית אשר תבנו לי". המאמר המצוטט כאן עוסק בנושא ה"בית".

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א'

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֶדֶם רַגְלִי אֵינִי בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵינִי מְקוֹם מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38 ובד"ה מזמור שיר חנכת הבית

ההערה מציינת שמאמר זה נמצא בלקוטי תורה על וזאת הברכה; כאן מובאת ההפניה אליו בנושא "בית".

הערת קה"ת

לקו"ת ברכה

39 ביום השלישי יקימנו

39 "יחינו מיוממים ביום השלישי יקימנו". הפסוק מובא כמקור לגאולה השלישית.

Hosea 6:2 הושע ו'ב'

יְחִינּוּ מִיּוֹמִיִּם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יִקְמֶנּוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו:

After two days will He revive us, On the third day He will raise us up, that we may live in His presence

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 כנשר יעיר

40 "כנשר יעיר קנו". המאמר המצוטט כאן מובא ביחס למדרגתו של יעקב.

Deuteronomy 32:11 דברים ל"ב:יא'

כְּנֶשֶׁר יַעִיר קִנּוּ עַל־גּוֹזְלָיו יִרְחַף יִפְרֹשׁ כַּנְפָּיו יִקְחֶהוּ יִשְׂאֶהוּ עַל־אֲבָרְתּוֹ: As an eagle that stirreth up her nest, Hovereth over her young, Spreadeth abroad her wings, taketh them, Beareth them on her pinions

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 ה' בדד ינחנו

”הוי' בדד ינחנו”. הפסוק מובא ביחס למדרגתו של יעקב.

Deuteronomy 32:12 דברים ל"ב:י"ב

Havayah בָּדַד יִנְחֵנוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֶכֶד:

The L-RD alone did lead him, And there was no strange god with Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב

ברכת משה: ישראל יושב לבטח, לבדם, ”מעין יעקב”.

Deuteronomy 33:28 דברים ל"ג:כ"ח

וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדַד עֵין יַעֲקֹב אֶל־אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶף־שָׁמִיר יַעֲרֹפוּ טָל:

And Israel dwelleth in safety, The fountain of Jacob alone, In a land of corn and wine; Yea, his heavens drop down dew

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לג, כח.

43 תתן אמת ליעקב

”תיתן אמת ליעקב, חסד לאברהם”. זהו המקור לכך שהאמת היא מידתו של יעקב.

Micah 7:20 מיכה ז':כ'

תִּתֵּן אֱמֶת לַיַּעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ מִיְמֵי קֶדֶם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As Thou hast sworn unto our fathers from the days of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מיכה ז, כ.

44 תורת אמת היתה בפיהו

נאמר על הכוהן: ”תורת אמת הייתה בפיהו”. מכאן שהתורה נקראת אמת.

Malachi 2:6 מלאכי ב':ו'

תוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ וְעוֹלָה לֹא־נִמְצָא בְּשִׁפְתָיו בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הָלַךְ אֹתִי וְרַבִּים הִשִּׁיב מַעֲוֹן:

The law of truth was in his mouth, And unrighteousness was not found in his lips; He walked with Me in peace and uprightness, And did turn many away from iniquity

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ב, ו.

45 קרוב ה' . . באמת

”הוי' קרוב לכל קוראיו, לכל אשר יקראוהו באמת”.

Psalms 145:18 תהילים קמ"ה:י"ח

קִרְבֵּן ה' לְכָל־קֹרְאָיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בְּאֱמֶת:

The L-RD is nigh unto all them that call upon Him, To all that call upon Him in truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יח.

46 ואין אמת אלא תורה

ההערה מפנה לקטע מוקדם יותר בנושא ”אין אמת אלא תורה”, לצד תיקוני זוהר (תיקון 21) וזוהר, חלק ג, 297a.

הערת קה"ת

בת"ז (תכ"א) דפוס זיטאמיר (ג, א). ועי' לעיל (ד"פ סע"א). וש"נ. ועי"ע זח"ג (רצו, סע"א). [כ].

47 אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות

המדרש אומר שכל הגליות יתקבצו רק בזכות לימוד המשנה, כשהוא דורש את ”יתגו" שבהושע מלשון ”שונים”.

Vayikra Rabbah 7:3 ויקרא רבה ז:ג

48 גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם

הפסוק שהמדרש דורש כך: ”גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם” — כלומר, ”גם כאשר הם שונים בין האומות, עתה אקבצם”.

Hosea 8:10 הושע ח':י'

גַּם כִּי־יִתְּנוּ בְּגוֹיִם עֵתָה אֶקְבָּצֵם וַיִּחַלוּ מַעַט מִמַּשָּׂא מַלְךְ שָׂרִים:

Yea, though they hire among the nations, now will I gather them up; and they begin to be minished by reason of the burden of king and princes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 וכמוצא מים אשר לא יכזבו

”כמעין מים אשר לא יכזבו מימיו”. אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק כדי להגדיר את האמת כמי שאינה פוסקת.

Isaiah 58:11 ישעיהו נ"ח:י"א

וַיְנַחֵם ה' תְּמִיד וַהֲשִׁיבֵעַ בְּצִחְצִיחוֹת נַפְשָׁה וַעֲצָמֶיהָ יִחַלִּיצַ וְהָיִיתָ כְּגֹן רִוְחַ וּכְמוֹצֵא מַיִם אֲשֶׁר לֹא־יִכָּזְבוּ מִיְמֵיו:

And the L-RD will guide thee continually, And satisfy thy soul in drought, And make strong thy bones; And thou shalt be like a watered garden, And like a spring of water, whose waters fail not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נח, יא.

50 אל תכזב בשפחתך

דברי האשה השונמית אל אלישע, לאחר שהבטיח לה בן: ”אל תכזב בשפחתך”.

II Kings 4:16 מלכים ב ד':ט"ז

וַיֹּאמֶר לְמוֹעֵד הַזֶּה כַּעַת חַיָּה אֶת חֲבֶקֶת בִּן וְתֹאמַר אֶל־אֲדֹנָי אִישׁ הָאֱלֹקִים אֶל־תִּכְזֹּב בְּשִׁפְחָתְךָ:

And he said: 'At this season, when the time cometh round, thou shalt embrace a son.' And she said: 'Nay, my lord, thou shalt not lie unto thy handmaid

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 אני ה' לא שניתי

”כי אני הוי' לא שניתי”. אדמו"ר הזקן מכנה את איייהשתנות הזאת עצם האמת.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו'

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֵׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כָלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

52 שירה נקבה ולעתיד יהיה שיר לשון זכר

המדרש אומר שכל השירים שבעבר נאמרו בלשון נקבה, משום שהצרות חזרו שוב ושוב כמו לידות; ואילו שיר העתיד יהיה בלשון זכר, כי הצרות לא יהיו עוד.

Shemot Rabbah 23:11 שמות רבה כ"ג:יא

כל השירות שנאמרו בעולם לשון נקבות, לומר, מה הנקבה הזאת מתעברת ויולדת וחוזרת ויולדת, כך הן הצרות באות עליהן, והיו אומרים שירות בלשון נקבות, לכך עמדו בבל ומדי ויון ואדום ושיעבדו את ישראל, אבל לעתיד לבוא אין עוד צרות בו, שנאמר (ישעיה סה, טז): כי נשכחו הצרות הראשונות. וכתוב (שם לה, י'): ששון ושמחה ישיגו וגו'. באותה שעה אומרים שיר לשון זכר, שנאמר (תהלים צח, א): שירו לה' שיר חדש:

All the songs that were sung in the world are in the feminine form, and not shir. to say: Just as a female becomes pregnant, gives birth, and again gives birth, so it was, with all the troubles that befall them, they would recite songs in the feminine form. That is why Babylon, Media, Greece, and Edom arose and enslaved Israel. But in the future, there will be no more troubles, as it is stated: "For the earlier troubles will have been forgotten" (Isaiah 65:16), "They will attain ... gladness and

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

53 שירו לה' שיר חדש

"שירו להו' שיר חדש", במילה הזכרית "שיר", שהמדרש מפרש כשיר של העתיד.

Psalms 96:1 תהילים צ"ו:א

שירו לה' שיר חדש שירו לה' כל־הָאָרֶץ:

O sing unto the L-RD a new song; Sing unto the L-RD, all the earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צו, א.

54 ברבות בשלח ס"פ כ"ג

דיון נוסף במדרש על השירה הנקבית והשיר הזכרי, שהערה מציינת.

הערת קה"ת

ראה גם אוה"ת במדבר ע' צג.

55 בפי' בא ס"פ י"ח

שם מוסבר שאור השמש והירח, המגיע לעולמות התחתונים, נחשב לאין לעומת "אור שבעת הימים"; אך לעתיד, כאשר העולמות הללו יתעלו, אור הלבנה והחמה יהיה נעלה ממנו. הדבר מרחיב את המדרש שלעתיד הלילה יהפוך ליום.

הערת קה"ת

ראה גם לעיל פ' צו י, ג. וראה אוה"ת שמות ח ע' ב'תתקלה.

56 ליל שמורים כו' נס עובר

המדרש אומר שהנס בליל יציאת מצרים היה נס חולף, אך בעתיד הלילה

יהפוך ליום, ומצטט: "והיה אור הלבנה כאור החמה".

Shemot Rabbah 18:11 שמות רבה י"ח:יא

ויסעו בני ישראל מרעמסס - רבי שמואל אומר: כיון שיצאו אפו הבצק שלש, שנאמר: ויאפו את הבצק. ויהי מקץ שלשים וארבע מאות שנה וגו', משעה שנגזרה עליהן הגזירה, שהן לא עשו במצרים אלא מאתים ועשר שנה, וכיום שירדו למצרים, בו כיום עלו, ובו כיום יצא יוסף מבית האסורין, לכך הלילה הזה שמחה לכל ישראל, שנאמר: ליל שמורים הוא לה'. בעולם הזה עשה להם נס בלילה, שהיה נס עובר, אבל לעתיד לבא, הלילה נעשה יום, שנאמר (ישעיה ל, כו): והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים וגו' כאור שברא ...

The children of Israel journeyed from Rameses to Sukkot, "approximately six hundred thousand men on foot, beside children" (Exodus 12:37). "The children of Israel journeyed from Rameses." Rabbi Shmuel says: Once they departed, they baked the dough that they kneaded, as it is stated: "They baked the dough" (Exodus 12:39). "It was at the end of four hundred and thirty years, it was on that very day that the entire host of the L-rd departed from the land of Egypt" ... (Exodus 12:41). "It was at the end of four hundred

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

57 ועמ"ש הרמ"ז פ' תשא . . בענין שיר זכר

ההערה מצטטת זאת בעניין דברי הרמ"ז: בעתיקא אין נוקבא, אלא כולו "פנים" וזכר. בכך מוסבר מדוע השירה העתידית היא שירה זכרית.

הערת קה"ת

"שבעתיקא ליכא נוקי' כ"א כולו פנים ודכורא" — אוה"ת ויקרא כרך-ב ע' תצה.

58 שפת אמת תכון לעד

"שפת אמת תיכון לעד". הפסוק קושר בין אמת לקיום נצחי.

Proverbs 12:19 משלי י"ב:יט

שְׁפַת־אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד וְעַד־אֲרֻגִּיעָה לְשׁוֹן שָׁקֶר:

The lip of truth shall be established for ever; But a lying tongue is but for a moment.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 בד"ה ושבתה הארץ

שם מוסבר שאהבה אמיתית היא קבועה ומתמדת, כאהבת אח ואחות, ואינה פוסקת; אהבה המתעוררת רק בזמנים קבועים היא רק "שפת אמת", קצה האמת. הדבר תואם את הגדרת האמת כאן כדבר שאינו פוסק.

הערת קה"ת

לעיל פ' בהר מ, א.

60 ושבתה הארץ שבת לה'

שנת השמיטה; במאמר על הפסוק הזה מוסבר הביטוי "שפת אמת".

Leviticus 25:2 ויקרא כ"ה:ב

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָה הָאָרֶץ שְׁבַת לַה'

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land which I give you, then shall the land .keep a sabbath unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

and rendered them the key to the redemption of the descendants. The Holy One blessed be He said to him [Jacob]: 'You said: "[The L-rd] will be [vehaya] my G-d," as you live, all the goodness, blessings, and consolations that I give to your children, I give to them only in this language,' as it is stated: ...:ed

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

66 והי' לי לאלקים

נדרו של יעקב בבית אל: "והיה הוי' לי לאלקים".

Genesis 28:21 בראשית כ"ח:כ"א

ושבתי בשלום אל־בית אבי והיה ה' לי לאלקים:

so that I come back to my father's house in peace, then shall the L-RD be my G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כח, כא.

67 והי' ביום ההוא יצאו מ"ח

נבואה על הגאולה האחרונה הפותחת במילה "והיה", כפי שמוכח במדרש.

Zechariah 14:8 זכריה י"ד:ח

והיה ביום ההוא יצאו מים־חיים מירושלם וצצים אליהם הקדמוני וצצים אליהם האחרון בקיץ ובחורף יהיה:

And it shall come to pass in that day, That living waters shall go out from Jerusalem: Half of them toward the eastern sea, And half of them toward the western sea; In summer and in winter shall it be

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכריה יד, ח.

68 והי' ביום ההוא יתקע

"ביום ההוא יתקע בשופר גדול" — השופר של הגאולה האחרונה.

Isaiah 27:13 ישעיהו כ"ז:יג

והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנחדים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם:

And it shall come to pass in that day, That a great horn shall be blown; And they shall come that were lost in the land of Assyria, And they that were dispersed in the land of Egypt; And they shall worship the L-RD in the holy mountain at Jerusalem

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה כז, יג.

69 שובה ישראל עד הוי' אלקיך

"שובה ישראל עד הוי' אלקיך". המאמר על פסוק זה מובא בהקשר של הגילוי באמצעות בחינת יעקב.

Hosea 14:2 הושע י"ד:ב

שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך:

Return, O Israel, unto the L-RD thy G-d; For thou hast stumbled in thine iniquity

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 בביאור ע"פ וידעת היום

הביאור על "וידעת היום" מציב כל מידה קדושה מול ההפך ממנה, ולאחר מכן מסביר שיעקב, הברית התיכון, מידתו אמת — קרן מאור הברית; מכיוון שהוא כולל חסד וגבורה, הכוחות החיצוניים אינם יכולים לינוק ממנו. זהו הנושא שלשמו מובאת ההפניה כאן.

הערת קה"ת

לקו"ת פ' ואתחנן ה, א. וראה במאמרי אדה"א פ' מטות ע' אתשטו.

62 וידעת היום

"וידעת היום". ההסבר על פסוק זה מובא בהקשר לכך שיעקב נקרא אמת.

Deuteronomy 4:39 דברים ד:ל"ט

וידעת היום והשבת אל־לִבְּךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים בְּשִׁמְיָם מַמְעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 וזכרתי את בריתי יעקב

הטקסט מצטט את הוזהר בפרשת אחרי על פסוק זה, בעניין שיעקב נקרא אמת.

Zohar, Achrei Mot 29:182-31:193 ספר הזהר, אחרי מות כ"ט:קפ"ב-ל"א:קצ"ג

R. Isaac said: 'When Israel are in captivity, G-d, if one may say so, is with them in captivity, for the Shekinah never leaves them. It was with them in Babylon and returned with them from the captivity; and for the sake of those righteous who were left in the land it abode in the land, as it never left them.' R. Judah said: 'The Matrona returned to the King and everything was gloriously restored, and therefore they were called "the men of the great Synagogue". We have learnt ... that

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

64 ברכות ויצא פ"ע

דיון נוסף במדרש על "והיה", שההערה מציינת.

הערת קה"ת

ראה גם אוה"ת במדבר ע' צד.

65 נטל הקב"ה שיחתן של אבות ועשאן מפתח לגאולתן של בנים

המדרש אומר שה' לקח את דברי האבות כמפתח לגאולת בניהם: מכיוון שיעקב אמר "והיה", כל דברי הנחמה ניתנים בלשון "והיה" — "והיה".

Bereshit Rabbah 70:6 בראשית רבה ע"ו

ושבתי בשלום אל בית אבי - ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי, נטל הקדוש ברוך הוא שיחתן של אבות, ועשאן מפתח לגאולתן של בנים. אמר לו הקב"ה: אתה אמרת והיה לי לאלקים, חייך! כל טובות וברכות ונחמות שאני נותן לבניך, איני נותן אלא בלשון הזה, שנאמר (זכריה יד): והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם. (ישעיה יא) והיה ביום ההוא, יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו. (יואל ד) והיה ביום ההוא, יטפו ההרים עסיס. (ישעיה כז) והיה ביום ההוא, יתקע בשופר גדול וגו':

And I return to my father's house in peace" - Rabbi Yehoshua of Sikhnin in the name of Rabbi Levi: The Holy One blessed be He took the conversations of the patriarchs

70 ירום מסטרא דאברהם

הטקסט מצטט את הוזהר בפרשת וישב, המייחס את "יתנשא" לצד של אברהם ואת "מאוד" לצד של יעקב.

Zohar, Vayeshev 5:44-57 ספר הוזהר, וישב ה':מ"ד-נ"ז
and lifted up", from the side of Abraham; "and shall be"
"high", from the side of Isaac; "very", from the side of Jacob
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

71 ואף את בריתי יצחק

"ווכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם".
יעקב מוזכר ראשון.

Leviticus 26:42 ויקרא כ"ו:מ"ב
וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֵף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֵף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם
אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר:
then will I remember My covenant with Jacob, and also My
covenant with Isaac, and also My covenant with Abraham
.will I remember; and I will remember the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
ויקרא כו, מב.

72 כי כאשר השמים החדשים

"כשם שהשמים החדשים והארץ החדשה... יעמדו לפניי, כך יעמדו זרעכם
ושמכם." הפסוק ממחיש קיום נצח.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב
כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֲמָדִים לִפְנֵי
נְאֻמִּי כֵן יַעֲמֵד זֶרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם:
For as the new heavens and the new earth, which I will
make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your
seed and your name remain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
ישעיי סו, כב.

73 תורה עבודה וגמ"ח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ראה אבות א, ב.

74 תורה ועבודה וגמ"ח

שמעון הצדיק: העולם עומד על שלושה דברים — התורה, העבודה וגמילות
חסדים.

Pirkei Avot 1:2 משנה אבות א':ב'
שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מְשַׁבְּרֵי כִנְסַת הַגְּדוּלָּה. הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה
דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסִדִּים:
Shimon the Righteous was one of the last of the men of the
great assembly. He used to say: the world stands upon three
things: the Torah, the Temple service, and the practice of
.acts of piety
Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

75 ויקם עדות ביעקב

"הקים עדות ביעקב ותורה שם בישראל." הפסוק מראה שיעקב הוא הקו

של התורה.

Psalms 78:5 תהילים ע"ח:ה'
וַיִּקֶּם עֲדוּת בְּיַעֲקֹב וַתּוֹרָה שָׁם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדִיעֶם
לְבָנֵיהֶם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a
law in Israel, Which He commanded our fathers, That they
;should make them known to their children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
תהלים עח, ה.

76 סד"ה וארא אל אברהם

ההערה מציינת שמאמר זה נמצא בתורה אור, פרשת וארא; כאן מובאת
אליו ההפניה לעניין אהבה ויראה כ"מי שאוהב".

הערת קה"ת
תו"א פי וארא.

77 שהוא בחי אמת

בביאור על "וידעת היום" מוסבר שמידתו של יעקב, תפארת, נקראת אמת
משום שהיא כוללת חסד וגבורה ולכן אין בה הפסק — "שפת אמת תכון
לעדי"; לעומת זאת, חסד או גבורה לבדם, שכל אחד מהם קו יחיד, עשויים
להשתנות ולהיפסק. אמת נקראת גם בחינת "אני ה' לא שניתני", כמעין
שמימי אינם פוסקים; זוהי אותה הגדרת אמת שמופיעה במאמר זה.

הערת קה"ת
ראה לקמן פי ואתחנן ה, ב. ביאורו לאדהאמ"צ כט, ד.

78 דכולא קמי' כלא חשיב

דברי הוזהר שלפניו הכול נחשב לאין, המצוטטים בהערת קה"ת.

Zohar I, 11b זח"א יא, ב
הערת קה"ת
זח"א יא, ב.

79 כלא חשיב

הטקסט מצטט את ההגהה לפרק ל"ה בתניא (Sefer Shel Beinonim)
בעניין ביטול זה.

Tanya, Likkutei Amarim 35 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ה

80 המזמור לחנוכת הבית; המאמר המצוטט כאן עוסק בנושא ה"בית".

Psalms 30:1 תהילים ל':א'
מְזֻמָּר שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:
A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 המשנה פוסקת שמים "מכובים", כלומר שפוסקים מלזרם לפעמים,
פסולים למי נידה של פרה אדומה.

Mishnah Parah 8 משנה פרה ח'

82 "ליל שימורים להוי" — הלילה של יציאת מצרים.

Exodus 12:42 שמות י"ב:מ"ב
לֵיל שְׁמֹרִים הוּא לְהִי לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא־הַלַּיְלָה הַזֶּה לְהִי
שְׁמֹרִים לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם:

It was a night of watching unto the L-RD for bringing them
out from the land of Egypt; this same night is a night of
watching unto the L-RD for all the children of Israel
.throughout their generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 ואני בתוך הגולה

דברי יחזקאל: "ואני בתוך הגולה", מיושמים כאן על הנשמה הגולה בגוף.

Ezekiel 1:1 יחזקאל א':א

ויהי בשלשים שנה ברכיעי בחמשה לחדש ואני בתוך הגולה עליהר
כבר נפתחו השמים ואראה מראות אלקים:

Now it came to pass in the thirtieth year, in the fourth
month, in the fifth day of the month, as I was among the
captives by the river Chebar that the heavens were opened,
and I saw visions of G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, א. ראה אוה"ת ואתחנן עי תכו. באוה"ת שה"ש-א עי קלא יש
הגיה לכאן, שמבאר הפסוק.

89 גלו לאדום

שם נאמר שהאהבה הנסתרת בנשמה, המכוסה על ידי הגוף והנפש
הבהמית, נמצאת בגלות, בדומה למאמר "גלו לאדום — שכינה עמהם".
השכינה שם היא הניצוץ האלקי שבנשמה, השכוי בדאגה לפרנסה.

Megillah 29a:4 מגילה כ"ט א:ד

תנאי, רבי שמעון בן יוחי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני
הקדוש ברוך הוא, שכל מקום שגלו — שכינה עמהם. גלו למצרים —
שכינה עמהם, שנאמר: "הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים
וגו'" גלו לבבל — שכינה עמהם, שנאמר: "למענכם שלחתי בבלה".
ואף כשהו צתידו ליגאל — שכינה עמהם, שנאמר: "ושב הי אלוקי את
שבותך". "והשיב" לא נאמר, אלא "ושב". מלמד שהקדוש ברוך הוא
שב עמהם מבין הגליות.

It was taught: R. Shimon b. Yohai said: Come and see how
beloved are Israel to G-d—... every place to which they were
exiled the Shekhinah (G-d's Divine Presence) went with
them. They were exiled to Egypt and the Shekhinah was with
them, as it says, "Did I reveal myself to the house of your fa-
ther when they were in Egypt" (II Samuel 2:27). They were
exiled to Babylon, and the Shekhinah was with them, as it
says, "For your sake I was sent to Babylon" (Isaiah 43:14).

... And when

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

ספרי מסעי לה, לד. וראה מגילה כט, א. על"ק פי תצא לה, (סעי"ד). וש"נ.
[כ]. וראה בהגסמן ע"ז בלקו"ש-ז ע"י 210.

90 גלו לאדום

בספרי נאמר שישראל אהובים כל כך, שכל מקום שאליו גלו, שכינה
גלתה עמהם, גם לאדום.

Sifrei Bamidbar 161:5 ספרי במדבר קס"א:ה

... גלו למצרים שכינה עמהם, שנאמר (שמואל א ב) הנגלה נגליתי אל
בית אביך בהיותם במצרים לבית פרעה; גלו לבבל שכינה עמהם,
שנאמר (ישעיה מג) למענכם שולחתי בבלה; גלו לעילם שכינה עמהם,
שנאמר (ירמיה מט) ושמתי כסאי בעילם והאבדתי משם מלך ושרים;
גלו לאדום שכינה עמהם, שנאמר (ישעיה סג) מי זה בא מאדום חמוץ
בגדים מבצרה. וכשהם חוזרים שכינה עמהם, שנאמר (דברים ל) ושב
הי את שבותך ורחמך. והשיב לא נאמר, אלא ושב הי אלוקיך. ואומר

83 "וארא אל אברהם". המאמר על פסוק זה מצוטט כמקור לעניין אהבה ויראה
אצל "מי שאוהב".

Exodus 6:3 שמות ו:ג

וארא אל־אברהם אל־יצחק ואל־יעקב בֹּאֵל שְׁדֵי וְשְׁמִי ה' לֹא נֹדַעְתִּי
לָהֶם:

and I appeared unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob,
as G-d Almighty, but by My name Havayah I made Me not
known to them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 בחר הי יראה

לאחר עקדת יצחק: "בחר הוי' ייראה". התלמוד מביא פסוק זה כמקור
לכינוי "הר" אצל אברהם.

Genesis 22:14 בראשית כ"ב:יד

וַיִּקְרָא אֲבִרְהָם שְׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יִרְאֶה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהָר ה' יִרְאֶה:

And Abraham called the name of that place Adonai-jireh; as
'it is said to this day: 'In the mount where the L-RD is seen

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 מי מנה עפר יעקב

דברי בלעם: "מי מנה עפר יעקב". המאמר על פסוק זה מסביר כיצד אדם
זוכה לאור התורה.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י

מִי מִנָּה עֹפֶר יַעֲקֹב וּמִסֹּפֶר אֶת־רֹכֵעַ יִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶה
אַחֲרֵיתִי כִמְהוּ:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock
of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine
!end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

86 הגידה לי שאהבה נפשי

"הגידה לי, שאהבה נפשי, איפה תרעה, איפה תרביץ בצהריים?" הפסוק
מוסבר כאן ביטוי אחר ביטוי.

Song of Songs 1:7 שיר השירים א:ז

הַגִּידָה לִּי שְׁאֲהָבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעֶה אֵיכָה תִּרְבִּיץ בְּצַהֲרַיִם שְׁלֹמֹה אֶהְיֶה
כַּעֲשֵׂהָ עַל עֲדָרֵי חֲבֵרִיהָ:

Tell me, O thou whom my soul loveth, Where thou feedest,
where thou makest thy flock to rest at noon; For why should
I be as one that veileth herself Beside the flocks of thy
?companions

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש א, ז.

87 (ב) דהנה כתיב הגידה . . פי' נפשי

לפי ההערה, הקטע הזה במאמר נדפס שם עם הגהות וקיצורים; ובויקרא
הוא מובא עד "כאהבת הבן אל האב", ושם מתבארת אהבת הבן.

הערת קה"ת

מכאן ואילך באוה"ת שה"ש כרך-א עי קל עם הגהות וקיצורים ובכרך-ג עי
תתלט עם הגהות. ובאוה"ת ויקרא-ב עי תצו עד תי כאהבת הבן אל אביו,
ושם מבאר ענין אהבת הבן ע"ש.

שלפני קריאת שמע, והדבש הוא קריאת שמע.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה':א

באתי לגני אֶחָתִי כִּלְה אֶרֶצִי מוֹרִי עִם־בִּשְׁמִי אֶכְלֵתִי יַעֲרִי עִם־דְּבָשִׁי
שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם־חֶלְבִי אֶכְלוּ רָעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ה, א.

96 זכרתי לך חסד נעוריך

"זכרתי לך את חסד נעוריך, אהבת כלולתיך, לכתך אחרי במדבר". כל ביטוי נקרא כתיאור של שלב ראשון בעבודת ה'.

Jeremiah 2:2 ירמיהו ב':ב

הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנִי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ
אֶהְבֶּתְךָ כְּלוּלֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בְּמִדְבָּר בְּאַרְץ לֹא זֻרְעָה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the L-RD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ' ב, ב.

97 זכרתי לך חסד נעוריך

הטקסט מביא את דברי הזוהר בפרשת וישלח על פסוק זה.

Zohar, Vayishlach 21:218-22:229 ספר הזוהר, וישלח כ"א:ר"ח-כ"ב:ר"ט

R. Jose then opened a discourse on the verse: Who is this that cometh out of the wilderness like pillars of smoke, perfumed with myrrh and frankincense, with all powders of the merchant (S. S. 3, 6). 'When Israel', he said, 'were journeying in the wilderness, the Shekinah went in front of them, as it is written: "And the L-rd went before them by day in a pillar of cloud, to lead them the way; and by night in a pillar of ... fire, to give them light" (Ex. 13, 22)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

98 זכרתי לך חסד נעוריך

הטקסט מביא את דברי הזוהר בפרשת אמור על פסוק זה.

Zohar, Emor 43:270-278 ספר הזוהר, אמור מ"ג:ע"ר-ע"ח

R. Eleazar cited here the verse: "Thus saith the L-rd, I remember for thee the kindness of thy youth", etc. (Jer. 2, 2). 'This verse', he said, 'refers to the Community of Israel at the time when She went in the wilderness with Israel. The "kindness" (hesed) is the cloud of Aaron which carried along with it five others which were linked with thee and shone for thee. "The love of thine espousals": when they adorned and perfected thee like a bird. And all this for what? That thou ... mightest

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

(שיר השירים ד) אתי מלבנן כלה אתי מלבנן תבואי תשורי מראש

אמנה מראש שניר ...

in whose midst I dwell": Beloved are" (Bamidbar 35:34) Israel, for even when they are tamei the Shechinah reposes among them — (Vayikra 16:16) "who dwells with them in the midst of their uncleanness," and (Ibid. 15:31) "... when they defile My sanctuary which is in their midst," and (Bamidbar 5:3) "and they shall not make unclean their camps in whose midst I dwell." (Ibid. 35:34) "for I the L-rd dwell in the midst of the children of Israel." R. Nathan says:

... Beloved are Israel, for wherever they are exiled

Wikisource (CC-BY-SA) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

91 כאהבת ה' אל האב

לפי ההערה, אור התורה מפנה למאמרים נוספים על אהבת בן לאביו, ומבאר שאהבה זו נובעת משרש הנשמה, שעליו נאמר "עלה במחשבה"; הדבר גם מיישב כיצד אפשר לצוות על אהבה.

הערת קה"ת

באוה"ת שה"ש-א ע' קלא מציין להענין כאהבת ה' אל האב לעיין בד"ה שיר המעלות ממעמקים ספ"ב ובפ' במדבר בד"ה וספרתם לכם רפ"ב. באוה"ת ויקרא-ב ע' תצח ובסה"מ תרכ"ו ע' עה (בהוצאת תשמ"ט) כי האהבה בבחי' בן אל האב זהו מצד שרש הנשמה שעלה במחשבה. וראה שם שכי' שעי"י יש לתרץ איך שייך הציווי על אהבה ואהבת ע"ש. ובמאמרי אדה"א כאן ע' איתשיח שמבאר ב' ענינים הפכיים בענין אהבת ה' אל האב ע"ש.

92 ברא כרעא דאבוה

חיבור קבלי שההערה מצטטת כמקור ללשון "ברא כרעא דאבוה".

Yevamot 3a:2-4 יבמות ג' א:ב-ד'

דְּאִמְרַ רַבָּא: אָמַר לִי רַב יִצְחָק בַּר אֲבָדִימִי: אֲתִיָּא "הִנֵּה" "הִנֵּה", אֲתִיָּא "וְזָמָה" "וְזָמָה". הִשְׁתָּא דְאִמְרַתְךָ כָּל מִלְתָּא דְאֲתִיָּא מִדְּרָשָׁא חֲבִיבָא לְקָה, לִיתְנִי לְאַחוּת אִשָּׁה לְבָסוּר! אִיִּדִי דְאִיִּרִי בְּאִיסוּר אַחוּתָא, תְּנָא אַחוּת אִשְׁתִּי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יונת אלם רפ"ב. וראה תוד"ה מקמי יבמות ג, א. וראה רש"י כתובות צב, א ד"ה כבע"ח.

93 ברא כרעא דאבוה

התוספות משתמשים בביטוי שלפיו בן הוא "רגלו של אביו", כלומר, המשך של אביו.

Tosafot on Yevamot 3a תוספות על יבמות ג' א

94 ברא כרעא דאבוה

רש"י משתמש באותו ביטוי, שלפיו בן הוא "רגלו של אביו".

Rashi on Ketubot 93b:1 רש"י על כתובות צ"ג ב:א

השכר לאמצע - חולקין בשוה:

Vilna Edition (Public Domain)

95 אכלתי יערי

"אכלתי את חלת הדבש שלי עם דבש". כאן חלת הדבש היא הברכות

Remember what Amalek did unto thee by the way as ye came
;forth out of Egypt
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 מדבר הוא לשון דיבור . . ומ"ם פתוחה

ההערה מפנה לאור התורה על במדבר, לעניין קריאת "מדבר" מלשון דיבור ולעניין המ"ם הפתוחה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' במדבר.

108 וארשתיך לי

"וארשתיך ליי". המאמר על פסוק זה מסביר את הגורם למחשבות זרות.

Hosea 2:21 הושע ב':כ"א

וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים:

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 קחו מאתכם תרומה

"קחו מאתכם תרומה". מאמר נוסף המצוטט כאן עוסק בחדש הנוצרים.

Exodus 35:5 שמות ל"ה:ה'

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאך את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת:

Take ye from among you an offering unto the L-RD, whosoever is of a willing heart, let him bring it, the L-RD'S offering; gold, and silver, and brass

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 משכני

"משכני, אחריך נרוצה". הנשמה מבקשת מה' שיוציא אותה מן הגלות.

Song of Songs 1:4 שיר השירים א':ד'

משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך נופיך דדיך מיין מישרים אהבוך:

Draw me, we will run after thee; The king hath brought me into his chambers; We will be glad and rejoice in thee, We will find thy love more fragrant than wine! Sincerely do they love thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 ואין חבוש מתיר עצמו

הגמרא אומרת שאסיר אינו יכול להוציא את עצמו מבית האסורים. כאן מוסבר מדוע הנשמה צריכה לבקש שיוציאו אותה.

Berakhot 5b:13-14 ברכות ה' ב:י"ג-י"ד

אמרי: אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. רבי אלעזר חלש. על לגביה רבי יוחנן. הוה דהנה קא גני בבית אפל. גלייה דרעיה ונפל נהורא. חזיה דהנה קא בכי רבי אלעזר. אמר לקה: אמאי קא בכית? אי משום תורה דלא אפשט — שנינו: אהד המרבה ואחד הממעיט, ובכלד שכיבון לבו לשמים. ואי משום מזוני — לא כל אדם זוכה לשתי שלחנות. ואי משום גני — דין גרמא דעשינא ביר.

They answer : A prisoner does not release himself from the dungeon. R. Eleazar was ill and R. Johanan went in to visit him. He saw that he was lying in a dark room, so he bared his arm and a brightness was radiated therefrom. He then

99 זכרתי לך חסד נעוריך

הטקסט מצטט את הוזהר בפרשת שלח על פסוק זה.

Zohar, Sh'lach 26:210-28:218 ספר הוזהר, שלח לך כ"ו:ר"י-כ"ח:ר"י"ח

100 זכרתי לך חסד נעוריך

הטקסט מצטט את הוזהר בפרשת פינחס על פסוק זה.

Zohar, Pinchas 123:842-856 ספר הוזהר, פנחס קכ"ג:תתמ"ב-תתנ"ו

101 זכרתי לך חסד נעוריך

הטקסט מצטט את הוזהר בפרשת עקב על פסוק זה.

Zohar, Eikev 4:61-5:65 ספר הוזהר, עקב ד':ס"א-ה':ס"ה

102 לריח שמניך

"לריח שמניך". המאמר על פסוק זה דן במונח "נעורים".

Song of Songs 1:3 שיר השירים א':ג'

לריח שמניך טובים שמן ותורק שמך עליך עלמות אהבוך:

Thine ointments have a goodly fragrance; Thy name is as ointment poured forth; Therefore do the maidens love thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

103 והיה אור הלבנה

"והיה אור הלבנה כאור החמה". המאמר על פסוק זה מובא בעניין הנערים.

Isaiah 30:26 ישעיהו ל':כ"ו

והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים ביום חבש ה' את-שכר עמו ומחץ מכתו ירפא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people, And healeth the stroke of their wound

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 שהוא בחיי כלה ולא אשה

ההערה אומרת שההבדל מתבאר שם: אהבת כלה לחתן בנעוריה, בבית אביה ולפני החתונה, כשעדיין אין איחוד או קרבה פנימית, אינה אהבה כרשפי אש.

הערת קה"ת

ההפך נבאר במאמרי אדה"א כאן ע' איתשכ ואילך שאהבת הכלה לחתן בנעוריה בבית אבי קודם הנישואין שלא הי' לה עדיין יחוד וקירוב בפנימיות כלל שאין בזה אהבה כרשפי אש, ע"ש.

105 בדי' זכור את אשר עשה לך עמלק

שם נאמר שאהבת ה' צריכה להיות כאהבת האדם לחייו שלו, באופן שהוא מתענג בו; זהו "דבש", "אכלתי יערי עם דבש" שבקריאת שמע. לאחר מכן נשאל כיצד אפשר להגיע לכך אחרי שהיו ב"גלות מצרים", כשנקודת הלב מכוסה בלבושי הנפש הבהמית — נקודת המוצא המתוארת כאן.

הערת קה"ת

תו"א פד, ד.

106 זכור את אשר עשה לך עמלק

"זכור את אשר עשה לך עמלק". המאמר על פסוק זה מסביר את המושגים אתכפא ואתהפכא.

Deuteronomy 25:17 דברים כ"ה:י"ז

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים:

דמכסיין עליהון. ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תרין שוקין. ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

117 "אני ישנה ולבי ער... יונתי תמתי." בפירוש לפסוק זה מוסבר ש"תמתי" פירושו שלמות.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב'

אני לשנה ולבי ער קול דודי דופק פתחילי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the 'night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

118 ראשי המטות

"וידבר משה אל ראשי המטות." המאמר הקודם על פסוק זה מצוטט כאן.

Numbers 30:2 במדבר ל:ב'

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 לכו לחמו בלחמי

"לכו לחמו בלחמי." המאמר הקודם מסביר פסוק זה בהקשר של כנסת ישראל המפרנסת את אביה.

Proverbs 9:5 משלי ט:ה'

לכו לחמו בלחמי ושתו ביינו מסכת:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have' mingled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

120 "הגיד לי, אהובת נפשי, היכן אתה רועה, היכן אתה מרביץ בצהריים? מדוע אהיה כעושה צעיר ליד עדרי חבריך?"

Song of Songs 1:7 שיר השירים א:ז'

הגידה לי שאתה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים שלמה אהיה כעטף על עדרי חבריך:

Tell me, O thou whom my soul loveth, Where thou feedest, where thou makest thy flock to rest at noon; For why should I be as one that veileth herself Beside the flocks of thy ?companions

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 ובושה החמה

"וחפרה הלבנה ובושה החמה." כאן ה"חמה" מסמלת את החום הזר של התאוות הגשמיות.

Isaiah 24:23 ישעיהו כ"ד:כ"ג

וחפרה הלבנה ובושה החמה כיימלה ה' צבאות בהר ציון וברושלים ונגד עיני כבוד:

Then the moon shall be confounded, and the sun ashamed; For the L-RD of hosts will reign in mount Zion, And in Jerusalem, and before His elders shall be Glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

noticed that R. Eleazar was weeping. He said to him, "Why weepest thou? Is it because thou hast not applied thyself sufficiently to the study of Torah ? We have learnt that it ... matters not whether one does much or little, so long

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

112 הערת קה"ת מפנה Ezekiel 18:19 למילים האלה.

Ezekiel 18:19 יחזקאל י"ח:י"ט

ואמרתם מדע לא נשא ה' ב'עון האב וה' ב'משפט וצדקה עשה את כל-חקותי שמר ויעשה אתם חיה יחיה:

Yet say ye: Why doth not the son bear the iniquity of the father with him? When the son hath done that which is lawful and right, and hath kept all My statutes, and hath done .them, he shall surely live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 הערת קה"ת מפנה Daniel 2:22 למילים האלה.

Daniel 2:22 דניאל ב:כ"ב

הוא גלגל עמיקתא ומסתרתא ידע מה בחשוכא ונהורא עמה שרא:

He revealeth the deep and secret things; He knoweth what is .in the darkness, And the light dwelleth with Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 אדם כי יקריב מכם

"אדם כי יקריב מכם קרבן." המאמר על פסוק זה דן ב"משכנני".

Leviticus 1:2 ויקרא א:ב'

דבר אל לבני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבקרה מן העז מן הצאן תקריבו את קרבנכם:

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When any man of you bringeth an offering unto the L-RD, ye shall bring your offering of the cattle, even of the herd or of the .flock

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 6

115 רועה ישראל

"רועה ישראל, האזינה." ה' נקרא רועה ישראל.

Psalms 80:2 תהילים פ"ב:

רעה ישראל האזינה נהג בצאן יוסף ישב הקרובים הופיעה:

Give ear, O Shepherd of Israel, Thou that leadest Joseph like a flock; Thou that art enthroned upon the cherubim, shine .forth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 לאו מכל אלין מדות איהו כלל

תפילתו של אליהו בהקדמה לתיקוני זוהר (פתח אליהו) מתארת את הספירות באמצעות איברי הגוף: "חסד הוא הזרוע הימנית", ובהמשך נאמר שה' עצמו "אינו מכל המדות הללו כלל". אדמו"ר הזקן מצטט כאן את שני הביטויים.

Tikkunei Zohar 17a:14-16 תקוני זוהר י"ז א:י"ד-ט"ז

ואנת הוא דאנהיג לון. ולית מאן דאנהיג לך לא לעילא ולא לתתא ולא מכל סטרא. *לבושין תקינת לון דמנייהו פרחין נשמתי לבני (נ"א דבני) נשא וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו גופא לגבי לבושין

pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top
;thereof
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

128 לך אדני הצדקה ולנו בשת הפנים

וידויו של דניאל: "לך, ה', הצדקה, ולנו בושת הפנים".

Daniel 9:7 דניאל ט"ז:

לך אֲדֹנֵי הַצְדָּקָה וְלָנוּ בִשְׁת הַפָּנִים כִּיּוֹם הַזֶּה לֹאִישׁ יְהוּדָה וְלִישְׁבֵי
יְרוּשָׁלַם וְלִכְלִי־שָׂרָאֵל הַקְּרִבִּים וְהַרְחָקִים בְּכָל־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדְחָתָם
שָׁם בְּמַעַלְם אֲשֶׁר מְעַלּוֹכָהּ:

Unto Thee, O L-rd, belongeth righteousness, but unto us
confusion of face, as at this day; to the men of Judah, and to
the inhabitants of Jerusalem, and unto all Israel, that are
near, and that are far off, through all the countries whither
Thou hast driven them, because they dealt treacherously
with Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

129 לך אדני הצדקה ולנו בשת הפנים

הטקסט מצטט את זוהר ב־Emor על הפסוק הזה, בנושא הבושה.

Zohar, Emor 6:22-9:29 ספר זוהר, אמור וי"ב ט"ב: כ"ט

AND HE THAT IS THE HIGH PRIEST AMONG HIS
R. Abba here quoted the verse: To thee, O (BRETHREN, ETC
L-rd, belongeth righteousness, but unto us confusion of
face" (Dan. 9, 7). "Righteousness", he said, 'refers refers
to the place to which all the shining faces are attached, as it
is attached to them; and "confusion of face" refers to the
place from which the shining faces are removed. Therefore
the High Priest should always present a face bright and
... shining and more joyful than others, seeing that he

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

130 ג' דרגין אינון מתקשרין דא בדא קוב"ה אורייתא וישראל

זוהר ב־Acharei: שלוש בחינות קשורות זו בזו — הקדוש ברוך הוא,
התורה וישראל.

Zohar, Achrei Mot 49:296-50:305 ספר זוהר, אחרי מות מ"ט: רצ"ו-
נ"ה:

And Israel themselves are in two grades, corresponding to
the two grades of the Torah, the disclosed and the undis-
closed. To all who have been circumcised and stamped with
the holy impress, we impart those things in the Torah which
are on the surface, the letters and the plain contents and the
precepts, and no more. This is indicated in the words, "He
telleth his words to Jacob

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

131 "נשא גם את ראש בני גרשון." בכיאר הפסוק הזה נדונה הקטורת.

Numbers 4:22 במדבר ד': כ"ב

נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם:

'Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers'-
;houses, by their families

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

122 "והם הוא אבי כנען." הם קשור לחום.

Genesis 9:18 בראשית ט': י"ח

וַיְהִיו בְּנֵי־נֹחַ הַיֵּצְאִים מִן־הַתֵּבָה שֵׁם וְחָם וְיָפֶת וְחָם הוּא אָבִי כְנַעַן:

And the sons of Noah, that went forth from the ark, were
Shem, and Ham, and Japheth; and Ham is the father of
Canaan

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 שוש אשיש

"אשיש בה' שמחה". המאמר על פסוק זה דן ב"אי כה".

Isaiah 61:10 ישעיהו ס"א:

שוש אֲשִׁישׁ בַּה' תִּגַּל נִפְשִׁי בְּאַלְקֵי כִי הִלְבִּישָׁנִי בְּגָדֵי־יֵשַׁע מְעִיל צְדָקָה
יְצַטְנִי כְּחָתָן וְכֶהֱן פָּאֵר וְכַפְלָה תַעֲדָה כְּלִיָּהּ:

I will greatly rejoice in the L-RD, My soul shall be joyful in
my G-d; For He hath clothed me with the garments of salva-
tion, He hath covered me with the robe of victory, As a bride-
groom putteth on a priestly diadem, And as a bride adorneth
herself with her jewels

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

124 העטית עליי בושה

"כיסית אותו בבושה". הפועל "כְּעִטִּיה" משמש לציון בושה.

Psalms 89:46 תהילים פ"ט: מ"ו

הַקְּצַרְתָּ יְמֵי עָלּוּמָיו הָעֲטִיתָ עָלָיו בּוֹשָׁה סֵלָה:

The days of his youth hast Thou shortened; Thou hast cov-
ered him with shame. Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

125 יעטו כמעיל בשתם

"יתעטפו בכושתם כמעיל".

Psalms 109:29 תהילים ק"ט: כ"ט

יִלְבָּשׁוּ שׁוֹטְנֵי כְלָמָה יַעֲטוּ כְּמַעִיל בְּשָׁתָם:

Mine adversaries shall be clothed with confusion, And shall
put on their own shame as a robe

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

126 יעטו חרפה וכלימה

"יתעטפו בחרפה ובקלון".

Psalms 71:13 תהילים ע"א: י"ג

יִבְשׁוּ יָכֻלוּ שְׁטָנֵי נִפְשִׁי יַעֲטוּ חֲרָפָה וְכָל־מָה מִבְּקָשִׁי רָעָתִי:

Let them be ashamed and consumed that are adversaries to
my soul; Let them be covered with reproach and confusion
that seek my hurt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

127 "ראיתי, והנה מנורת זהב כולה." המאמר על הפסוק הזה מבאר את הבקשה "ולא נבוש לעולם ועד".

Zechariah 4:2 זכריה ד': ב'

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר רֹאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עַל־
רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרֹת אֲשֶׁר עַל־
רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have
seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon
the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven

138 נאוו לחייך בתורים

|"לחייך נאוו בתורים." המאמר מסביר את האהבה הזאת.

Song of Songs 1:10 שיר השירים א:י

נאוו לחייך בתרים צוארך בחרוזים:

.Thy cheeks are comely with circlets, Thy neck with beads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

139 תורי זהב

|"תורי זהב נעשה לך." הזהב מסמל את האהבה הלוהטת הזאת.

Song of Songs 1:11 שיר השירים א:יא

תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף:

.We will make thee circlets of gold With studs of silver

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

140 ושם אשתו

אשתו של הדר מלך אדום: מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב. השמות נדרשים כתבונות של אהבה זו.

Genesis 36:39 בראשית ל"ז:לט

וימת בעל חנון בן עקבור וימלך תחתיו הדר ושם עירו פעו ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב:

And Baal-hanan the son of Achbor died, and Hadar reigned in his stead; and the name of the city was Pau; and his wife's name was Mehetabel, the daughter of Matred, the daughter of Me-zahab

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לו, לט.

141 בכל לבבך

|"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך."

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ה.

142 בד"ה ענין ק"ש

ההערה מזהה את המאמר על קריאת שמע כמאמר בלקוטי תורה לפרשת ואתחנן: הקטע מביא אותו בעניין אהבת ה' "בכל לבבך".

הערת קה"ת

לקרית ואתחנן.

143 כרשפי אש שלהבת

|"רשפיה רשפי אש, שלהבתיה." זהו המקור לדימוי של אהבה לוהטת.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו

שימיני כחותם עלי לבך כחותם על זרועך כיעצה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

132 הערת קה"ת מפנה לזohar, Achrei Mot 50:299 למילים האלה.

Zohar, Achrei Mot 50:299 ספר הזהר, אחרי מות נ:רצ"ט

133 הזהר מציב את הביטויים האלה במסגרת חילופי הדברים בין הלבנה לשמש; את "כמי שמתעטף" הוא מפרש כמצב של בוש, ולאחר מכן הלבנה ממעטת את עצמה.

Zohar, Bereshit 9:106-10:117 ספר הזהר, בראשית ט:ק"ו-י:ק"יז

The moon, however, was not at ease with the sun, and in fact each felt mortified by the other. The moon said "Where dost thou pasture?" (S. S. 1, 7). The sun said "Where dost thou make thy flock to rest at noon? (Ibid.) How can a little candle shine at midday?" G-d thereupon said to her, "Go and diminish thyself." She felt humiliated and said "Why should I be as one that veileth herself?" (Ibid.). G-d then said "Go thy ... way forth in the footsteps of the flock." Thereupon

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

134 "החלשים היו של לבן, והחזקים (מילולית: הקשורים) של יעקב." הזהר מפרש את החלשים כבושים ועטופים.

Genesis 30:42 בראשית ל:מ"ב

ובקעטיף הצאן לא ישים והיה העטפים ללבן והקשרים ליעקב:

but when the flock were feeble, he put them not in; so the feeblers were Laban's, and the stronger Jacob's

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7

135 ועמך לא חפצתי

"את מי יש לי בשמים? ועמך לא חפצתי בארץ." הפסוק מבטא אהבה שאינה רוצה דבר מלבד ה'.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מי ילי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עג, כה.

136 ואל אישך תשוקתך

|"ואל אישך תשוקתך." זהו דימוי לאהבת האישה לבעלה.

Genesis 3:16 בראשית ג:ט"ז

אליהאשה אמר הרבה ארבה עצבונה והרבה בעצב תלדי בנים ואלי אישך תשוקתך והוא ימשל בך:

Unto the woman He said: 'I will greatly multiply thy pain and thy travail; in pain thou shalt bring forth children; and thy desire shall be to thy husband, and he shall rule over thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ג, טז.

137 בד"ה נאוו לחייך בתורים

שם שני ה"תורים" הם התורה שבכתב והתורה שבעל פה, וה"לחיים" הן המקום שבו יוצא הבל הדיבור; ההבל העולה למעלה הוא בחינת רשפי אש, "ייתרון זהב על הכסף" — אותו דימוי המופיע כאן.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש יג, א, ובשינויים בסה"מ תקס"ד ע"ז ואילך.

הערת קה"ת
שה"ש ח, ו.

144 בהעלותך את הנרות

”בהעלותך את הנרות” — הדלקת המנורה, דימוי ללהבה העולה.

Numbers 8:2 במדבר ח:ב'

דבר אל־אֶהרֹן ואֶמְרָתְךָ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוָה
אֵרֵיו שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest'
the lamps, the seven lamps shall give light in front of the
'candlestick

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
במדבר ח, ב.

145 ביום חתונתו זה מ"ת

המשנה מפרשת את "ביום חתונתו" שבשיר השירים כיום מתן תורה.

Taanit 26b:6-7 תענית כ"ו ב:ו-ז'

וכן הוא אומר: "צִיאָנָה וְרֵאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלֶּךְ שְׁלָמָה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה
לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתָהּ וּבְיוֹם שְׁמֻחָתָהּ לְבָוִי." "בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ" — זֶה מִתֵּן
תּוֹרָה, "וּבְיוֹם שְׁמֻחָתָהּ לְבָוִי" — זֶה בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שִׁבְנָה בְּמַהֲרָה
בְּיָמֵינוּ. גַּמְי' בְּשִׁלְשָׁה פְּרָקִים בְּשָׁנָה כְּהָנִים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶם כּו'.
תַּעֲנִיּוֹת וּמַעֲמָדוֹת מִי אֵיכָא מוֹסָף? חֲסוּרֵי מִיחֻסְרָא, וְהִכִּי קִתְּנִי: בְּשִׁלְשָׁה
פְּרָקִים כְּהָנִים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶן כָּל יָמֵן שְׁמֵתִּפְלִלְיוֹ, וְיֵשׁ מִהֵן אֲרַבְעָה
פְּעָמִים בְּיוֹם — שְׁחִרְתִּי ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת
תענית כו, ב.

146 מימינו אש דת למו

"מימינו אש דת למו". התורה היא אש.

Deuteronomy 33:2 דברים ל"ג:ב'

וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינִי בָּא וְנֹרָה מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פָּאָרָן וְאֶתָּה מִרְכַּבַּת
קֹדֶשׁ מִיָּמֵינוּ אֵשׁ דֶּת לְמוֹ:

And he said: The L-RD came from Sinai, And rose from Seir
unto them; He shined forth from mount Paran, And He came
from the myriads holy, At His right hand was a fiery law unto
them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
דברים לג, ב.

147 שניתנה באש שחורה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה ירושי' שקלים פ"ו, סה"א. הובא ברש"י דברים שם.

148 באש שחורה ע"ג אש לבנה

בתלמוד הירושלמי נאמר שהתורה נכתבה באש שחורה על גבי אש לבנה.

Jerusalem Talmud Shekalim 6:1 תלמוד ירושלמי שקלים ו:א'

149 באש שחורה ע"ג אש לבנה

רש"י מביא את אותה דרשה על "אש דת": התורה נכתבה לפניו באש

שחורה על גבי אש לבנה.

Rashi on Deuteronomy 33:7-8 רש"י על דברים ל"ג:ז-ח'

וזאת ליהודה. סִמָּךְ יְהוּדָה לְרֵאוּבֵן מִפְּנֵי שֶׁשְּׁנֵיהֶם הוֹדוּ עַל קִלְקוּל
שְׁבִידֵם, שֶׁנֶּאֱמַר "אֲשֶׁר חֲכָמִים יָגִידוּ וְגו' לָהֶם לְכַדֵּם וְגו' וְלֹא עָבַר זֶר
בְּתוֹכָם" (איוב ט"ו); וְעוֹד פָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁכָּל אֲרַבְעִים שָׁנָה שֶׁהָיוּ
יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר הָיוּ עֲצֻמוֹת יְהוּדָה מִתְגַּלְגֵּלִין בְּאֶרֶץ מִפְּנֵי נִדּוּי שֶׁקָּבַל
עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר "וְחִטָּאתִי לְאָכִי כָּל הַיָּמִים" (בראשית מ"ד), אֲמַר מִלְשָׁה מִי
גֵרָם לְרֵאוּבֵן שְׂיֻדָּה? יְהוּדָה וְכו' (סוטה ז'): שִׁמְעָה הִי קוֹל יְהוּדָה. תְּפִלָּת
דָּוִד וּשְׁלָמָה וְאַסָּא מִפְּנֵי הַכּוֹשִׁים, וְיִהוֹשָׁפָט מִפְּנֵי ...

וזאת ליהודה — He mentioned Judah immediately after Reuben because both of them made confession of the wrong that was theirs, as it is said, (Job 15:18-15:19) "Because wise men have told their sins ... unto them alone [the land was given] and no stranger passed amidst them". Further our Rabbis explained that during the whole forty years that Israel was in the wilderness Judah's bones were moving about in his coffin because of the excommuni-
... cation that he had invoked upon himself, as it is

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

150 ויהיה לכם לציצית

"ויהיה לכם לציצית". המאמר על פסוק זה מסביר את "לזאת יקרא אשה".

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרָי לְכַבֵּכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זִנִּים אַחֲרֵיהֶם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon
it, and remember all the commandments of the L-RD, and
do them; and that ye go not about after your own heart and
;your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

151 לזאת יקרא אשה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
בראשית ב, כו.

152 ובקולו תשמעו

"אחרי הוי" אלקיכם תלכו... ואת קולו תשמעו".

Deuteronomy 13:5 דברים י"ג:ה'

אַחֲרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ וְאֶת־מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְקוֹלוֹ תִשְׁמָעוּ
וְאֹתוֹ תַעֲבִדוּ וְכו' תְּדַבְּקוּן:

After the L-RD your G-d shall ye walk, and Him shall ye fear,
and His commandments shall ye keep, and unto His voice
shall ye hearken, and Him shall ye serve, and unto Him shall
ye cleave

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
דברים יג, ה.

153 ובד"ה למען תהי' תורת ה' בפיוך

המאמר על "למען תהיה תורת ה' בפיוך" בתורה אור, בא; הקטע שם מבאר

שכל מקום שנאמר "יד" הכוונה ליד ימין, שהיא מידת הרחמים.
הערת קה"ת
תו"א ס, ד.

154 למען תהיה תורת ה' בפיה

"למען תהיה תורת הוי' בפיה", שנאמר על התפילין.
Exodus 13:9 שמות י"ג:ט'
וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל־יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ כִּי כִּי תִזְקֶךָ הוֹצֵאָהּ ה' מִמִּצְרַיִם:
And it shall be for a sign unto thee upon thy hand, and for a memorial between thine eyes, that the law of the L-RD may be in thy mouth; for with a strong hand hath the L-RD brought thee out of Egypt
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

155 "תיתן אמת ליעקב". האהבה הגדולה הנמשכת מן התורה נקראת אמת.

Micah 7:20 מיכה ז':כ'
תִּתֵּן אֱמֶת לַיַּעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתְּרָנוּ מִיָּמֵי קֶדֶם:
Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As Thou hast sworn unto our fathers from the days of old
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

156 הקול קול יעקב

"הקול קול יעקב", כלומר, קול לימוד התורה.
Genesis 27:22 בראשית כ"ז:כ"ב
וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשְׁחוּ וַיֹּאמְרוּ הֵקל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יָדֵי עֶשָׂו:
And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: 'The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
בראשית כו, כב.

157 כיום השמיני עצרת

"כיום השמיני עצרת". המאמר על פסוק זה מובא בקשר לאמת.
Numbers 29:35 במדבר כ"ט:ל"ה
כִּי־יִשְׁמַח ה' עִצְרַת תְּהִיָּה לָכֶם כָּל־מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

158 שתי ייני עם חלבי

"שתי ייני עם חלבי", כלומר, בחינת התורה.
Song of Songs 5:1 שיר השירים ה':א'
בָּאתִי לִגְנִי אֲחֹתִי כֹלָה אֲרִיתִי מוֹדִי עִם־בִּשְׁמִי אֲכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דְּבָשִׁי
שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם־חֲלָבִי אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים:
I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
שה"ש ה, א.

159 כי טובים דודיך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
שם א, ב.

160 כי טובים דודיך

"כי טובים דודיך מיין". אהבה גדולה נמשכת מן היין של התורה.
Song of Songs 1:2 שיר השירים א':ב'
יִשְׁקֵנִי מִנִּשְׁקִיּוֹת פִּיהוּ כִּי־טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיַּיִן:
Let him kiss me with the kisses of his mouth— For thy love is better than wine
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

161 יינה של תורה

הגמרא על "טובים דודיך מיין": כנסת ישראל אומרת שדברי אהוביך, החכמים, מתוקים לה יותר מיין התורה.
Avodah Zarah 35a:6 עבודה זרה ל"ה א':ו'
הַשָּׂאִי לְדָבָר אַחֵר וְכוּ'. מֵאֵי "כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיַּיִן"? כִּי אֵתָּא רַב דִּימִי אָמַר: אֲמַרְהָ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְפָנַי הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוּנוּ שָׁל עוֹלָם, עֲרִיכִים עָלֵי דְבָרֵי דוֹדֶיךָ יוֹתֵר מִיַּיִנָּה שֶׁל תוֹרָה.
William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
הערת קה"ת
ע"ז לה, א.

162 ועל דמות הכסא

במראה יחזקאל, מעל דמות הכיסא הייתה דמות כמראה אדם — "אדם העליון".
Ezekiel 1:26 יחזקאל א':כ"ו
וּמִמַּעַל לָרִקִּיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם כְּמֶרְאָה אֶבֶן־סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף וְעַל דְּמוּת הַכֶּסֶף דְּמוּת כְּמֶרְאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה:
And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
יחזקאל א, כו.

163 ויאמר האדם . . זאת הפעם

דברי אדם: "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי, לזאת יקרא אשה, כי מאיש לוקחה זאת". המאמר מפרש שהם נאמרו על התורה.
Genesis 2:23 בראשית ב':כ"ג
וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפֶּעַם עֲצָם מֵעַצְמִי וּבֶשֶׁר מִבְּשָׁרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקְחָהּ־זֹאת:
And the man said: 'This is now bone of my bones, and flesh of my flesh; she shall be called Woman, because she was taken out of Man
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
בראשית ב, כג.

164 התורה שנק' זאת

הגמרא דורשת את המילה "זאת" על התורה, ומביאה את הפסוק "וזאת

התורה".

Menachot 53b:4-5 מנחות נ"ג ב:ד-ה'

יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו יבא זה זה משה דכתיב (שמות לב, א) כי זה משה האיש ויקבל זאת זו התורה דכתיב (דברים ד, מד) וזאת התורה אשר שם משה מזה זה הקב"ה דכתיב (שמות טו, ב) זה אלי ואנוהו לעם זו אלו ישראל שנאמר (שמות טו, טז) עם זו קנית א"ר יצחק בשעה שחרב בית המקדש מצאו הקב"ה לאברהם שהיה עומד בבית המקדש אמר לו מה לידידי בביתי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

165 ביום ההוא תקראי אישי

"ביום ההוא תקראי לי אישי". בעתיד יקבלו ישראל מאור התורה.

Hosea 2:18 הושע ב':י"ח

וְהָיָה בְיוֹם־הַהוּא נֶאֱמֶינִי תִקְרָאִי אִישִׁי וְלֹא־תִקְרָאִי־לִי עוֹד בְּעָלִי:

And it shall be at that day, saith the L-RD, That thou shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

הושע ב, יח. ראה במאמרי אדה"א כאן ע' איתשכח בפ"י הפסוק מהו ההפרש בין אישי לבעלי.

166 ותורה אור

"כי נר מצוה ותורה אור".

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כִּי נֵר מְצוּהָ וְתוֹרָה אֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכָחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ו, כג.

167 הוי כל צמא

"הוי כל צמא לכו למים". התורה נקראת מים.

Isaiah 55:1 ישעיהו נ"ה:א

הוֹי כָּל־צִמְאָה לְכוּ לַמַּיִם וְאַשֶׁר אֵין־לוֹ כֶּסֶף לֹכוּ שָׁבְרוּ וְאֲכָלוּ וְלֹכוּ שָׁבְרוּ בְּלֹא־כֶסֶף וּבְלֹא מַחִיר יַיִן וְחֶלֶב:

Ho, every one that thirsteth, come ye for water, And he that hath no money; Come ye, buy, and eat; Yea, come, buy wine and milk Without money and without price

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נה, א.

168 והענין כמו שכתוב במ"א

ההערה מזהה את "במקום אחר" כסידור, שבו נדונות שלוש הבחינות של אור, מים ורקיע על הפסוק "הללוהו במקדשו".

הערת קה"ת

סידור ע, א. וראה לעיל תזריע כב, ד ובמ"מ לשם.

169 הללו אל בקדשו

"הללו אל בקדשו". הדיון בפסוק זה מבאר את עניינם של אור, מים ורקיע.

Psalms 150:1 תהילים ק"נ:א

הַלְלוּ־יְהוָה הַלְלוּ־אֵל בְּקִדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בְּרָקִיעַ עֻזּוֹ:

Hallelujah. Praise G-d in His sanctuary; Praise Him in the firmament of His power

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

170 לעתיד שתתגלה פנימיות התורה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה רש"י שה"ש א, ב.

171 בדי"ה שה"ש

שם היחוד העליון הוא ביטול מוחלט, ואילו "ואהבת" שבבחינת היחוד התחתון הוא "אוהב". אלה הן השכינה העליונה והשכינה התחתונה, שתי בחינות ה"כלה" שבשיר השירים, העומדות ביסוד שתי בחינות החתן הנזכרות כאן.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש א, ב.

172 הערת קה"ת מפנה לMenachot 95b למילים האלה.

Menachot 95b מנחות צ"ה ב

פסקה 8

173 ובשר מבשרי

"עצם מעצמי ובשר מבשרי". כאן "בשר" הוא התורה שבעל פה.

Genesis 2:23 בראשית ב':כ"ג

וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הָפַעַם עֲצָם מֵעֲצָמִי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִשׁ לִקְחָהּ־זֹאת:

And the man said: 'This is now bone of my bones, and flesh of my flesh; she shall be called Woman, because she was taken out of Man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

174 בשרא סומקא

בתלמוד מופיע הביטוי "בשרא סומקא" (בשר אדום) ברשימת תרופות; בהערת קה"ת הוא מובא כמקור לביטוי.

Gittin 67b:12-13 גיטין ס"ז ב:י"ב-י"ג

לְמַאי נִפְקָא מִינָהּ? לְקַמְעָא. מַאי אֲסוּתִינָהּ? בִּישְׂרָא סוּמְקָא אַגוּמְרִי, וְחִמְרָא מְרָקָא. אָמַר אַבְיִי, אֲמַרְהָ לִּי אִם: לְשִׁמְשָׁא בֵּת יוֹמָא - כּוֹזָא דְּמִנָּה. בֵּת תְּרִי יוֹמִי - סִיכּוּרִי. בֵּת תִּלְתָּא יוֹמִי - בִּשְׂרָא סוּמְקָא אַגוּמְרִי, וְחִמְרָא מְרָקָא. לְשִׁמְשָׁא עֲתִיקָתָא - לִיתִּי תְרַנְגוּלָתָא אוֹפְמָתִי, וְלִיקְרָעָה שְׁתֵּי זַעֲרָב, וְלִיגְלַחִיהָ לְמַצִּיעָתָא דְּרִישִׁיָּה - וְלוֹתְבִיהָ עִלּוּיָה, וְנִנְחִיָּה עִלּוּיָה עַד (דְּמִיסְרָה):

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

גיטין סז, ב.

175 כי הי יתן חכמה

"כי הוי' נתן חכמה; מפיו דעת ותבונה".

Proverbs 2:6 משלי ב':ו

כִּי־יְהוָה יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי וְדַעַת וְתִבְוֵנָה:

For the L-RD giveth wisdom, Out of His mouth cometh knowledge and discernment

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ב, ו.

176 מפיו דעת ותבונה

המדרש על פסוק זה: גדולה היא החכמה, וגדולים ממנה עוד יותר הדעת והתבונה, שה' נותן "מפיו" למי שהוא אוהב יותר מכול.

Shemot Rabbah 41:3 שמות רבה מ"א:ג'

דבר אחר: ויתן אל משה, הה"ד (משלי ב'): כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. גדולה החכמה וגדולה ממנה הדעת ותבונה, הוי'. כי ה' יתן חכמה, אבל למי שהוא אוהב, מפיו דעת ותבונה. ר' יצחק ור' לוי, חד מנהון אמר: למה הדבר דומה? לעשיר שהיה לו בן. בא בנו מבית הספר. מצא תמחוי לפני אביו. נטל אביו חתיכה אחת ונתנה לו. מה עשה בנו? אמר לו: איני מבקש אלא מזה שבתוך פיך. מה עשה? נתנו לו. ולמה? על שהיה מחבבו, נתן לו מתוך פיו. הוי', כי ה' יתן חכמה, וכל ...

Another matter, "He gave to Moses," that is what is written: "For the L-rd grants wisdom; from His mouth come knowledge and understanding" (Proverbs 2:6). Great is wisdom, but greater than it are knowledge and understanding. That is, "for the L-rd grants wisdom," but to those whom He loves, "from His mouth come knowledge and understanding." Rabbi Yitzhak and Rabbi Levi, one of them said: To what is the matter comparable? To a wealthy man who had a son. His son came from school and saw a tray be-
... fore his

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

177 חכמה זו תושב"כ . . ותבונה זו תושב"פ

ההערה אומרת שאור התורה מביא בשם השלי"ה את הפירוש הזה: החכמה היא התורה שבכתב, והדעת והתבונה הן התורה שבעל פה.

הערת קה"ת

באוה"ת נ"ך-א ע' תקנ מביא זה בשם השלי"ה ע"ש.

178 כמ"ש ברבות כי תשא פמ"א

שם מפרש אדמו"ר הוקן שהמדרש על כי תשא מלמד ש"מפיו דעת" היא מדרגה נעלית יותר מ"יתן חכמה", ומבאר שדעת מגיעה עד כתר, למעלה מחכמה ובינה.

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' חקת ס, ג.

179 זכר חסדו

"זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל". "זכר", כלומר לזכור, היא גם המילה לזכר.

Psalms 98:3 תהילים צ"ח:ג'

זְכַר חֲסִדוֹ וְאַמּוֹנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רְאוּ כָּל־אֶפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ:

He hath remembered His mercy and His faithfulness toward the house of Israel; All the ends of the earth have seen the salvation of our G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צח, ג.

180 ויהיו שניהם ערומים

"ויהיו שניהם ערומים, האדם ואשתו, ולא יתבוששו". יש לקרוא זאת כמצב

שבו הם מופשטים מתשוקות זרות.

Genesis 2:25 בראשית ב':כ"ה

וַיְהִיו שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבֹּשְׁשׁוּ:

And they were both naked, the man and his wife, and were not ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב', כה. וראה גם סה"מ תקס"ג ח"א ע' רנט. מאמרי אדה"ז ענינים ע' רלט.

181 ועמך לא חפצתי

"מלכדך לא חפצתי". אהבה שאין בה שום רצון אחר.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חִפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

182 לא יכנף עוד מוריך

"ולא יכנף עוד מוריך". גילוי העתיד, בלי שום כיסוי.

Isaiah 30:20 ישעיהו ל':כ'

וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָיִי לֶחֶם צָר וּמַיִם לֶחֶץ וְלֹא־יִכְנַף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת־מוֹרֶיךָ:

And though the L-rd give you sparing bread and scant water, Yet shall not thy Teacher hide Himself any more, But thine eyes shall see thy Teacher

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"ל, כ.

פסוקה 9

183 ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו

"ושניהם היו עירומים, האדם ואשתו". כאן מדובר בתורה שהתגלתה ללא לבושים.

Genesis 2:25 בראשית ב':כ"ה

וַיְהִיו שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבֹּשְׁשׁוּ:

And they were both naked, the man and his wife, and were not ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

184 עוסק בתורה לשמה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ו, א.

185 עוסק בתורה לשמה

רבי מאיר: כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה.

Pirkei Avot 6:1 משנה אבות ו':א'

שְׁנֵי חֻכְמִים בְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, בְּרוּךְ שֶׁבַחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם: רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, זֹכֵךְ לְדִבְרִים הָרַבִּה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא

190 ואכלתם אכול

”ואכלתם אכול ושבע... ועמי לעולם לא יבושו”. המאמר על פסוק זה מבאר בחינה נעלית יותר של אי־בושה.

Joel 2:26 יואל ב':כ"ו

ואכלתם אכול ושבע והללתם את־שם ה' אלקיכם אשר־עשה עמכם להפליא ולאי־בשו עמי לעולם:

And ye shall eat in plenty and be satisfied, and shall praise the name of the L-RD your G-d, that hath dealt wondrously with you; and My people shall never be ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 11

191 “האם לא די לך במה שהתורה אסרה עליך, שאתה מבקש לאסור על עצמך דברים נוספים?”

Jerusalem Talmud Nedarim 9:1:5 תלמוד ירושלמי נדרים ט':ה'

רבי שמעון בן לקיש פתח. אילו היית יודע שהנודר כאילו נותן קולר על צווארו נודר היית. לקסטריוה שחיתתה עוברת וראה קולר פנוי והכניסה את ראשה לתוכו. לאסור אסר על נפשו. כמה דאת אמר והוא אסור בזיקים. רבי יונתן פתח. אילו היית יודע שהנודר כבונה כמה והמקימו כמקריב עליו נודר היית. וקשיא. עבודה זרה בסקילה והנדרים בלא תעשה ואת אמר אכן. לית לך אלא כפי דמר רבי ינאי. כל השומע ליצרו קילו עובד עבודה ...

Rebbi Simeon ben Laqish provided an opening: If you had known that one who makes a vow is as if he put a neck-iron on his neck, would you have made the vow? It is as if a gang of prisoners “watch, guard; gang of prisoners”. was passing by, he saw that there was one unused neck-iron and put his head into it! “To bind a prohibition onto himself 30:3.”, as you say 40:1., “he was bound with chains.” Rebbi Jonathan provided an opening: If you ... had

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY)

פסקה 12

192 נדרים סייג לפרישות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ג, יג.

193 נדרים סייג לפרישות

רבי עקיבא: נדרים הם גדר לפרישות.

Pirkei Avot 3:13 משנה אבות ג':י"ג

רבי עקיבא אומר, שחוק וקלות ראש, מרגילין לערוה. מסרת, סג לתורה. מעשרות, סג לעשר. נדרים, סג לפרישות. סג לחכמה, שתיקה:

Rabbi Akiva said: Merriment and frivolity accustom one to sexual licentiousness; Tradition is a fence to the Torah; Tithes a fence to wealth, Vows a fence to abstinence; A fence to wisdom is silence

שכל העולם כלו כדי הוא לו. נקרא רע, אהוב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות. ומלפשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק וחסיד ונאמן, ומרחקתו מן החטא, ומקרבתו לידי זכות, ונהנינו ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה, שנאמר (משלי ח) לי עצה ותושיה אני ...

The sages taught in the language of the Mishnah. Blessed be He who chose them and their teaching. Rabbi Meir said: Whoever occupies himself with the Torah for its own sake, merits many things; not only that but he is worth the whole world. He is called beloved friend; one that loves G-d; one that loves humankind; one that gladdens G-d; one that gladdens humankind. And the Torah clothes him in humility and reverence, and equips him to be righteous, pious, upright ... and trustworthy; it keeps him far from sin

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

186 כי ביום הזה יכפר

”כי ביום הזה יכפר עליכם”. המאמר על פסוק זה מבאר את המשל של לבוש אחד.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל'

כִּי־ביום הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ: For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

187 בבגדו והיא בבגדה

אותו דין, כפי שנפסק בשולחן ערוך ומצוטט בהערת קה"ת.

Shulchan Arukh, Even HaEzer 76:13 שולחן ערוך, אבן העזר ע"ז:י"ג האומר אי אפשי אלא אני בבגדי והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה וכ"ש אם אינו נזקק לה כלל וכן היא אומרת אי אפשי אלא אני בבגדי והוא בבגדו תצא בלא כתובה (נ"י בשם הריטב"א):

Apei Ravrevei: Shulchan Aruch Even HaEzer, Lemberg, 1886 (Public Domain)

188 הוא בבגדו . כתובה

בגמרא נאמר שמי שאומר "לא אעשה עד שאני בבגדי והיא בבגדה" — יוציא וייתן כתובה.

Ketubot 48a:2 כתובות מ"ח א:ב'

תני רב יוסף: "שאר" — זו קרוב בשר, שלא ינהג בה מנהג פרישים שמשמשין מטותיהן בלבושיהן. מסייע לקה לרב הונא, דאמר רב הונא: האומר "אי אפשי אלא אני בבגדי והיא בבגדה" — יוציא ונותן כתובה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

כתובות מח, א. טושי"ע אה"ע סע"ו, יג.

189 ולא יתבוששו

”ולא יתבוששו”. יש לפרש זאת כחופש מן הבושה הכרוכה בהיותם מכוסים.

Genesis 2:25 בראשית ב':כ"ה

ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו:

And they were both naked, the man and his wife, and were not ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

194 קדש עצמך במותר לך

רבא: "קדש את עצמך במותר לך".

Yevamot 20a:15 יבמות כ"א:ט"ו

איסור קדושה — שְׁנִיּוֹת מִדְּבָרִי סוּפְרִים, וְאִמָּאֵי קָרִי לָקָה אִיסוֹר קְדוּשָׁה? אָמַר אַבְיִי: כָּל הַמְּקִיִּים דְּבָרֵי חֲכָמִים נִקְרָא קְדוּשָׁה. אָמַר לָקָה רַבָּא: וְכָל שְׂאִינוּ מְקִיִּים דְּבָרֵי חֲכָמִים, קְדוּשָׁה הוּא דְּלֹא מִיקְרִי, וְשַׁע נָמִי לֹא מִיקְרִי! אֲלֹא אָמַר רַבָּא: קְדוּשָׁה עֲצֻמָּה בְּמוֹתֵר לָהּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות כ, א.

195 כובד ראש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכות פ"ה, מ"א.

196 כובד ראש

אין עומדים להתפלל אלא מתוך "כובד ראש", כלומר, מתוך רצינות.

Mishnah Berakhot 5:1 משנה ברכות ה':א'

אִין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֲלֵא מִתּוֹךְ כְּבֹד רֹאשׁ. חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִים שָׁעָה אַחַת וּמִתְפַּלְלִים, כְּדִי שִׁכְוֹנוּ אֶת לִבָּם לְמָקוֹם. אֶפְלוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בְּשׁוֹלוֹמוֹ, לֹא יִשְׁכְּנוּ. וְאֶפְלוּ נָחַשׁ כְּרוּךְ עַל עֲקֵבוֹ, לֹא יִפְסִיק:

One should not stand up to say Tefillah except in a reverent state of mind. The pious men of old used to wait an hour before praying in order that they might direct their thoughts to G-d. Even if a king greets him [while praying] he should not answer him: even if a snake is wound round his heel he should not stop.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

197 כמשא כבד

"כמשא כבד יכבדו ממני". הכובד של הגשמיים.

Psalms 38:5 תהילים ל"ח:ה'

כִּי עֲוֹנֹתַי עָבְרוּ רֹאשִׁי כַּמֶּשָׂא כְּבֹד יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי:

For mine iniquities are gone over my head; as a heavy burden they are too heavy for me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

198 מנורת זהב כולה

"מנורת זהב כולה". המאמר על פסוק זה מובא בעניין הכובד של הגשמיים.

Zechariah 4:2 זכריה ד':ב'

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְהָה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיעָה עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

199 לריח שמניך

המאמר על "לריח שמניך" מסביר את השלב שלפני קבלת ההשפעה מן הזכר.

Song of Songs 1:3 שיר השירים א':ג'

לְרִיחַ שְׁמִנֶיךָ טוֹבִים שְׁמֶן תּוֹרֵךְ שְׁמֶךָ עַל־פִּן עֲלֻמוֹת אֶהְבוּךָ:

Thine ointments have a goodly fragrance; Thy name is as ointment poured forth; Therefore do the maidens love thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

200 בנעוריה בית אביה

ההערה מציינת שבמקום זה מובא ציטוט מקטע במאמר.

הערת קה"ת

קטע מכאן מובא באוה"ת ויקרא-ג ע' תשנא.

201 בנעוריה בית אביה

"בין אב לבתו בנעוריה בבית אביה", מילות הסיום של הפרשה העוסקת בנדירים. כאן הן נקראות כשלב הראשון של האהבה.

Numbers 30:17 במדבר ל':יז

אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בְּנִעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ:

These are the statutes, which the L-RD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

202 חסד נעורייך

"חסד נעורייך", האהבה הראשונה.

Jeremiah 2:2 ירמיהו ב':ב'

הֲלֹךְ וְקִרְאֵת בְּאָזְנִי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זָכְרִיתִי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אֲהַבֵּת כְּלוּלֶתְךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בְּמִדְבָּר בְּאַרְצִי לֹא זְרוּעָה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the L-RD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ' ב, ב.

203 לא יחל דברו

"לא יחל דברו; ככל היוצא מפיו יעשה".

Numbers 30:3 במדבר ל':ג'

אִישׁ כִּי־יִדַּר נָדַר לַה' אוֹ־הִשָּׁבַע שְׁבָעָה לְאָסֵר אֶסֶר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל־הֵיצָא מִפִּיו יַעֲשֶׂה:

When a man voweth a vow unto the L-RD, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ל, ג.

204 ואיש דרכו לכבוש

הגמרא לומדת מן הפסוק "מלאו את הארץ וכבשוה" שדרכו של איש לכבוש

ואין דרכה של אישה לכבוש.

Yevamot 65b:4-5 יבמות ס"ה ב"ד-ה'

גמ' מנא הני מילי? אמר רבי אילעא משום רבי אלעזר ברבי שמעון: אמר קרא: "ומלאו את הארץ וכבשוה". איש דרכו לכבוש, ואין אשה דרכה לכבוש. אדרבה: "וכבשוה" תרתי משמע! אמר רב נחמן בר יצחק: "וכבשוה" פתיב. רב יוסף אמר, מהכא: "אני אל שדי פרה ורבה", ולא קאמר "פרו ורבו".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות סה, ב. וש"נ.

205 נשים דעתן קלות

הביטוי שבגמרא, המובא בהערת קה"ת.

Shabbat 33b:6 שבת ל"ג ב"ו

אזל הוא ובריה, טשו בי מדרשא. כל יומא הוה מתניא להו דביתיהו ריפתא וכונא דמין וברכי. כי תקיף גזירתא אמר לקה לבריה: נשים דעתן קלה עליהו, דילמא מצערי לה ומגליא לו. אזלו טשו במערתא. איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמין, והווי משלחי מנייהו והווי יתבי עד צואריהו בחלא. כולי יומא גרסי. בעידן צלויי לבשי מיכסו ומצלו, והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליכלו. איתיבו תריסר שני במערתא. אתא ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת לג, ב. וש"נ.

206 ויקחו אליך פרה

"ויקחו אליך פרה אדומה". המאמר על הפסוק הזה מצוטט כאן.

Numbers 19:2 במדבר י"ט:ב'

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל־בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין־בה מום אשר לא־עלה עליה על:

This is the statute of the law which the L-RD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 13

207 ועמ"ש ע"פ כי תצא למלחמה

שם מוסבר מאמר הזוהר על "נפלה לא תוסיף קום": העלייה לא תהיה מלמטה למעלה, אלא מלמעלה למטה, כמו שנאמר "ביום ההוא אקים". הדבר קשור לאותו קטע בזהר שמצוטט בהמשך המאמר.

הערת קה"ת

לקמן פ' תצא לו, ג.

208 כי תצא למלחמה

"כי תצא למלחמה". המאמר על פסוק זה מצוטט כאן.

Deuteronomy 21:10 דברים כ"א:י'

כִּי־תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וְנָתַנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שָׁבוֹי:

When thou goest forth to battle against thine enemies, and the L-RD thy G-d delivereth them into thy hands, and thou carriest them away captive

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

209 וגלחה את ראשה

"וגלחה את ראשה", נאמר על האישה השבויה.

Deuteronomy 21:12 דברים כ"א:י"ב

וְהִבֵּאתָה אֶל־תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְגִלְחָה אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת־צַפְרָנֶיהָ:

then thou shalt bring her home to thy house; and she shall shave her head, and pare her nails

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 14

210 ונקדשתי בתוך

"ואתקדש בתוך בני ישראל". מובא המאמר על פסוק זה.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

וְלֹא תִחַלְלוּ אֶת־שֵׁם קֹדֶשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם:

And ye shall not profane My holy name; but I will be hal-
lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal-
low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

211 ובד"ה ונקדשתי בתוך בניי

שם החיות הממלאת את העולמות היא רק הארה, וזו השכינה, ואילו ה' עצמו קדוש ונבדל, והוא מחיה את העולמות כאור הסוכב אותם. הטקסט מפנה למאמר זה בהקשר של "שערך כעדר העזים".

הערת קה"ת

לעיל פ' אמור לא, ג.

212 ואם בית אישה נדרה

"ואם בית אישה נדרה".

Numbers 30:11 במדבר ל':יא'

וְאִם־בֵּית אִישָׁה נָדְרָה אוֹ־אֶסְרָה אֶסֶר עַל־נַפְשָׁהּ בְּשָׁבְעָה:

And if a woman vowed in her husband's house, or bound her
soul by a bond with an oath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

213 והפר את נדרה

"והפר את נדרה". את "הפר" קוראים כאן במשמעות של "מהפך".

Numbers 30:9 במדבר ל':ט'

וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִישָׁה יְנִיא אוֹתָהּ וְהִפָּר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִכְּטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וְהִ' יִסְלַח־לָהּ:

But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the L-RD will forgive her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

214 בחכמה אתברירי

העיקרון שבזוהר, שלפיו באמצעות החכמה הם מתבררים, מובא בהערת קה"ת.

Zohar II, 254b זח"ב רנד, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ב רנד, ב.

215 בד"ה וכל בניך

המאמר פותח באמרת חז"ל שתלמידי חכמים מרבים שלום, "אל תקרי בניך אלא בוניך", ושואל מדוע בכלל נדרשת הדרשה הזאת. המאמר שלפנינו מביא את הסברו.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת פ' ראה כט, א.

216 ורב שלום בניך

"וכל בניך לימודי הוי' ורב שלום בניך".

Isaiah 54:13 ישעיהו נ"ד:י"ג

וְכָל־בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ:

And all thy children shall be taught of the L-RD; and great shall be the peace of thy children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

217 א"ת בניך אלא בוניך

הגמרא בסוף מסכת ברכות: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם; אל תקרי "בניך" אלא "בוניך".

Berakhot 64a:14 ברכות ס"ד א:י"ד

אֶל תִּקְרִי "בְּנֵיךָ" אֶלָּא "בּוֹנֵיךָ". "שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאִין לְמוֹ מְכַשְׁוֹל". "יְהִי שְׁלוֹם בְּחִילְךָ שְׁלוֹה בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ". "לְמַעַן אַחֵי וְרַעֲי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ. לְמַעַן בֵּית ה' אֶלְקִינוּ אֲבָקְשָׁה טוֹב לָךְ". "הִ' עוֹ לַעֲמוֹ יִתֵּן ה' יִכְרֶךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם".

Great peace have they that love Thy law; and there is no "stumbling for them" (Ps. cxix. 165). "Peace be within thy walls, and prosperity within thy palaces" (ibid, cxxii. 7). "For my brethren and companions' sakes, I will now say, Peace be within thee" (ibid. v. 8). "For the sake of the house of the L-rd our G-d, I will seek thy good" (ibid. v. 9). "The L-rd will give strength unto His people; the L-rd will bless His people with peace" (ibid. xxix. 11)[2]

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

218 ואיתא בפ' תזריע

שם מובאים שוב אותו זוהר בפרשת תזריע והרמ"ז: "למען תזכרו" פירושו שתהיו זכרים, כשם שאישה שמתעברת יולדת תחילה זכר. זו ההקבלה שהטקסט נשען עליה כאן.

הערת קה"ת

ראה גם לעיל פ' שלח מו, א.

219 אשה כי תזריע וילדה זכר

"אשה כי תזריע וילדה זכר".

Leviticus 12:2 ויקרא י"ב:ב

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה זָכָר וְטָמְאָה שְׁבַע־יָמִים כִּי־מִי נִדְתָּ דֹתָהּ תִּטָּמָא:

Speak unto the children of Israel, saying: If a woman be delivered, and bear a man-child, then she shall be unclean seven days; as in the days of the impurity of her sickness shall she be unclean

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

220 לית בפומה אלא ילידו דילה אי להוי דכר

הזוהר בפרשת תזריע: מיום שאישה מתעברת, כל מה שהיא מדברת עליו

הוא אם ילדה יהיה זכר.

Zohar, Tazria 1:2-3:11 ספר הזהר, תזריע א"ב:ג:י"א

R. Aha also asked why the word "conceive-seed" is used instead of merely "conceive". R. Jose answered: 'A woman from the time she becomes pregnant till she is delivered can talk of nothing but the child she is to bear, whether it is to be 'a boy or a girl

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

221 ויקח אהרן את אלישבע

"ויקח אהרן את אלישבע... לו לאשה".

Exodus 6:23 שמות ו':כ"ג

וַיִּקַּח אֶהֱרֹן אֶת־אֵלִישֶׁבַע בַּת־עֲמִינָדָב אַחֹת נַחֲשֹׁן לֹו לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־נָדָב וְאֶת־אֵלִישֶׁבָּא וְאֶת־אִיתָמָר:

And Aaron took him Elisheba, the daughter of Amminadab, the sister of Nahshon, to wife; and she bore him Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

222 ויקח אהרן את אלישבע

הטקסט מצטט את הזוהר בפרשת שמייני על פסוק זה, עם פירוש הרמ"ז.

Zohar, Shmini 4:49-5:59 ספר הזהר, שמייני ד':מ"ט-ה':נ"ט

R. Eleazar here adduced the verse: "And Aaron took him Elisheba, the daughter of Aminadab, the sister of Nahshon, to wife" (Ex. 6, 23). 'Aaron', he said, 'acted fitly, copying the supernal model. "Elisheba" was destined for Aaron from the time of the Creation, just as "Bathsheba"1v. p. 37a. was destined for David from the time of the Creation

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

223 ועיניו כפי שמייני . . וכפיי הרמ"ז שם

ההערה מפנה לאור התורה לדיון נוסף בזהר על אהרן ואלישבע ובפירושו הרמ"ז.

הערת קה"ת

ראה אזה"ת מסעי ע' אשעט.

224 בד"ה והי' לכם לציצית

שם נדרש "וזכרתם את כל מצוות" כך שהדבר עושה אותם "זכרים", נותנים; זו הדרשה שעליה נשען המאמר כאן בפירוש "למען תזכרו".

הערת קה"ת

לעיל פ' שלח מו, א.

225 למען תזכרו

"למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי". יש לקרוא זאת כהפיכה ל"זכרים".

Numbers 15:40 במדבר ט"ו:מ

לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לְאַלְקֵיכֶם:

that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

226 בפ' אמור (דף ק' ע"ב)

שם התפילה נקראת "נשמה", ויש לעורר בתפילה אהבה במסירות נפש, בבחינת "אהותי"; מובאים הפסוקים "אמור לחכמה אהותי את" ו"אהותי בת אבי היא", וכן האזהרה שמי שאומר "אין לי אלא תורה" — אין לו אפילו תורה. כל הדברים הללו מקבילים לפסקאות 14-16 כאן.

הערת קה"ת

227 אחותי בת אבי היא

דברי אברהם על שרה: "אחותי בת אבי היא".

Genesis 20:12 בראשית כ':יב

וגם-אמנה אחתי בת-אבי הוא אף לא בת-אמי ותהיילי לאשה:

And moreover she is indeed my sister, the daughter of my father, but not the daughter of my mother; and so she became my wife.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

228 בזמנא דנטלי מבי אבא

הטקסט מצטט את הזוהר בפרשת אמור על פסוק זה: בזמן שהם מקבלים מבית אב.

Zohar, Emor 38:202-40:226 ספר זוהר, אמור ל"ח:ר"ב-מ:ר"כ"ו

This is the purpose which these blasts should serve, being accompanied by repentance before G-d. Thus when Israel produce the blasts of the shofar with proper devotion, the supernal Shofar returns and crowns Jacob so that all is properly arranged. Another throne is set up and joy is universally diffused and G-d has mercy on the world. Happy are Israel who know how to divert their Master from justice to mercy and to be the instruments for establishing all worlds. Corresponding to the three series of blasts three books are ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

229 ואם הי' תהי' לאיש ואם בית אישה נדרה

"ואם היו תהיה לאיש ונדרה עליה".

Numbers 30:7 במדבר ל':ז

ואם-היו תהיה לאיש ונדרה עליה או מבטא שפתייה אשר אסרה על-נפשה:

And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ל', ז. יא.

230 ושמע אביה את נדרה

"ואביה שמע את נדרה". המאמר על פסוק זה מפתח את הנקודה.

Numbers 30:5 במדבר ל':ה

ושמע אביה את-נדרה ואסרה אשר אסרה על-נפשה והחריש לה אביה וקמו כל-נדריה וכל-אסר אשר-אסרה על-נפשה יקום:

and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

231 מפירין נדרים בשבת

המשנה: אפשר להפר נדרים בשבת.

Shabbat 157a:5 שבת קנ"ז א:ה'

מתני' מפירין נדרים בשבת, ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת. ופוקקין את המאור, ומודדין את המטלית, ומודדין את המקנה. ומעשה בימי אביו של רבי צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור בטפחים, וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח אם לאו, ומדבריהם למדנו, שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת קנז, א.

232 להקריב לי במועדו

"להקריב לי במועדו" — נאמר על קרבן התמיד, שכנגדו נקבעה התפילה היומית.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו את-בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני לחמי לאשי ירח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

233 והדל לא ימעיט

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" ממחצית השקל. המאמר על פסוק זה מסביר שאור אבא מאיר בכל נשמה.

Exodus 30:15 שמות ל':ט"ו

העשיר לא-ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת את-תרומת ה' לכפר על-נפשתיכם:

The rich shall not give more, and the poor shall not give less, than the half shekel, when they give the offering of the L-RD, to make atonement for your souls

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

234 אור אבא מאיר בכל

הטקסט מצטט את התניא, סוף פרק י"ח ופרק י"ט, על החכמה המצויה בכל נשמה יהודית.

Tanya, Likkutei Amarim 18:6-7 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים י"ח:ו-ז

וארעל-פייכון, מאחר שהיא מעשר ספירות קדושות, היא פולגה מכולן, גם מחכמה דעשיה, שבתוכה מלובשת חכמה דמלכות דאצילות, שבתוכה חכמה דאצילות, שבה מאיר אור-אין-סוף ברוך-הוא ממש, כדכתיב: "ה' בחכמה יסד ארץ", ו"כולם בחכמה עשית". ונמצא, כי אין סוף ברוך-הוא מלובש בבחינת חכמה שגנפש האדם - יהיה מי שיהיה מישאל, ובחינת החכמה שבה, עם אור-אין-סוף ברוך-הוא המלובש בה, מתפשטת בכל בחינות הנפש כולה, ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

235 כי קרוב אליך הדבר מאד

"כי קרוב אליך הדבר מאד, בפיר ובלבבך לעשותו".

Deuteronomy 30:14 דברים ל:יד

כִּי־קֵרֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ:

But the word is very nigh unto thee, in thy mouth, and in thy heart, that thou mayest do it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ל, יד.

236 ארז"ל נערה המאורסה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נדריים רפ"י, טו, ב.

237 נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה

המשנה: נדריה של נערה מאורסה מופרים יחד בידי אביה ובעלה.

Nedarim 66b:8-10 נדרים ס"ו ב:ח-י

אָמַר לָהּ: זִילִי תִבְרִי תְּהוֹן עַל רִישָׁא דְּבָבָא. הָוָה יְתִיב בָּבָא בְּן בּוּטָא
אֶבְבָּא וְקָא דְּאִין דִּינָא. אֲזֻלַּת וּתְבַרַּת תְּהוֹן עַל רִישִׁיָּה. אָמַר לָהּ: מָה
הָדִין דְּעַבְדָּתָּ? אָמְרָה לָקָה: כֶּךָ צִיּוֹנִי בַּעֲלִי. אָמַר: אֶת עֲשִׂית רְצוֹן בַּעֲלִיךָ,
הַמָּקוֹם יוֹצִיא מִמֶּךָ שְׁנֵי בָנִים כְּבָבָא בְּן בּוּטָא. הָדָרְן עֲלֶיךָ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
נַעֲרָה הַמְּאֻרְסָה, אֲבִיהָ וּבַעֲלָהּ מְפִירִין נְדָרֶיהָ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

238 ברבות בא (ס"פ ט"ו)

שם, במעמד הר סיני היו רק אירוסין — הכלה קיבלה טבעת — ואילו לעתיד
יהיו נישואין, "כי בועליך עושיך", כאשר יתגלו הטעמים הפנימיים והתענוג
שבתורה, כפי שמפרש רש"י על "ישקני". כך מתבאר מדוע הזמן הזה נקרא
אירוסין.

הערת קה"ת

ראה גם לקמן שה"ש מה, א.

239 וארשתיך לי

"וארשתיך לי לעולם".

Hosea 2:21 הושע ב:כ"א

וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְרַחֲמִים:

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth
thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lov-
ingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

240 כי בועליך עושיך

"כי בועליך עושיך, הווי צבאות שמו".

Isaiah 54:5 ישעיהו נ"ד:ה'

כִּי בַעֲלֶיךָ עוֹשֶׂיךָ הִי צְבָאוֹת שְׁמוֹ וְגֹאֲלֶךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל אֱלֹקֶי כָּל־הָאָרֶץ
יִקְרָא:

For thy Maker is thy husband, The L-RD of hosts is His
name; And the Holy One of Israel is thy Redeemer, The G-d
of the whole earth shall He be called

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נד, ה.

241 כי בועליך עושיך

המדרש: העולם הזה הוא אירוסין — "וארשתיך ליי" — ואילו ימות המשיח
יהיו נישואין — "כי בועליך עושיך".

Shemot Rabbah 15:31 שמות רבה ט"ו:ל"א

דבר אחר: החדש הזה לכם משל למלך, שקדש אשה וכתב לה מתנות
מועטות. כיון שבא ללקחה, כתב לה מתנות רבות כבעל. כך, העולם
הזה אירוסין היו, שנאמר (הושע ב, כא): וארשתיך לי לעולם, ולא מסר
להם אלא הלבנה בלבד, שנאמר: החדש הזה לכם, אבל לימות המשיח
יהיו נישואין, שנאמר (ישעיה נד, ה): כי בועליך עושיך, באותה שעה
מוסר להן את הכל, שנאמר (דניאל יב, ג): והמשכילים יזהירו כוזהר
הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד:

Another interpretation: "This month shall be for you" – this
is analogous to a king who betrothed a woman and wrote her
[a marriage contract endowing her] minimally. When [the
time] came to marry her, he wrote her [a contract endowing
her with] numerous gifts, as a husband. So, this world is be-
trothal, as it is stated: "I will betroth you to Me forever"
(Hosea 2:21), and He gave them only the moon, as it is stat-
ed: "This month shall be for you." However, in the days of
... ,the Messiah

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022
(CC-BY)

242 ביום ההוא תקראי אישי

"והיה ביום ההוא נאום הווי תקראי אישי".

Hosea 2:18 הושע ב:י"ח

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֶאֱמָרְתִּי תִקְרָאִי אִישִׁי וְלֹא־תִקְרָאִי־לִי עוֹד בַּעֲלִי:

And it shall be at that day, saith the L-RD, That thou shalt
call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

243 אורייתא סתים וגליא

דברי הזוהר שהתורה נסתרת ונגלית, המובאים בהערת קה"ת.

Zohar III, 73a זח"ג עג, א

הערת קה"ת

זח"ג עג, א. צח, ב.

244 רבי יוחנן על "תקראי אישי": ככלה בבית חמיה, ולא ככלה בבית אביה.

Pesachim 87a:1-92b:3 פסחים פ"ז א:א-צ"ב ב:ג

פסקה 16

245 בת אבי

"היא אחותי, בת אבי".

Genesis 20:12 בראשית כ':י"ב

וְגַם־אֶמְנָה אַחֹתִי בַת־אָבִי הִוא אֵךְ לֹא בַת־אִמִּי וְתִהְיֶה־לִּי לְאִשָּׁה:

And moreover she is indeed my sister, the daughter of my
father, but not the daughter of my mother; and so she be-
came my wife

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כ, יב.

246 לא זו מחבבה

המשל על מלך שאהב את בתו היחידה: הוא קרא לה תחילה "בתי", אחר כך "אחותי", ולבסוף "אמי".

Shemot Rabbah 52:5 שמות רבה נ"ב:ה'

... משל למלך, שהיתה לו בת יחידה, והיה מחבבה ביותר מדאי, והיה קורא אותה בתי. לא זו מחבבה, עד שקראה אחותי, ועד שקראה אמי. כך הקב"ה, בתחילה קרא לישראל בת, שנאמר (תהלים מה): שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך, לא זו מחבבן עד שקראן אחותי, שנאמר (שיר ה): פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי ראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה, לא זו מחבבן, עד שקראן אמי, שנאמר (ישעיה נא): הקשיבו אלי עמי ולאמי אלי האזינו כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע. עמד רשב"י ונשקו על ...

Another matter, "they brought the Tabernacle" – that is what is written: "Emerge, daughters of Zion, and look at King Solomon, with the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding, and on the day of the rejoicing of his heart" (Song of Songs 3:11). When was this verse stated? On the day that the Tabernacle was set up, when there was great celebration in Israel because the Holy One blessed be He rested amongst them. "Daughters of Zion ... [tziyon]" – the children who are

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

שמור"ר נב, ה.

247 לא זו מחבבה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שמור"ר (ס"פ פקודי). ושהש"ר ע"פ צאינה וראינה [פ"ג יא, ב] [כ].

248 לא זו מחבבה עד שקראה בתי

אותו משל, על "בעטרה שעטרה לו אמו".

Shir HaShirim Rabbah 3:11:2 שיר השירים רבה ג':יא"ב

... שְׁהִיְתָה לוֹ בֵּית יְחִידָה וְהִיָּה מְחַבֶּבֶת יוֹתֵר מְדַאי וְהִיָּה קוֹרָא אוֹתָהּ בֵּתִי, וְלֹא זֹו מְחַבֶּבֶת עַד שֶׁקָּרָא אוֹתָהּ אַחוֹתִי, וְלֹא זֹו מְחַבֶּבֶת עַד שֶׁקָּרָא אוֹתָהּ אִמִּי. כִּי הִיָּה מְחַבֵּב יוֹתֵר מְדַאי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְקָרָא בֵּתִי, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים מה, יא): שְׁמָעִי בֵּת וְרָאִי, וְלֹא זֹו מְחַבֵּב עַד שֶׁקָּרָא אַחוֹתִי, שְׁנֵאֲמַר (שיר השירים ה, ב): פִּתְחִי לִי אַחֲתִי רַעֲיָתִי. וְלֹא זֹו מְחַבֵּב עַד שֶׁקָּרָא אִמִּי, שְׁנֵאֲמַר (ישעיה נא, ד): הִקְשִׁיבוּ אֵלַי עַמִּי וְלֹאֲמִי אֵלֵי הָאֲזִינוּ, וְלֹאֲמִי כְּתִיב, עֲמַד ...

At the crown with which his mother crowned him," Rabbi Yohanan said: Rabbi Shimon ben Yohai asked Rabbi Elazar ben Rabbi Yosei, he said to him: 'Have you possibly heard from your father what is: "At the crown with which his mother crowned him"?' He said to him: 'Yes.' He said to him: 'What?' He said to him: '[It is analogous] to a king who had an only daughter and he loved her exceedingly much and would call her: My daughter. He did not stop loving her until ... he called

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

249 כל האומר אין לי אלא תו'

הגמרא: כל האומר שאין לו אלא תורה, אין לו אפילו תורה.

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב:ד-ה'

עֲרַבִי שְׁלָצִיזֹן — דְּעֲבָדִי שְׁלוֹף דּוּץ. תּוֹקֵעַ עֲצָמוֹ לְדָבָר הֶלְכָּה — דִּתְנִיָא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ תוֹרָה — אֵין לוֹ תוֹרָה. פְּשִׁיטָא! אֵלָּא: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אֵלָּא תוֹרָה — אֵין לוֹ אֵלָּא תוֹרָה. הָא נִמִּי פְּשִׁיטָא! אֵלָּא דְאִפִּילוּ תוֹרָה אֵין לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב פִּפְא, אָמַר קְרָא: "וְלִמְדַתְּם וְעִשְׂתֶּם" — כָּל שֶׁשָּׁנָו בְּעִשְׂיָה יִשְׁנֹו בְּלִמְיָדָה, כָּל שֶׁאֵינוּ בְּעִשְׂיָה אֵינוּ בְּלִמְיָדָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות קט, ב.

פסקה 17

250 רשב"י שתורתו אומנתו

רבי יוחנן: אנשים כמו רבי שמעון בר יוחאי וחבריו, שתורתם היא עיסוקם, אינם מפסיקים את לימודם כדי להתפלל.

Shabbat 11a שבת י"א א

הערת קה"ת

שבת י"א, א. בארוכה ראה לקו"ש-יו ע' 357 ואילך.

251 בחד קטירא אתקטירנא

שם נאמר שהתנאים והאמוראים לא האריכו בתפילה, מפני שהיו במדרגה נעלית כל כך, כפי שאמר רבי שמעון: "בחד קטירא אתקטירנא". התבוננות קצרה קבעה את האמת בלבם כיתד שאינה זזה — בחינת "תרין ריעין דלא מתפרשין". הדבר תומך בנקודה כאן: רבי שמעון לא נזקק לתפילה כדי לעזור את האהבה.

Zohar III, 288a זח"ג רפח, א

הערת קה"ת

זח"ג רפח, א. ועל"ק בדברים (יב, ב) וש"נ [כ].

252 בחד קטירא אתקטירנא

ההערה מציינת את סדרת המאמרים הזאת כאחד המקומות שבהם נדון הביטוי "בחד קטירא אתקטירנא".

Zohar III, 288a זח"ג רפח, א

הערת קה"ת

לשון זה (בחד קטירא .: ב"י להיטא) הובא בכ"מ בדא"ח, ולע"ע מצאתי באדרא זוטא (זח"ג רפח, א): פתח ר"ש ואמר כו' בחד קטירא אתקטירנא ב"י בקוב"ה כו'. ושם (רצב, א): [נשמתי ב"י אחידא ב"י להיטא. וראה המשך יונתי שם [ע' נד ואילך]. המשך תעריב הנ"ל פי ריב. הערת כ"ק אדמו"ר — בסה"מ מלוקט ח"ב ע' קכב (בהוצאה החדשה — ח"א ע' קסד). נתבאר בארוכה בסה"מ מלוקט ח"ג ע' קנא (בהוצאה החדשה — ע' רפד) ואילך. וראה בהמצויין שם.

253 בחד קטירא אתקטירנא

באידרא זוטא אומר רבי שמעון בר יוחאי: "בקשר אחד אני קשור אליו".

Zohar, Idra Zuta 1:29-4:37 ספר הזהר, האדרא זוטא א:כ"ט-ד:ל"ז

254 ואלה המשפטים

"ואלה המשפטים". המאמר על פסוק זה עוסק בנשמות דאצילות.

Exodus 21:1 שמות כ"א:א'

ואֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לִפְנֵיהֶם:

259 נדרים סייג לפרישות

רבי עקיבא: נדרים הם גדר לפרישות.

Pirkei Avot 3:13 משנה אבות ג:י"ג

רבי עקיבא אומר, שחוק וקלות ראש, מרגילין לערוה. מסרת, סג
לתורה. מעשרות, סג לעשר. נדרים, סג לפרישות. סג לחכמה,
שתיקה:

Rabbi Akiva said: Merriment and frivolity accustom one to sexual licentiousness; Tradition is a fence to the Torah; Tithes a fence to wealth, Vows a fence to abstinence; A fence to wisdom is silence.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

260 אין אשה דרכה לכבש

הגמרא: דרכו של איש לכבוש ולא דרכה של אישה; כאן הכוונה לשלב הראשוני, שבו עדיין אי אפשר להפוך את הגשמיות.

Yevamot 65b:4-5 יבמות ס"ה ב:ד-ה'

גמי מנא הני מילי? אמר רבי אילעא משום רבי אלעזר ברבי שמעון: אמר קרא: "ומלאו את הארץ וכבשוה". איש דרכו לכבש, ואין אשה דרכה לכבש. אדרבה: "וכבשוה" תרתי משמע! אמר רב נחמן בר יצחק: "וכבשה" כתיב. רב יוסף אמר, מהכא: "אני אל שדי פרה ורבה", ולא קאמר "פרו ורבו".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסוקה 19

261 ואם היו תהי לאיש

"ואם תהיה לאיש" — השלב השני באהבת האישה.

Numbers 30:7 במדבר ל':ז

ואם-היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתייה אשר אסרה על-נפשה:

And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

262 מטרד בת מי זהב

מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב: השמות נקראים כרמו לעיסוק באהבה גדולה, וכוהב על גבי כסף.

Genesis 36:39 בראשית ל"ו:ל"ט

וימת בעל חנו בן-עקבור וימלך תחתיו הדר ושם עירו פְּעו ושם אשתו מהיטבאל בת-מטרד בת מי זהב:

And Baal-hanan the son of Achbor died, and Hadar reigned in his stead; and the name of the city was Pau; and his wife's name was Mehetabel, the daughter of Matred, the daughter of Me-zahab.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

263 ועמך לא חפצתי

"ומבלעדיך לא חפצתי בארץ".

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מילי בשמים ועמך לא-חפצתי בארץ:

Now these are the ordinances which thou shalt set before them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

255 משכנותיך ישראל

"מה טובו אוהליך יעקב, משכנותיך ישראל". המאמר על פסוק זה מובא בסוף.

Numbers 24:5 במדבר כ"ד:ה'

מה־טבו אה־ליך יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל:

!How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 18

256 משכני אחרך נרוצה

"משכני, אחרך נרוצה". הסיכום מזכיר שאהבתו הקרירה של הבן זקוקה לכך שה' ימשוך אותה תחילה.

Song of Songs 1:4 שיר השירים א:ד'

מִשְׁכְּנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה תְּבִיאֵנִי תִמְלֹךְ תְּדַרְיוּ נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בְּךָ נִזְכִּירָה דְּדִיךְ מִיַּיִן מִיִּשְׁרִים אֶהְבֹּךְ:

Draw me, we will run after thee; The king hath brought me into his chambers; We will be glad and rejoice in thee, We will find thy love more fragrant than wine! Sincerely do they love thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

257 הגידה לי שאהבה נפשי

"הגידה לי שאהבה נפשי, איכה תרעה... כי למה אהיה כעוטיה?" הסיכום מזכיר את הפסוק כולו כפי שהוא מוסבר בסעיף 2.

Song of Songs 1:7 שיר השירים א:ז'

הַגִּידָה לִי שְׁאֶהְבָּה נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעָה אֵיכָה תִרְבִּיץ בְּצִהָרִים שְׁלֹמָה אֶהְיֶה קַעֲטִיזָה עַל עֲדָרֵי חֲבֵרִיהַ:

Tell me, O thou whom my soul loveth, Where thou feedest, where thou makest thy flock to rest at noon; For why should I be as one that veileth herself Beside the flocks of thy companions?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

258 אכלתי יערי עם דבשי

"אכלתי יערי עם דבשי", כשהכוונה לברכות שלפני קריאת שמע ולקריאת שמע עצמה.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה:א'

בָּאתִי לִגְנִי אֶחָתִי כָלָה אֶרִיתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׁמִי אֶכְלֹתִי יַעְרִי עִם־דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִן עִם־חֶלְבִי אֶכְלוּ רָעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

269 לא זו מחבבה עד שקראה בתי

המשל על המלך שאהב את בתו, עד שקרא לה תחילה "בתי", אחר כך "אחותי", ולבסוף "אמי".

Shir HaShirim Rabbah 3:11:2 שיר השירים רבה ג':י"א:ב'
... שְׁהִיְתָה לוֹ בַּת יְחִידָה וְהִיא מְחַבֶּבֶת יוֹתֵר מִדָּאִי וְהִיא קוֹרָא אוֹתָהּ בֵּתִי, וְלֹא זֶה מְחַבֶּבֶת עַד שֶׁקָּרָא אוֹתָהּ אָחוֹתִי, וְלֹא זֶה מְחַבֶּבֶת עַד שֶׁקָּרָא אוֹתָהּ אִמִּי. כִּי הִיא מְחַבֶּבֶת יוֹתֵר מִדָּאִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִישְׂרָאֵל, וְקִרְאָן בֵּתִי, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (תהלים מה, יא): שְׁמַעִי בֵּת וְרָאִי, וְלֹא זֶה מְחַבֶּבֶת עַד שֶׁקִּרְאָן אָחוֹתִי, שְׁנֵאֲמַר (שיר השירים ה, ב): פִּתְחִי לִי אָחוֹתִי רַעֲיִנִי. וְלֹא זֶה מְחַבֶּבֶת עַד שֶׁקִּרְאָן אִמִּי, שְׁנֵאֲמַר (ישעיה נא, ד): הִקְשִׁיבוּ אֵלַי עַמִּי וְלֹאֹמֵי אֵלַי הֲאֻזִּינוּ, וְלֹאֹמֵי כְּתִיב, עֲמִד ...

At the crown with which his mother crowned him," Rabbi Yoḥanan said: Rabbi Shimon ben Yoḥai asked Rabbi Elazar ben Rabbi Yosei, he said to him: 'Have you possibly heard from your father what is: "At the crown with which his mother crowned him"'? He said to him: 'Yes.' He said to him: 'What?' He said to him: '[It is analogous] to a king who had an only daughter and he loved her exceedingly much and would call her: My daughter. He did not stop loving her until ... he called

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

270 ואם היו תהיי לאיש

"ואם תהיה לאיש".

Numbers 30:7 במדבר ל':ז

וְאִם־הָיָה תִּהְיֶה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבְּטָא שְׁפִתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עָלֶיהָ נִפְשָׁהּ:

And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

271 אחותי בת אבי היא

"אחותי בת אבי היא, אך לא בת אמי, והיא נעשתה לי לאישה".

Genesis 20:12 בראשית כ':י"ב

וְגַם־אֶמְנָה אָחוֹתִי בִּתְ־אָבִי הִוא אֲךָ לֹא בִּתְ־אִמִּי וְתִּהְיֶינִי לְאִשָּׁה:

And moreover she is indeed my sister, the daughter of my father, but not the daughter of my mother; and so she became my wife

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

272 נובלות חכמה שלמעלה תורה

רשימת הדברים של רבי אבין שהם "נובלות" של דבר נעלה מהם: נובלות החכמה של מעלה היא התורה. הדבר מסביר מדוע הקשר הנוכחי באמצעות התורה הוא עדיין רק אירוסין.

Bereshit Rabbah 17:5 בראשית רבה י"ז:ה'

... נובלת מיתה - שינה; נובלת נבואה - חלום; נובלת העולם הבא - שבת. רבי אבין מוסיף: עוד תרתין: נובלת אורה של מעלה - גלגל חמה; נובלת חכמה של מעלה - תורה:

The L-rd G-d cast a deep slumber upon the man, and he slept. He took one of his sides, and He closed it with flesh in its place [tahtena]" (Genesis 2:21). "The L-rd G-d cast [hipil]

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

264 ואל אישך תשוקתך

"ואל אישך תשוקתך" — דימוי לאהבת האישה.

Genesis 3:16 בראשית ג':ט"ז

אֶל־הָאִשָּׁה אָמַר ה'רְבָּה אֲרָבָה עֲצֹבוֹנָהּ וְהִרְבֵּה בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל־אִישָׁהּ תִּשְׁוָקְתָּ וְהָיָה לְמִשְׁלִיכָהּ:

Unto the woman He said: 'I will greatly multiply thy pain and thy travail; in pain thou shalt bring forth children; and thy desire shall be to thy husband, and he shall rule over thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

265 ויהיו שניהם ערומים

"ויהיו שניהם ערומים" — נקרא כהיותם מופשטים מתשוקות וזרות.

Genesis 2:25 בראשית ב':כ"ה

וַיְהִיו שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבַּשְׁשׁוּ:

And they were both naked, the man and his wife, and were not ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

266 ביום ההוא תקראי אישי

"ביום ההוא תקראי אישי".

Hosea 2:18 הושע ב':י"ח

וְהָיָה בְיוֹם־הַהוּא נֶאֱמַרְתִּי תִקְרָאִי אִישִׁי וְלֹא־תִקְרָאִי־לִי עוֹד בְּעָלִי:

And it shall be at that day, saith the L-RD, That thou shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

267 והפר את נדרה

"והוא יפר את נדרה": כאשר הנשמה יכולה להפוך את המותר, שוב אין צורך בנדר.

Numbers 30:9 במדבר ל':ט'

וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִשָּׁה נִגְיָא אוֹתָהּ וְהִפְרֵת אֶת־נְדָרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְּטָא שְׁפִתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נִפְשָׁהּ וְה' יִסְלַח־לָהּ:

But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the L-RD will forgive her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 20

268 נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה

המשנה: את נדריה של נערה מאורסה מפירים אביה ובעלה יחד.

Nedarim 66b:8-10 נדרים ס"ו ב:חז"י

אָמַר לָהּ: יִזְלִי תִבְרִי תִּהְיוֹן עַל רִישָׁא דְּכָבָא. הָיָה יְתִיב כְּבָא בִּן בּוּטָא אַכְבָּא וְקָא דָּאִין דִּינָא. אֲזֵלַת וּתְבַרַּת תִּהְיוֹן עַל רִישָׁהּ. אָמַר לָהּ: מָה הָדִין עֲבַדְתָּ? אָמְרָה לָהּ: כִּי צִינְנִי בְּעָלִי. אָמַר: אֵת עֲשִׂית רְצוֹן בְּעָלֶיךָ, הַמָּקוֹם יוֹצִיא מִמֶּךָ שְׁנֵי בָנִים כְּכָבָא בִּן בּוּטָא. הָדָן עָלֶיךָ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר נִעְרָה הַמְּאֻרְסָה, אֲבִיָּהּ וּבְעָלָהּ מְפִירִין נְדָרֶיהָ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ing of his heart” (Song of Songs 3:11). When was this verse stated? On the day that the Tabernacle was set up, when there was great celebration in Israel because the Holy One blessed be He rested amongst them. “Daughters of Zion ... [tziyon]” – the children who are

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

276 בכל מאדך

“ובכל מאדך”. כאן מדובר במדרגה הפנימית של נוקבא, ברצון שלכל.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאַהֲבָתְךָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ה.

277 אחת היא יונתי

“אחת היא יונתי, תמתי; אחת היא לאמה”. היא נעשית כמו אמה.

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו:ט

אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמְתִּי אַחַת הִיא לְאִמָּה בְּרָהּ הִיא לְיֹלְדָתָהּ רְאוּהָ בָנוֹת
וַיֹּאשְׁרוּהָ מַלְכוּת וּפִילֵגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her
mother; She is the choice one of her that bore her. The
daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens
and the concubines, and they praised her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ו, ט.

278 ביום ההוא יהי

“ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד”, כפי שמצוטט בהערת קה"ת.

Zechariah 14:9 זכריה י"ד:ט

וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל-כָּל-הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יְהִי ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד:

And the L-RD shall be King over all the earth; In that day
shall the L-RD be One, and His name one

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכריה יד, ט.

279 תרין רעין דלא מתפרשין

הוהר מתאר את אבא ואמא כשני רעים שאינם נפרדים לעולם.

Zohar II, 56a זח"ב נו, א

Zohar III, 4a זח"ג ד, א

הערת קה"ת

ראה זח"ב נו, א. זח"ג ד, א. אוה"ת נצבים ע' אירכב.

a deep slumber” – Rabbi Yehoshua of Sikhnin said in the name of Rabbi Levi: The beginning of downfall [mapala] is sleep. When a person sleeps, he does not toil in Torah and does not do any work. literally means, “He caused to fall down.” Rav said: There are three slumbers: the slumber of

...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

273 ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו

הפסוק על איסור עריות, המסתיים במילים “חסד הוא” (דבר מביש); הוהר מפרש אותו כייחוד עליון באמצעות חסד.

Leviticus 20:17 ויקרא כ:י"ז

וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִקַּח אֶת-אָחֳתוֹ בֶּת-אָבִיו אוֹ בֶּת-אִמּוֹ וְרָאָה אֶת-עֲרֻתָּהּ וְהָיָה
תִּרְאָה אֶת-עֲרֻתוֹ חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְנֵי עַמּוֹ עֲרֹת אָחֳתוֹ גֵּלָה
עוֹנָו יִשָּׂא:

And if a man shall take his sister, his father's daughter, or
his mother's daughter, and see her nakedness, and she see
his nakedness: it is a shameful thing; and they shall be cut
off in the sight of the children of their people: he hath un-
covered his sister's nakedness; he shall bear his iniquity

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

274 ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו

הטקסט מצטט את הוהר בפרשת אחרי על פסוק זה, הנקרא כייחוד של ו' וה'.

Zohar, Achrei Mot 59:362-61:369 ספר הוהר, אחרי מות נ"ט:שס"ב-ס"א:שס"ט

We have learnt that when Cain and Abel were removed,
Adam returned to his wife and was clothed with a fresh spirit
and begat Seth, with whom commenced the generations of
righteous men in the world. G-d showed lovingkindness to
the world, and with each one a female was born to populate
the world, after the supernal pattern. For so we have af-
firmed in the secret doctrine of the Mishnah, that “if a man
taketh his sister, his father's daughter or his mother's
... truly ;(lit. Iovingkindness) ”daughter, it is hesed

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

275 לא זו מחבבה עד שקראה אמי

אותו משל: הוא לא חדל לחבב אותה, עד שקרא לה “אחותי” ואחר כך “אמי”.

Shemot Rabbah 52:5 שמות רבה נ"ב:ה'

... משל למלך, שהיתה לו בת יחידה, והיה מחבבה ביותר מדאי, והיה
קורא אותה בתי. לא זו מחבבה, עד שקראה אחותי, ועד שקראה אמי.
כך הקב"ה, בתחילה קרא לישראל בת, שנאמר (תהלים מה): שמעי בת
וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך, לא זו מחבבן עד שקראן
אחותי, שנאמר (שיר ה): פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי
נמלא טל קוצותי רסיסי לילה, לא זו מחבבן, עד שקראן אמי, שנאמר
(ישעיה נא): הקשיבו אלי עמי ולאמי אלי האזינו כי תורה מאתי תצא
ומשפטי לאור עמים ארגיע. עמד רשב"י ונשקו על ...

Another matter, “they brought the Tabernacle” – that is what
is written: “Emerge, daughters of Zion, and look at King
Solomon, with the crown with which his mother crowned
him on the day of his wedding, and on the day of the rejoic-

285 ולא תוסף קום

”נפלה לא תוסף קום בתולת ישראל”.

Amos 5:2 עמוס ה'ב'

נפלה לא תוסף קום בתולת ישראל נטשה על־אדמתה אין מקימה:

The virgin of Israel is fallen, She shall no more rise; She is
.cast down upon her land, There is none to raise her up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

286 ולא תוסף קום כ"א קוב"ה יוקים לה

הטקסט מצטט את הזוהר בוויקרא: היא לא תקום בכוחות עצמה, אלא הקדוש ברוך הוא יקים אותה.

Zohar, Vayikra 9:71-10:80 ספר הזוהר, ויקרא ט':ע"א-י':פ'

The thought of man is also the fountain-head of his life, and from it stretch ways and paths to pervert his ways in this world and in the next. From that thought issues the defilement of the evil inclination to work harm to him and to all, and from it come error and iniquity and presumptuous sin, idolatry, fornication and bloodshed; wherefore it says, “my thoughts are not as your thoughts”. Hence it says, first of all, “If his oblation be a burnt-offering”, for the “burnt-offer-

... ing” (‘olah) has reference to

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

287 סד"ה כי ההרים ימושו

שם “ההרים ימושו” דומה לאמירה שהנביאים עתידים להתבטל: לא להיעלם, אלא להיות כנר בפני אבוקה לעומת הגילוי העתידי הגדול של חסד, שהוא למעלה מהשתלשלות. אותו רעיון עומד גם ביסוד הבושה של השמש והלבנה כאן.

הערת קה"ת

לקר"ת תצא מא, ב.

288 כי ההרים ימושו

”כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה, וחסדי מאתך לא ימוש”.

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:

כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט אִמֵּר מִרְחֻמְךָ ה'

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath
.compassion on thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

289 התלמוד מצטט את הפסוק “וחפרה הלבנה” בדיונו בשאלה מתי הבעל יכול להפר נדר.

Nedarim 90a:2 נדרים צ' א:ב'

ורב פפי אָמַר: מַחְלוּקַת בִּהְפָּרָה, דְּרַבִּי נֶתַן סָבַר: אִין הַפֶּעַל מִיפֵּר אֱלָא אִם כּוּן חַל נָדָר, דְּכַתִּיב: “וַחֲפָרָה הַלְבָנָה”. וְרַבְּנָן סָבְרִי: פֶּעַל מִיפֵּר אֵף עַל פִּי שְׁלֹא חַל נָדָר, דְּכַתִּיב: “מִפֵּר מַחֲשָׁבוֹת עַרְוִמִּים”.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

290 “וחפרה הלבנה ובושה החמה, כי הוי צבאות מלך”.

Isaiah 24:23 ישעיהו כ"ד:כ"ג

וַחֲפָרָה הַלְבָנָה וּבוֹשָׁה הַחֲמָה כִּי־מֶלֶךְ הִי צָבָאוֹת בָּהָר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם וְנָגַד וְקָנְיוֹ כְּבוֹד:

280 תרין רעים דלא מתפרשין

מקום נוסף בוזהר העוסק בשני הרעים שאינם נפרדים לעולם, המצוטט בהערת קה"ת.

Zohar, Beshalach 18:262-19:274 ספר הזוהר, בשלח י"ח:רס"ב-י"ט:ער"ד

281 אהל בל יצען

”אהל בל יצען, בל יסע יתדותיו לנצח”. יחור קבוע.

Isaiah 33:20 ישעיהו ל"ג:כ'

וְזֶה צִיּוֹן קְרִית מוֹעֲדֵנוּ עֵינֵיהָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַם נֹהָ שְׁאֲנָן אֶהֱל בְּלִי־צִעֲנָן בְּלִי־סֵעַ יְתִדְתֵּינוּ לְנֶצַח וְכָל־חֲבָלֶיהָ בְּלִי־נִתְקוֹ:

Look upon Zion, the city of our solemn gatherings; Thine eyes shall see Jerusalem a peaceful habitation, A tent that shall not be removed, The stakes whereof shall never be plucked up, Neither shall any of the cords thereof be
.broken

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י לג, כ.

282 אישה יקימנו

”אישה יקימנו ואישה יפרנו”.

Numbers 30:14 במדבר ל':י"ד

כְּלִי־נֶדֶר וְכָל־שְׁבָעַת אֶסֶר לְעֹנֶת נֶפֶשׁ אִשָּׁה יְקִימֶנּוּ וְאִשָּׁה יִפְרֶנּוּ:

Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

283 אישה יקימנו

הטקסט מצטט את דברי הזוהר על פסוק זה: הקמת הבעל היא העלאת מלכות.

Zohar, Vayechi 57:557-58:566 ספר הזוהר, ויחי נ"ז:תקנ"ז-נ"ח:תקס"ו

Observe now. Jacob had four wives and begat sons from all of them. When he was about to die the Shekinah stood over him. He sought to bless these two, but he was not able, being afraid of the Shekinah. He said: “What shall I do, seeing that both of them are from the side of stern judgement? And if I try to force the Shekinah, I shall not be able, for I have had four wives, which are a complete portion. I will leave them
... to the master of

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

284 ויהי בנסוע הארון

”ובנסוע הארון אמר משה: קומה הוי”.

Numbers 10:35 במדבר י':ל"ה

וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה הִי וַיִּפְצוּ אֹיְבֶיהָ וַיִּנָּסוּ מִשְׁנֹאֶיהָ מִפְּנֵיהָ:

And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: ‘Rise up, O L-RD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר י, לה.

297 דבהיה שעתא חפרה נהורא דלבנה דהשתא

רש"י מסביר את "והלכנה תבוש" באמצעות "והיה אור הלבנה כאור החמה": באותה שעה אור הלבנה של ימינו יתבייש.

Rashi on Nedarim 90b:1 רש"י על נדרים צ"ב:א'

למימרא דילא הוה מעשה - כלומר דלא הוה צריך למיעבד האי דעבד רב אחא בר רב הונא מההוא גברא דאתייה לקמיה דרב חסדא:

Vilna Edition (Public Domain)

298 כולא כלא חשיב

דברי הוהר שכל מה שלפניו נחשב לאין.

Zohar, Introduction 20:188-22:199 ספר הזהר, הקדמה כ"קפ"ח-כ"ב:קצ"ט

299 כאור החמה . . שבעתים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם ל, כו.

300 ביום השלישי יקימנו

"ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו".

Hosea 6:2 הושע ו:ב'

יחינו מימם ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו:

After two days will He revive us, On the third day He will raise us up, that we may live in His presence

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

הושע ו, ב.

301 ביום השלישי יקימנו

המדרש על "ביום השלישי" מונה את הימים השלישיים המכריעים שבכתובים, החל מפסוק זה בהושע.

Bereshit Rabbah 56:1 בראשית רבה ג"ו:א'

ביום השלישי וישא אברהם את עינו - כתיב (הושע ו) יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו ביום השלישי, של שבטים, כתיב (בראשית מב): ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי. ביום השלישי של מרגלים, שנאמר (יהושע ב): ונחבתם שמה שלושת ימים. ביום השלישי של מתן תורה, שנאמר (שמות יט): ויהי ביום השלישי. ביום השלישי של יונה, דכתיב (יונה ב): ויהי יונה במעי הדגה שלושה ימים ושלושה לילות. ביום השלישי של עולי גולה, דכתיב (עזרא ח): ונשב שם ימים שלושה. ביום השלישי של תחיית המתים, דכתיב: יחינו מיומים. ביום השלישי יקימנו ביום ...

On the third day, Abraham lifted his eyes, and saw the place“ from a distance” (Genesis 22:4). “On the third day, Abraham lifted his eyes” - it is written: “He will revive us after two days; on the third day, He will lift us, and we will live before Him” (Hosea 6:2). “On the third day” of the tribes, as it is written: “Joseph said to them on the third day, [do this and you shall live]” (Genesis 42:18). “On the third day” of the ... spies [sent by Joshua], as

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Then the moon shall be confounded, and the sun ashamed; For the L-RD of hosts will reign in mount Zion, And in Jerusalem, and before His elders shall be Glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

291 ה' הפיר

"הוי הפר עצת גוים". הפועל הוא "הפר", המילה המשמשת להתרת נדרים.

Psalms 33:10 תהילים ל"ג:י'

ה' הפיר עצת גוים הניא מן שבוט עמים:

The L-RD bringeth the counsel of the nations to nought; He maketh the thoughts of the peoples to be of no effect

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לג, י'.

292 ברבות (במדבר פ"ב

ההערה מציינת את אור התורה לדיון נוסף במדרש המשווה את האבות לשמש, ללבנה ולכוכבים.

הערת קה"ת

ראה גם אוה"ת פ' בא ע' רנט. פ' תשא ע' איתתכה.

293 ולמה נמשלו בכוכבים ולא בחמה ולבנה

המדרש משווה את אברהם לשמש, את יצחק ללבנה ואת יעקב לכוכבים; לעתיד לבוא השמש והלבנה יתביישו, אך הכוכבים לא.

Bamidbar Rabbah 2:13 במדבר רבה ב:י"ג

294 לא עתה יבוש יעקב

"יעקב לא יבוש עתה, ופניו לא יחווירו עתה".

Isaiah 29:22 ישעיהו כ"ט:כ"ב

לֹכֵן כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת־אֲבֹרָהֶם לֹא־עֲתָה יָבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עֲתָה פָּנָיו יִחְוִירוּ:

Therefore thus saith the L-RD, who redeemed Abraham, concerning the house of Jacob: Jacob shall not now be ;ashamed, Neither shall his face now wax pale

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י כט, כב.

295 הערת קה"ת מפנה לTikkunei Zohar 69 למילים האלה.

Tikkunei Zohar 69 תקוני הזהר ס"ט

פסוקה 21**296 והיה אור הלבנה כאור החמה**

"והיה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים".

Isaiah 30:26 ישעיהו ל:כ"ו

וְהָיָה אֹר־הַלְבָנָה כְּאֹר־הַחֲמָה וְאֹר־הַחֲמָה יְהִיָּה שְׁבַע־תַּיִם כְּאֹר־שְׁבַע־הַיָּמִים בְּיוֹם חֹשֶׁךְ הוּא אֶת־שֹׁכֶר עֲמוֹ וּמַחֲץ מִכְתּוֹ יִרְפָּא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the .bruise of His people, And healeth the stroke of their wound

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); Pardes Rimonim (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Daf Shevui (CC0); Wikisource (CC-BY-SA); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); Vilna Edition (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Apei Ravrevei: Shulchan Aruch Even HaEzer, Lemberg, 1886 (Public Domain); The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם. בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309) [/likuteitorah.com/about/the-chassidische-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidische-parsha/)

מיוזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/likkutei-torah/matos/3/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק